

Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar
Magyar Nyelvtudományi Tanszék

**A felső-bodrogközi települések
dűlőneveinek nyelvi elemzése**

Témavezető:

Dr. Rác Anita
egyetemi adjunktus

Készítette:

Paholics Eszter
V. magyar-lengyel

Debrecen, 2009.

Tartalom

Bevezetés	3
A szakdolgozat elkészítésének körülményei	3
A szócikkek felépítése	4
A névanyag elemzése	6
Szántóföldek	7
Rétek	12
Tavak, erek	15
Névutós, határozóragos, körülírással alakok	18
Szótár	20
Irodalom	90

Bevezetés

A szakdolgozat elkészítésének körülményei

Szakdolgozatom témája a felső-bodrogi településekhez tartozó külterületnevek vizsgálata, elemzése, amelyhez az utóbbi években a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékén megjelent történeti-etimológiai szótárak szolgáltak mintául.

Mostani munkámnak záródolgozati előzménye van, amelyben a Királyhelmech városához tartozó dűlőneveket elemeztem. Ez a korábbi dolgozat mintegy hatvan szócikket számlált, s elkészítése során megismerkedhettem a helynevek elemzésének elméleti és gyakorlati kérdésével, s mivel a Királyhelmechhez tartozó dűlőnév-adatok csak csekély részét képezték jelen dolgozatom összes adatának, ezért találtam érdemesnek a dolgozat folytatását, bővítését szakdolgozat formájában. A dolgozat célja, hogy a bodrogi, de a mai Magyarország határain kívül eső, magyarlakta vidéken található külterületek neveit számba vegye, rendszerezze.

A szakdolgozat elkészítéséhez szükséges anyagok a sátoraljaújhelyi Kazinczy Ferenc Levéltárban találhatóak kéziratos térképek formájában. A dolgozat tartalmaz minden olyan felső-bodrogi településhez tartozó külterületnevet, amelyről térképet őriznek ebben a levéltárban. Néhány településről több térkép is készült, a zömükről mindössze egy-egy. Abban az esetben, ha a település külterületéről több térkép is fellelhető, csak egyet, a tagosítás utáni térképet vettem figyelembe, mivel ezek a térképek voltak leginkább kidolgozottak, befejezett munkák, évszámmal ellátottak. Másrészt az összes térkép feldolgozása már inkább egy nagyobb lélegzetű munka témája lehetne. A kéziratos térképek kérésre megtekinthetők a levéltárban, elektronikus formában azonban nem elérhetőek. Összesen tizenhét felső-bodrogi településről készült térkép, ezek alkotják a dolgozat alapját: Ágcsernyő, Bély, Bodrogszerdahely, Boly, Dobra, Királyhelmech, Kisgéres, Kiskövesd, Kistárkány, Nagykövesd, Nagytárkány, Rad, Szentes, Szolnocska, Szomotor, Szőlöske, Véke. Mindegyik térkép színes, legtöbbjüket ugyanaz a mérnök készítette, bizonyos Lengyel Soma. A térkép szöveges részén megtalálható a település neve, amelyhez a dűlőnevek tartoznak, a felmérés iránya égtájak szerint, a térkép készítésének dátuma, valamint a kivitelező neve. A legtöbb térkép jó állapotú, némelyik határozottan szép munka. A területfajták a színek alapján

határozhatóak meg, legtöbb helyen a térkép egyik sarkában található a színmagyarázat. Néhány térkép azonban nagyon kifakult, vagy roncsolódott, ezért ilyenkor nem lehet megállapítani, hogy bizonyos helynevek milyen helyfajta neveznek meg. Egyes helyeken a ragasztás, vagy a javítás során okozott kisebb károk miatt nem olvasható a terület neve. Minden térkép a XIX. században készült, a legkorábbi 1839-ben, a legkésőbbi 1873-ban. A térképekről a kutatás során lehetőségem volt fényképeket készíteni, ezért ezek megtekinthetőek a dolgozathoz mellékelt CD-n.

A szócikkek felépítése

Minden szócikk két bekezdésből áll. Az első bekezdés tartalmazza az adott területre vonatkozó betűhív adatokat, a második bekezdés pedig a név funkcionális-szemantikai, lexikális-morfológiai és történeti szempontú elemzését.

Az első bekezdésben található a címszó vastagon szedett betűkkel, ezután következik a terület lokalizációja. A lokalizációban az jelenik meg, hogy melyik település határában fekszik, melyik településhez tartozó külterületekről készült térképen található az adott terület. A lokalizáció után következik a névadat előfordulásának dátuma, amely természetesen megegyezik a térképen feltüntetett évszámmal, azaz a térkép készítésének időpontjával. Az évszámtól kettősponttal elválasztva a térképen található névadat áll a korabeli helyesírási formáknak megfelelő betűhív alakban. Abban az esetben, ha két vagy több helynév között tényleges, etimológiai összefüggés van, arra a **Vö.** rövidítéssel a kapcsolódó szócikk címszavának vastagbetűs közlésével utalok. Az azonos névalakkal rendelkező, különböző denotátumok neve (azaz a homonim nevek) egyetlen szócikkben szerepelnek vastagbetűs számozással, lokalizációjuk megadásával elkülönítve.

A második bekezdés magának a helynévnek a nyelvi elemzését tartalmazza. A bekezdésben minden esetben szó esik arról, hogy milyen lexémákból jött létre a név, milyen morféma(k) kapcsolódik(nak) hozzá, azaz mi jellemzi lexikális-morfológiai felépítésüket. Ezekben az elemzésekben a leggyakrabban *A magyar nyelv történeti etimológiai szótára I–III.* (Bp. 1984.), az *Új magyar tájszótár* (Bp. 1979–.), KISS LAJOS: *Földrajzi nevek etimológiai szótára I–II.* (Bp. 1997.), ritkábban a *Magyar Értelmező Kéziszótár* (Bp. 2003.), valamint NEMES MAGDOLNA: *Földrajzi köznevek állományi*

vizsgálata (Debrecen, 2005.) kéziratos földrajzi köznévszótára munkákra támaszkodtam. Amennyiben a névben személynév, vagy családnév van jelen, KÁZMÉR MIKLÓS: *Régi magyar családnévszótára* (Bp. 1993.), valamint FEHÉRTÓI KATALIN: *Árpád-kori személynévtára* (Bp. 2004.) hivatkoztam. Mivel a terület, melyhez a feldolgozott névanyag kapcsolódik a mai Szlovákia területén található, a nevek között megjelenik néhány szláv eredetű elnevezés is, ezek elemzéséhez a VLADIMÍR ŠMILAUER: *Příručka slovenské toponomastiky* (Praha, 1970.) című munkáját használtam fel. A lexikális-morfológiai elemzés után, ehhez kapcsolódva a helynév történeti elemzése áll, amelynek során a névadás módját állapítottam meg. Végül a névadás funkcionális-szemantikai elemzése kapcsán a névadás motivációját igyekszem felderíteni, amely sok esetben egyértelmű, azonban több helyen bizonytalan, vagy egyáltalán nem világos. Amennyiben a motiváció bizonytalan, és több lehetséges magyarázat is elképzelhető, ezek természetesen megjelennek a szócikkekben.

A helynevek itt leírt elemzés módjához HOFFMANN ISTVÁN helynévtipológiáját használtam fel (*Helynevek nyelvi elemzése*. Debrecen, 1993.), e munka fogalomrendszerét és névelemzési módszerét alkalmaztam.

A térkép alapján megállapított helyfajták alapján is hasonló földrajzi táj rajzolódik ki. A legtöbb helyfajta szántóföld (224), rét (115), valamint tó vagy ér, azaz vizenyős terület (77). A 601 objektumból tehát 416 névvel is megnevezett hely (a területek 70%-a) ebbe a három kategóriába tartozik.

I. Mivel a **szántóföldekből** található a legtöbb ezen a területen, elemzésemet ezzel a helyfajtaival kezdem.

1. Ezen belül először a helynevek szerkezeti felépítésével foglalkozom, azaz a nevek **funkcionális-szemantikai**, valamint **lexikális-morfológiai** elemzését végzem el. Célszerűnek találtam ezt a két elemzési szempontot együtt elvégezni, mivel ez a két vizsgálati szint szoros kapcsolatban van egymással. „A funkcionális-szemantikai elemzés azoknak a modellfajtáknak a számbavételét jelenti, amelyek a névadás szemléleti alapjául szolgálnak.” (HOFFMANN 1993: 30). A név funkcionális elemzésének alapfogalma a névrész, amelyek a helynevekben különböző funkciót tölthetnek be. Ezek a névrészfunkciók a szántóföldek esetében a következők: a névrész megjelöli a hely fajtáját, a névrész kifejezi a hely valamely sajátosságát, valamint megjelennek olyan nevek is, amelyek kategorizálhatatlanok.

1.1. Amikor a névrész **megjelöli a hely fajtáját**, ez mindig valamilyen földrajzi köznévi formájában történik, amelyek a szerkezetek utótagjaiként szerepelnek (a földrajzi köznévi utótagok száma a szántóföldek esetében 116) (*Alsó-Közép-szer, Bakos-homok, Csapó-földek*). A leggyakoribb földrajzi köznévi utótag a *homok* (37) (pl. *Dinnyés-homok, Cakó-homok, Csoma homoka, Barna-homok*). E lexémával kapcsolatban a szótár-rész szócikkeinek elemző részében a következő meghatározás jelenik meg: „a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnév” minden olyan esetben, amikor a szántóföld nevében megtalálható a *homok* kifejezés, ugyanis valószínűnek tűnik, hogy ezen a vidéken a szántóföld szinonimájaként használták a *homok* 'homokos terület' (KnSz.) földrajzi köznevet. A terület jellegét tekintve homokos, s ez az egész Bodrogköz talajának sajátossága. Gyakori földrajzi köznévi utótag még a *föld(ek)* (18) (*Nagyréti-föld, Gerenda-földek, Hatos-földek*), a *sor ~ szer* (10) (*Kópé-sor, Kút-sor, Kender-szer*). Ritkábban fordul elő a *szeg ~ szög* földrajzi köznévi (5) (*Csóka-szög, Fenék-szeg, Zabos-szög*). Ezen szerkezetek előtagjai leggyakrabban családnevek (*Bakos-homok, Cakó-*

homok, Csoma homoka), településnevek vagy ezek *-i* képzős alakjai (*Fejszés-homok, Bolyi-szer, Pólyáni-domb*), vagy minőségjelzők (*Kis-telek, Nagy-homok, Hosszú-homok*). Feltűnő, hogy bár nem tömegesen, mégis előfordul a szántóföldek neveiben a *járó(k)* 'enyhén lejtő tájrész' (KnSz.) földrajzi köznévi (9). A *járó* mindig kétrészes nevek utótagjaként szerepel, amelyeknek előtagja a legtöbb esetben valamilyen településhez vezető út nevének határozóragos alakja (*Bacski útra-járók, Battyányi útra-járó, Csernyi útra-járó*), más esetben valamilyen egyéb helynév határozóragos alakja (*Csoma rétre-járók, Nádas tóra-járó, Nagy tóra-járó*). Ritkábban fordul elő előtagként a határozórag nélküli helynév (*Füzes-járó*).

1.2. A névrész kifejezheti a **hely valamely sajátosságát**, például valamely tulajdonságát, a viszonyát valamely külső dologhoz, vagy a hely viszonyát valamely más helyhez. Ezt a funkciót minden esetben az első névrész látja el.

1.2.1. A névrész a hely **tulajdonságát** kifejezve utalhat a hely méretére (1.2.1.1.). Ekkor mindig kétrészes nevekről van szó, a méretre utaló névrész pedig az összetett szerkezetek előtagjaként szerepel. A méretre utaló névrészek a *kis* (9) (*Kis-Darvas, Kis-délő, Kis-homok*), valamint a *nagy* (10) (*Nagy-tengeriföld, Nagy-Kertalja, Nagy-Bak-hegy-oldal*) melléknevek. Ezek az előtagok leggyakrabban nem a hely tényleges nagyságára utalnak, hanem viszonyított nagyságukra. A viszonyítás alapja leggyakrabban a szomszédos dűlő (*Kis-Pálonya és Nagy-Pálonya, Kis-Ibolyás és Nagy-Ibolyás, Kis-Kertalja és Nagy-Kertalja*). Abban az esetben, amikor a névrész a hely alakjára utal (1.2.1.2.) szinte mindig kétrészes nevekről van szó (*Hosszú-kenderföld, Hosszú-föld, Hosszú-parlag*), csupán egyetlen esetben jelenik meg egyrészes név (*Keskenyek*). A leggyakoribb alakra utaló névrész a *hosszú* melléknév. Az anyagra utaló névrészek (1.2.1.3.) között a leggyakoribbak a *homok* végződésű nevek, amelyek utótagjaikban utalnak a talaj anyagára (*Liba-homok, Koldus-homok, Kismező-homok*), bár az előzőekben már említést tettem arról, hogy ezen a területen a *homok* anyagnév földrajzi köznévként (is) használatos, mintegy a szántóföld szinonimájaként. Viszont az egész tájegységre jellemző a homokos talaj, így egyúttal a szántóföldek talajára is, tehát a helynevek *homok* utótagjai eredendően utalhatnak a hely anyagára. A névrész utalhat a hely színére (1.2.1.4.), a szántóföldek esetében azonban csak háromszor figyelhető meg a színre utalás, egy egyrészes névben (*Aranyos*), valamint két kétrészes névben (*Barna-homok, Kékes-homok*). A *Barna-homok* első névrészeinek funkciója bizonytalan,

hiszen egyaránt utalhat a talaj jellegzetes színére, vagy tulajdonnévi eredeztetés esetén birtoklásra is. A névrész megnevezheti a hely funkcióját is (1.2.1.5.). A szántóföldek esetében nincs sok példa erre a névadási módra, de ilyen kétrészes név az *Őr-hegy*. A hely korára (1.2.1.6.) utaló névrész egyáltalán nem jelenik meg a szántóföldek névanyagában.

1.2.2. A névrész nemcsak a hely valamely tulajdonságát fejezheti ki, hanem a **hely viszonyát is valamely külső dologhoz**. Ilyen külső dolog lehet például a helyet borító jellegzetes növényzet (1.2.2.1.). A hely növényvilágára utaló névrészek gyakran előfordulnak a szántóföldek neveiben. Megtalálhatóak egyrészes (*Káposztás, Kenderföldek, Rakottyás, Komlóska*), valamint kétrészes nevekben is (*Borsó-szer, Fűzes-járó, Köles-szer, Csádé alja*). A névrész utalhat a hely állatvilágára is (1.2.2.2.), az ilyen nevek szintén lehetnek egyrészesek (*Darvas, Rókalyukas*), valamint kétrészesek (*Csóka-szög, Liba-homok*). A kétrészes nevekben leginkább a szerkezet előtagjaként szerepel az állatnév, s ehhez az előtaghoz kapcsolódik a földrajzi köznévi utótag. A névrész utalhat továbbá a helyen lévő (egykori) építményre (1.2.2.3.), ezek a nevek nem gyakoriak a terület névanyagában (*Kőbánya, Szénégető, Kút-sor*). Annál gyakoribbak viszont a birtokosra utaló névrészek (1.2.2.4.). A leggyakrabban előforduló ilyen nevek kétrészesek (*Bakos-homok, Csapó-földek, Janó-gödör, Jankó berke, Szentegyház homoka, Vitalius-homok*), első névrészüik jellemzően családnevet vagy keresztnévet jelöl, de előfordul, hogy valamilyen közösség megnevezése lesz az előtag (*Szentegyház homoka*). Egyrészes nevek is utalhatnak birtoklásra, bár anyagomban nem olyan nagy számban vannak jelen, mint a kétrészes nevek (*Heckske, Bohó, Tótjános*). Ezek szintén keresztnévi vagy családnévi eredetűek, esetleg a birtokos egy tulajdonságára hívják fel a figyelmet az esetleges ragadványnévvel (*Bohó*). A névrész ezeken kívül utalhat még a helyen egykor elő emberekre (*Besenyő*), vagy az ott történt eseményre (*Bikahalál*).

1.2.3. A névrész továbbá kifejezheti a **hely viszonyát más helyhez**. Például utalhat a hely pontos elhelyezkedésére (1.2.3.1.), mint például víz melletti fekvésére (*Dines-tó-homok, Horgas-tó köze, Véki-tó-oldal, Sebes-homok*). Ha a hely víz mellett helyezkedik el, s ez vált a névadás alapjává, minden esetben kétrészes név született, amelynek első névrésze maga a víznév, ehhez kapcsolódik a második névrészbéli földrajzi köznévi. Ritkán fordul elő, hogy a víznév metonimikusan válik a

szántóföld nevévé (*Mély-ér, Kereszt-ér*). A névrész utalhat arra is, hogy a hely valamilyen térszíni forma közelében helyezkedik el, ezek az eredeti nevek a szántóföldek esetében mindig kétrészesek (*Árok-köz, Hegy-fark, Nagy-Bak-hegy-oldal*). Gyakoribb az az eset, amikor az előtagban fordul elő a térszíni forma neve, de ritkábban az is megfigyelhető, hogy maga a közeli térszínformanév jelöli a mellette lévő szántóföldet, azaz metonímia hozta létre a kérdéses neveket (*Pilis-hegy, Pesze-hegy*). A névrész utalhat továbbá valamilyen építmény közelségére (*Pincék alja, Malom-homok*), vagy arra, hogy a hely lakott terület közelében fekszik (*Faluvég, Falu alatt, Kertalja*). Nagy számban előfordulnak olyan nevek is a szántóföldek körében, amelyek egyik névrésze a hely viszonyított helyzetére utal (*Alsó-Darvas, Felső-Berke, Szél-föld, Közép-sor*). Ilyenkor minden esetben kétrészes névről van szó, amelynek előtagja fejezi ki a helyviszonyítást. A leggyakoribb ilyen funkciójú névrész az *alsó* és a *felső* melléknév.

1.3. A szántóföldek nevei között egy olyan név fordul elő, amelyet **nem tudunk kategóriákba sorolni**, mert eredete (*Kanyaló*) ismeretlen.

2. A szántóföldek neveinek szerkezeti elemzése után a helynevek **keletkezéstörténeti** vizsgálatával foglalkozom. „A történeti helynévelemzés során azt vizsgáljuk, hogy milyen nyelvi szabályok szerint jönnek létre az új helynevek, miféle hatóerők irányítják a nyelvi elemeknek a nevekbe való beépülését.” (HOFFMANN 1993: 67). Az alapján, hogy az adott nevek milyen módon jöttek létre, a következő névalakulási módokat különböztetjük meg: szintagmatikus szerkesztéssel, morfológiai szerkesztéssel, jelentésbeli névalkotással, szerkezeti változással, valamint névátvétellel alakult nevek.

2.1. A szántóföldek esetében a legtöbb név (224-ből 166, a nevek több mint 74 %-a) **szintagmatikus szerkesztés** eredményeként jött létre. Az ilyen módon alkotott nevek mindig kétrészesek. Egyik típusuk a minőségjelzős szerkezetekből alakult ki (2.1.1.) (*Alsó-Darvas, Felső-Közép-szer, Kis-telek, Nagy-Pálonya, Csorba-rét, Hosszú-homok, Sebes-homok*). E nevekben a második névrész zömmel már meglévő önálló helynév, az előtag leginkább az *alsó* és a *felső* jelző. Kisebb számban ugyan, de előfordulnak mennyiségjelzős szerkezetek (2.1.2.) is (*Hatos-földek, Húsz-föld, Tizenkét-föld, Tizennyolc-föld*). Ezen nevek első névrésze számnév, amelyhez minden

esetben a *föld* földrajzi köznévi kapcsolódik második névrészként. Birtokos jelzős (2.1.3.) szerkezetekben az első névrész leginkább személynév vagy családnév, amelyhez valamilyen földrajzi köznévi vagy – a birtoklás tényét hangsúlyozva – ennek birtokos személyjeles alakja kapcsolódik (*Bakos-homok, Csoma homoka, Fetyko zugolya, Jankó berke*). A határozós szerkezetek (2.1.4.) gyakoribbak, mint a mennyiség- és minőségjelzős szerkezetek. Ide tartoznak a már említett *járó(k)* földrajzi köznévi utótagú nevek (*Bacski útra-járó, Csernyi útra-járó, Nagy tóra-járó*), valamint a *Szinyéri útnál* és a *Horgas tóra véggel* helynevek. A határozórag minden esetben valamilyen (esetleg a térkép alapján ugyan nem adatolható) létező névhez kapcsolódik.

2.2. A morfológiai szerkesztéssel alkotott nevek szintén nagy számban fordulnak elő a szántóföldek körében (224-ből 39). Az ilyen módon létrejött nevek egyrészesek, és leggyakrabban helynévképzővel alakultak (39-ből 17), a helynévképzők közül pedig a leggyakoribbak az *-s* képzős helynevek (*Aranyos, Csipkés, Pengős, Darvas, Kilincses, Táblás*), de előfordulnak igenévképzős alakok is (*Merítő, Ordító, Kiköltő*). A helynévképzővel alkotott nevek alapszava leggyakrabban növénynév (*Káposztás, Rakottás, Repcsényes, Szőlős*). A névszójellel létrejött nevek minden esetben többes számú alakok (*Kenderföldek, Kekenyek, Részek*). A morfológiai szerkesztéssel létrejött nevek között a szántóföldek esetében ritka a helyraggal alkotott név, mindössze kettő (*Hidacskánál, Kalácson*). Annál inkább jellemző ezen a területen a névutóval alkotott helynév (*Kert alatt, Görbe-tó előtt, Lapis-tó mögött*). A nevekben előforduló leggyakoribb névutó a *mögött* (*Cserjék mögött, Hecske mögött, Lapis-tó mögött*).

2.3. A szintagmatikus és a morfológiai szerkesztésen kívül más névalakulási módok is megjelennek a szántóföldek névanyagában, azonban ezek a módok egyáltalán nem gyakoriak, sőt, alig tudunk példát mondani rájuk. A **jelentésbeli névalakulással** létrejövő nevek leggyakrabban metonimikus (2.3.1.) névadással keletkeztek. Leggyakoribbak azok a metonimiával alakult nevek, amelyek annak a helynek nevével jelölik a megnevezendő területet, ahol az található. Ezek a nevek lehetnek egyrészesek (*Sánc, Mészgödör, Szénégető*) vagy kétrészesek (*Nagy-hegy, Nagy-Nádas-tó, Pilis-hegy*). Metonimiával alakultak azok a nevek is, amelyek a jellemző növényzet nevével jelölik az adott területet (*Malodnya, Tippán, Bozó*), de a terület birtokosának személynéve is így válhat a helynév alapjává (*Hecske, Tótyános*). A

szántóföldek körében a jelentésbeli névalkotás egy másik fajtája, a jelentéshasadás (2.3.2.) is megjelenik, azonban csak három helyen: *Homok* (két különböző objektumnak is ez a neve) és a *Gyep*.

2.4. Szerkezeti változással a szántóföldek nevei közül csak egyetlen jött létre, mégpedig ellipszissel (2.4.1.) (*Pozsáros-tó* > *Pozsáros*).

2.5. Mivel a terület a mai Szlovákiában található, nem meglepő, hogy a vidéken, ha nem is tömeges számban, de előfordulnak szláv eredetű nevek is. Ezek a nevek **névátvétellel** kerültek a magyar nyelvbe valószínűleg a szlovák nyelvből (*Dubró, Hnoiscse, Kosariscse, Plosznya*).

II. A szántóföldek után következő leggyakoribb helyfajta a **rét**. A rétek száma bár csak a fele a szántóföldének (115), mégis meghatározó szerepük van a terület arculatának kialakításában. A rétek neveit a szántóföldekéhez hasonló módon elemzem, közben figyelmet fordítok a névalakulási módok hasonlóságaira és különbségeire.

1. Ahogy már a korábbiakban is, először a helynevek **szerkezeti elemzésével** foglalkozom.

1.1. A rétek esetében is gyakori az a névrészfunkció, amikor a névrész **megjelöli a hely fajtáját**. A helyfajtát megjelölő névrészek a kétrészes nevekben a szerkezetek utótagjaként szerepelnek. A földrajzi köznévi utótagok száma 64, ebből a leggyakoribb a *rét(ek)* földrajzi köznév (18) (*Alsó-rét, Apadó-rét, Malodnya-rétek*), a *szög* (*Kesely-szög, Tárkányi-szög, Ó-szög*), valamint a *fark*, vagy ennek birtokos személyjeles alakja (*Véki-tó-fark, Tó-fark, Hosszak farka*). Ezen szerkezetek előtagjaiként leggyakrabban melléknévi jelzők szerepelnek (*Alsó-rét, Hosszú-harasz, Kis-erdő, Hátsó-rétek*), míg a szántóföldek esetében gyakori személy- vagy családnévi előtag csak elvétve jelenik meg. A szerkezetek előtagjaiként ritkán ugyan, de településnevek, vagy azok *-i* képzős alakjai is szerepelnek (*Ruszka-homok, Tárkányi-szög, Pólyáni-domb*).

1.2. A névrész a rétek esetében is kifejezheti a hely különböző **sajátosságait**.

1.2.1. Ilyen sajátosság lehet például a hely valamilyen **tulajdonsága**. Azok a névrészek, amelyek a hely méretére utalnak (1.2.1.1.) kisebb számban ugyan, mint a szántóföldeknél, de itt is megjelennek. Ezek a nevek a rétek esetében is mindig kétrészesek, a méretre utaló névrész pedig a szerkezetek előtagjaként szerepel. Ezek az

előtagok a *kis* (*Kis-erdő, Kis-Híd-szög, Kis-Csoma-rét*) (6), valamint a *nagy* (*Nagy-gaz, Nagy-Kanyaló, Nagy-rét*) (8) jelzők. A méret természetesen itt is inkább viszonyított nagyságot jelöl, és a viszonyítás alapja a szomszédos terület (*Kis-Kanyaló* és *Nagy-Kanyaló, Kis-Híd-szög* és *Nagy-Híd-szög*). A névrész a méreten kívül utalhat a hely alakjára (1.2.1.2.). Ezek a nevek lehetnek kétrészesek (*Hosszú-haraszt, Hosszú-homok, Keskeny-oldal*), illetve a névanyagban egyetlen ilyen egyrészes név szerepel (*Keskeny*). A szántóföldekhez hasonlóan a kétrészes neveknél az előtag utal a hely méretére, és ehhez kapcsolódik a második névrészbéli földrajzi köznévi. Az elnevezésben a rétek esetében is ritka a hely anyagára (1.2.1.3.) történő utalás. Ezek a nevek egyrészesek (*Iszap, Posványság*). A rétek esetében a névrész csupán egy helynévben utal a hely színére (1.2.1.4.), de ennek a névrésznek a megítélése is bizonytalan. A *Kesely-szög* helynév első névrésze ugyanis utalhat a talaj színére, fakó voltára, ugyanakkor elképzelhető, hogy a *keselyű* madárnév keresendő benne, s így a terület jellemző állatvilágára utal. Korpuszomban egyetlen olyan helynév szerepel, amelynek első névrésze a terület korára (1.2.1.5.) utal (*Ó-szög*), egyéb tulajdonságra utaló névrészek a *Hideg-völgy* és a *Sós-lapos* nevek első névrészei.

1.2.2. A névrész nemcsak a hely különböző tulajdonságait fejezheti ki, hanem a **hely viszonyát valamely külső dologhoz**, Ilyen külső dolog a terület jellemző növényzete (1.2.2.1.). Az e sajátosságra történő utalás a réteknél a szántóföldekkel ellentétben ritkábban, kétrészes nevekből figyelhető meg (*Égeri-rét, Kánás-oldal, Láz-rét*): az első névrészben jelenik meg a növénynév, s ehhez kapcsolódik a második névrészben a földrajzi köznévi. A növénynévre utalás azonban gyakoribb az egyrészes nevekből (*Cseresznyefás, Egres, Fűzes, Répás, Cserjék, Pázsit*). A terület állatvilágára (1.2.2.2.) utalás szintén megjelenik egyrészes (*Gémes, Kácsánd, Kígyós*), vagy kétrészes nevekből (*Bika-rét, Korva-rét, Madaras-korong*), ám ez a névalakulási mód a szántóföldekéhez hasonlóan nem gyakori a vizsgált területen. Az adott helyen lévő építményre (1.2.2.3.) utaló névrészek csak kétrészes nevekből jelennek meg (*Kis-Híd-szög, Major-rét*), és ez a névalakulási mód is ritkának látszik. A rétek és a szántóföldek nevei közti legnagyobb, funkcionális szempontú különbség a birtoklásra való utalásban van (1.2.2.4.). Míg a szántóföldeknél szinte leggyakrabban a birtoklás motívuma fordult elő, addig a rétek esetében ez a fajta névadás elenyésző számú: egyrészes nevek egyáltalán nem utalnak birtokosra, kétrészes

nevek első névrésze pedig ritkán (*Kovács-zug, Szűcs-molyva, Pap-sziget*). E névrész zömmel családnév, de lehet foglalkozásnév is (*Pap-sziget*). A névrész ezeken kívül utalhat még a területen (egykor) élő lakosokra (*Besenyő, Cigány-rét*), vagy a hely kialakulására, eredetére (*Hamvas, Perszelt, Irtás*).

1.2.3. A rétek esetében is gyakori, hogy a névrész kifejezi a **hely viszonyát más helyhez**, például utalhat arra, hogy valamilyen víz közelében fekszik. Ezek a nevek mindig kétrészesek, az előtagjuk a közelben lévő adott vizet nevezi meg, utótagjuk pedig földrajzi köznévvé (*Véki-tó-fark, Csónak-tó-homok, Sulymos-köz, Varga-tó-vég*), más esetben pedig maga a víznév válik a szántóföld nevévé, ezzel utalva a közeli elhelyezkedésre (*Boros-tó, Pap-tó*). A névrész továbbá utalhat arra is, hogy az adott hely valamilyen térszíni forma közelében fekszik. Ezek a nevek is kétrészesek, előtagjuk utal a térszíni formára, utótagjuk pedig földrajzi köznévvé (*Rozsos-hegy alja, Nyerges-tető*). A hely viszonyított helyzetére utaló névrészek kétrészes nevekben találhatók meg (*Alsó-rét, Felső-lapos, Alsó-zátony, Köz-pázsit*), amelyekben az előtag a viszonyított helyzetre utaló névrész, ehhez kapcsolódik a földrajzi köznévvé. Az előtag leggyakrabban a szántóföldek neveihez hasonlóan az *alsó* és a *felső* jelző.

1.3. Két olyan név található a rétek elnevezései között, amelyek eredete ismeretlen (*Iroska, Kanyaló*), ezért ezek **kategóriába sorolása nem lehetséges**.

2. A szerkezeti elemzést követően a továbbiakban a szántóföldek neveihez hasonlóan a rétek neveinek **keletkezéstörténeti** vizsgálatával foglalkozom.

2.1. A rétek nevei a leggyakrabban szintén **szintagmatikus szerkesztés** eredményeként jöttek létre (115-ből 73). Leggyakoribbak a minőségjelzős szerkezetek (2.1.1.) (*Alsó-lapos, Felső-rét, Kis-erdő, Nagy-gaz, Hátsó-rétek, Hideg-völgy, Ó-szög*), amelyekben az előtag leginkább az *alsó, felső, kis, nagy* jelzők, ezekhez kapcsolódik a második névrészben a földrajzi köznévvé. Mennyiségjelzős szerkezetről (2.1.2.) nem beszélhetünk a rétek esetében, talán ez kapcsolatban van azzal, hogy a mennyiségjelzős szerkezeteket a szántóföldek felosztásánál használták, valamint a szántóföldek esetében kivétel nélkül a *föld* földrajzi köznévvé kapcsolódik a mennyiségjelzőhöz, amely ebben az esetben akár a szántóföld szinonimája is lehet. A birtokos jelzős (2.1.3.) szerkezet is ritkább a réteknél, a név minden esetben kétrészes, és a birtokosra az előtag utal (*Kovács-zug, Pap-sziget*). A határozós

szerkezetek (2.1.4.) itt is jelentősebb számban jelennek meg. Leginkább a *-nál ~ -nél* ragos alakok (*Nagygéresi útnál, Radi határnál, Búd erénél*), valamint az olyan utótagú nevek, amelyekben a *vég* földrajzi köznévfővel *-val ~ -vel* raggal ellátott alakja kapcsolódik egy adott név határozóragos alakjához (*Perbenyiki útra véggel, Nagy tóra véggel*). A határozós szerkezetekben a szántóföldekhez hasonlóan leggyakrabban valamilyen településnév jelenik meg.

2.2. A rétek nevei nagy számban jöttek létre **morfematikus szerkesztéssel** (26), ezek közül is leggyakoribbak a helynévképzővel alakult nevek (*Cseresznyefás, Csepűs, Eperjeske, Egres, Füzes, Körtvélyeske, Répás*). A legtöbb név *-s* helynévképzővel jött létre, és az alapszó szinte mindig növénynév, bár előfordulnak olyan nevek is, amelyek alapszáva állatnév (*Kígyós, Gémes, Kácsánd*). A névszójellel ellátott nevek minden esetben többes számú alakok (*Kaszálók, Rekeszek*). Névtóval alkotott nevek a rétek nevének is előfordulnak (*Bereg köz-hegy alatt, Dines tava közt, Ritka-fa közt*), azonban helyragos nevek egyáltalán nincsenek.

2.3. A **jelentésbeli névalakulás** gyakoribb a rétek esetében, mint ahogyan azt a szántóföldeknél láthattuk. Jelentéshasadással (2.3.1.) alakult elnevezések az *Egres, Irtás, Kaszáló* és a *Pázsit*. Gyakoribbak a metonimikus névadással (2.3.2.) létrejött elnevezések. Közöttük a leginkább elterjedt az a forma, ahol magának a helynek a neve jelöli az elnevezendő területet, ahol az található. Ezek a nevek lehetnek egyrészesek (*Berek, Iszap*), valamint kétrészesek (*Boros-tó, Pap-tó, Vajas-tó, Szűcs-molyva, Pizskáros-nádas*). Ritkábban a terület jellegzetes növényvilága a névadás motivációja (*Cserjék, Tippán*), valamint egy esetben a népnév jelöli meg azt a területet, ahol az adott nép (egykor) lakott (*Besenyő*).

2.4. Szerkezeti változással létrejött nevekről nem beszélhetünk a rétek esetében, és egyetlen helynév van, amely valószínűleg a szlovák nyelvből **névátvétellel** került a magyar névkincsbe (*Dolha*).

III. A Bodroghöz vizenyős, mocsaras területét meghatározzák a környéket körülölelő folyók vizei. Ezen folyók holtágai, nyúlványai, vagy az önálló tavak, erek behálózzák az egész vidéket. A szántóföldek és rétek után a jelentős számban megjelenő helyfajták ezen a vidéken a **tavak, erek** (73).

1. Már az előzőekben láthattuk a **szerkezeti elemzés** szempontjait, szintén ezek alapján elemzem a vizek neveit is.

1.1. A tavak, erek esetében szinte minden névben jelen vannak a **hely fajtáját** megjelölő földrajzi köznevek, amelyek minden esetben kétrészes nevekben jelennek meg a szerkezetek utótagjaként. Leggyakoribb utótag a *tó* ~ *tava* (44) (*Apadó-tó, Asszony-tó, Csádé-tó, Csoma-tó*), valamint az *ér* (8) (*Kecske-ér, Sebes-ér, Tice-ér*). A szerkezetek előtagjai leggyakrabban minőségjelzők (*Kis-Bacski-tó, Kis-Morotva, Nagytó, Sáros-tó, Görbe-tó, Széles-tó*), személy- vagy családnevek (*Csoma-tó, Mihók tava, Tajba-tó, Dines-tó*). Előtagként ritkábban ugyan, de előfordul a településnév, vagy annak *-i* képzős alakja (*Bacski-tó, Karcsa-ér, Véki-tó*). A víznevekben ezeken kívül az első névrész gyakran utal a *tó* vagy *ér* élővilágára (*Csukás-tó, Pozsáros-tó, Sulymos-tó*).

1.2. A hely **sajátosságait** kifejező névrészek, amelyek valamilyen **tulajdonságot (1.2.1.)** fejeznek ki, például méretre (1.2.1.1.) utalnak, mégpedig az előzőekhez hasonló módon a *kis* (5) (*Kis-Morotva, Kis-Kánás*) és *nagy* (5) (*Nagy-tó, Nagyréti-tó*) jelzők segítségével. Természetesen a vizek esetében is viszonyított nagyságról beszélünk (*Kis-Fehér-tó* és *Nagy-Fehér-tó*). Néhány víznévben az előtag az alakra (1.2.1.2.) utal (*Hosszú-tó, Görbe-tó, Horgas-tó*). A *tó* anyagára (1.2.1.3.), minőségére egyetlen név utalhat a *Dagonyás*. A vizek színére (1.2.1.4.), vagy inkább a *tó* szikes voltára utal a *Kis-Fehér-tó*, valamint a *Fehér* név. Egyéb tulajdonságra utalás történik például a *Melegcse* víznévben, amely a *tó* hőmérsékletére utalhat, valamint a *Sebes-ér* víznév első névrésze a víz folyására utal.

1.2.2. A hely viszonyának megnevezése **valamilyen külső dologhoz** a víznevek esetében is igen gyakori. Főleg a vizek növényvilágára (1.2.2.1.) történik utalás egyrészes (*Kákás*) és kétrészes nevekben (*Csádé-tó, Nádas-tó, Sásas-tó, Sulymos-tó, Zabos-tó*). A kétrészes neveknél az első névrész valamilyen növénynév, vagy ennek képzős alakja, amelyhez leginkább a *tó* földrajzi köznévi kapcsolódik. A vizek állatvilágára (1.2.2.2.) történő utalás már ritkább, mint a növényvilágra utalás, azonban itt gyakoribbak az egyrészes nevek (*Csikoska, Csukás, Darvas, Tatos*), mint a növényvilágra utalás esetében. A kétrészes nevekben az előzőekhez hasonlóan az első névrész állatnév (*Csukás-tó, Kecske-ér, Pozsáros-tó*), amelyhez a *tó* földrajzi köznévi kapcsolódik. Egyetlen névben szerepel az állatnév az utótagban (*Nagy-Csukás*), amely azonban eredetileg maga is önálló víznév lehetett. A víznevek esetében a birtoklásra

(1.2.2.3.) utalás gyakoribb, mint a rétek esetében, azonban ritkább, mint a szántóföldeknél. Főleg kétrészes nevekről van szó, amelyek első névrésze utal a birtokosra (*Csoma-tó, Mihók tava, Tajba-tó, Pap-tó*), második névrésze pedig a *tó* földrajzi köznévi. Az első névrész leggyakrabban személy- vagy családnév, esetleg foglalkozásnév. Egyetlen egyrészes név utal a birtokosra (*Pap*).

1.2.3. Ritkábban ugyan, de a víznevekben is kifejeződhet a **hely viszonya más helyhez**. Pontos elhelyezkedésre (1.2.3.1.), térszíni forma közelségére utal a *Homokközi-tó* és a *Karcsa-vize*, valamint lakott terület közelségére a *Telek-tó* víznév. Olyan víznévre, amelyben a hely viszonyított helyzetére utaló névrész szerepel, az előzőekkel ellentétben nincs példa, hisz inkább maga a víz volt a viszonyítási pont, így azok neve jelent meg más helyek nevében is.

1.3. Ismeretlen eredetű név a *Korcsák* víznév, amelynek **kategóriába sorolása ezért nem lehetséges**.

2. Ha **keletkezéstörténeti** szempontból vizsgáljuk a vízneveket, hasonlóan az előzőekhez, a legtöbb víznév **szintagmatikus szerkesztéssel (2.1.)** alakult (73-ból 59). A minőségjelzős szerkezetekben (2.1.1.) a gyakori *kis* (*Kis-Kánás, Kis-Fehér-tó*), *nagy* (*Nagy-Csukás, Nagyréti-tó*), *hosszú* (*Hosszú-tó*) mellékneveken kívül szerepel a *görbe* (*Görbe-tó*), *horgas* (*Horgas-tó*), *sebes* (*Sebes-ér*) jelző. Az ide sorolható nevek utótagja szinte minden esetben a *tó* földrajzi köznévi. Mennyiségjelzős és határozós szerkezetek nem jellemzőek a víznevekre, azonban birtokos jelzős (2.1.2.) szerkezetek igen. Az első névrész személy- vagy családnévet, esetleg foglalkozásnévet jelöl (*Csoma-tó, Asszony-tó, Dines-tó, Pap-tó, Mihók tava*), ehhez kapcsolódik a *tó* földrajzi köznévi.

2.2. Morfematikus szerkesztéssel már kevesebb (8) víznév jött létre, ezek a nevek minden esetben helynévképzővel alakultak (*Csukás, Dagonyás, Fertonos, Kákás, Csikoska, Tatos, Darvas*). Leggyakoribbak az *-s* helynévképzővel alakult nevek, csupán egy név jött létre a *-cse* helynévképzővel (*Melegcse*).

2.3. Jelentésbeli névalakulással az előzőekhez képest jóval ritkábban jöttek létre víznevek. Jelentéshasadással mindössze kettő (*Folyás, Morotva*), metonímiával három: a *Holt-Tisza-part* megjelöli magát a helyet, ahol a *tó* található, a *Pap* a személyt, aki a *tó*, valamint a *Fehér* a *tó* színére, azaz szikes voltára utal.

2.4. Szerkezeti változással két víznév jött létre, mindkét esetben ellipszis (2.4.1.) következett be (*Nádas-tó* > *Nádas*, *Nagy-Csukás-tó* > *Nagy-Csukás*).

IV. A szakdolgozatban található helynevekben gyakoriak a névutós (20) és határozóragos (20) alakok.

1. A **névutós** alakok nagy részében mindig szerepel egy már létező, a névkincsben már jelen lévő helynév (20 névutós alakból 14), amelyhez viszonyítva különböző morfémák hozzáillesztésével igyekeznek meghatározni, megnevezni más helyeket. Ilyen módon inkább körülírásos formák jönnek létre, ezek a nevek nem annyira tulajdonnévszerűek. Abban az esetben, ha a névutó valamilyen a térkép alapján adatolható helynévhez kapcsolódik, a leggyakoribb névutó a *mögött* (pl. *Cserjék mögött*, *Hecske mögött*, *Lapis-tó mögött*, *Sásas-tó mögött*), valamint a *közt* ~ *között* (pl. *Dines tava közt*, *Görbe-tó közt*). Ugyanakkor, ha az adott helynév nem kapcsolódik a térkép alapján adatolható helynevek egyikéhez sem, inkább köznévi névelemekhez járulva leggyakrabban az *alatt* névutó jelenik meg (pl. *Akasztófa alatt*, *Falu alatt*, *Temető alatt*). A névutós szerkezetek leggyakrabban a szántóföldek neveinek helymeghatározásában, körülírásában jelennek meg (20-ból 10).

2. A **határozóragos alakok** (20) esetében a legtöbb helynévben a *-ra* határozórag és a *járó* földrajzi köznévi kapcsolata figyelhető meg (8). Ezek közül mindössze három esetben kapcsolódik a *-ra* határozórag és a *járó(k)* földrajzi köznévi a térkép alapján adatolható helynevekhez (*Csoma rétre-járók*, *Nagy tóra-járó*, *Pap tóra-járó*), a többi esetben a térkép alapján nem adatolható területek, utak neveihez kapcsolódnak (*Bacski útra-járók*, *Országútra-járó*). A határozóragos alakok esetében a *-ra* határozóragnak és a *vég* földrajzi köznévi *-val* ~ *-vel* határozóragos alakjának a kapcsolata is előfordul. Ezekben az esetekben térkép alapján adatolható (*Nagy tóra-véggel*, *Horgas tóra-véggel*) és nem adatolható helynevekhez (*Battyányi útra-véggel*, *Perbenyiki útra-véggel*) azonos arányban kapcsolódnak. Megjelennek még a *-nál* ~ *-nél* határozóragos alakok (*Radi határnál*, *Nagygéresi útnál*, *Szinyéri útnál*), amelyekben a morfémák minden esetben a térkép alapján nem adatolható, de létező bodrogközi településnevek *-i* melléknévképzős alakjához kapcsolódnak.

3. A térképen található helynevek között csekély számban, de előfordulnak **körülírással** létrejött nevek is (6). Azért foglalkozom ezekkel a nevekkel, mert a

szakdolgozat szótár-részében ezek különbözőképpen jelennek meg. A körülírással létrejött nevek közül kettő megmaradt azt eredeti, térképen található alakjában (*Nagy- és Kis-Bacski-tó között, Véki-tó és Ráska mellett*), a többi körülírással létrejött helynév azonban nem a térképen olvasható alakban jelenik meg a dolgozatban (*Iroska és Vér-tó-hát, Kanyaló és Darvas közt, Lelkész és Kántor, Sűrű és Zabos-szög eleje*). Azok a körülírással alakult nevek ugyanis, amelyeknek legalább az egyik része önállóan is adathozható, vagy valamely más, a térkép alapján adathozható helyhez kapcsolódnak, külön szócikkben, „szétválasztva” szerepelnek (*Iroska, Vér-tó-hát, Sűrű, Zabos-szög eleje, Kanyaló, Darvas, Lelkész és Kántor*).

Ebben az elemzésben nem tértem ki minden egyes helyfajta elemzésére, csak a leggyakoribb helyfajtákkal foglalkoztam bővebben, amelyek meghatározzák ennek a vidéknek az arculatát, s amelyek a leggyakrabban fordultak elő a bodrogi névkincsben. Bár a névutós és a határozóragos helynevek nem túl nagy számban jelennek meg a vizsgált terület névanyagában, jelenlétük mégsem elhanyagolható. A névanyag teljes és részletesebb elemzése azonban már egy nagyobb lélegzetű munka témája lehetne.

Abaháza 'Szentés település határában fekvő szántó föld' 1863: *Abba Háza*.

Eredetileg az *Aba* 'ős, atya' (1041: *Abam*, ÁSz. 39) és a *ház* 'lakóhely, tartózkodási hely, épület' fn. (TESz.) birtokos személyjeles alakjának összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel egy épület nevéként. Ez vált metonimikus úton a szántó nevévé a területen lévő építményre utalva.

Ácsa-homok 'Nagykövesd település határába fekvő terület' 1839: *Átsa homok*.

Az *acsa* 'szitakötő' fn. (ÚMTSz.) és a talaj fajtájára utaló de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület jellemző állatvilágára utalhat.

Akasztfófa alatt 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *Akasztfófa alatt*.

Az *akasztfófa* 'gerendából szerkesztett alkotmány, amelyre a halálraítélteket felakasztják' (MÉKSz.) főnévnek és az *alatt* 'lejjebb levő helyen' (TESz.) névutónak az összetételével, morfológiai szerkesztés eredményeként jött létre. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Akasztfó-hegy 'Királyhelme város határában fekvő dombos legelő' 1869: *Akasztfóhegy*.

Az *akaszt* 'függeszt' (TESz.) ige -ó folyamatos melléknévi igenévképzős alakjának és a *hegy* 'nagyobb földfelszíni emelkedés' (TESz.) földrajzi köznévként az összekapcsolásával, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre. Az elnevezés egykori akasztfófa helyére utalhatott.

Akasztfó-homok 1. 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Akasztfó homok*. **2.** 'Bodrogszerdahely határában fekvő terület' 1853: *Akasztfó homok*.

Az *akaszt* 'függeszt' (TESz.) ige -ó folyamatos melléknévi igenévképzős alakjának és a talaj fajtájára utaló de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnévnek az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés egykori akasztfófa helyére utalhat.

Akasztfó-szer 'Ágcsernyő település határában fekvő terület' 1865: *Akasztfó-szer*.

Az *akaszt* 'függeszt' (TESz.) ige -ó folyamatos melléknévi igenévképzős alakjának és a *szer* 'határrész, falurész' (TESz.) földrajzi köznévként az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés egykori akasztfófa helyére utalhat.

Almás 'Kistárkány település határában fekvő tó/patak' 1845: *Almás*.

Az *almás* 'almafával benőtt terület' (KnSz.) földrajzi köznévből jött létre névátvitellel. Az elnevezés a terület jellemző növényvilágára utal.

Alsó-Darvas 'Szentés település határában fekvő szántó föld' 1863: *Alsó Darvas*. Vö. **Felső-Darvas, Kis-Darvas 1.**

A térképről körülírással adatolható *Darvas* névnek és az *alsó* 'alacsonyabban fekvő terület' (TESz.) melléknévként az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre a terület viszonyított elhelyezkedésére utalva. Az előtag korrelatív viszonyban van a *Felső-Darvas* előtagjával. Az alapnév a *daru* madárnév -s képzős

származékából keletkezett, és a terület állatvilágára utalt.

Alsó-Közép-szer 'Boly település határában fekvő majorsági szántóföld' 1845: *Alsó-Középszer*. Vö. **Felső-Közép-szer**.

Alapja egy térképről nem adatolható *Közép-szer* helynév lehetett, amelyben a *közép* 'középső' (TESz.) melléknév és *szer* 'határrész, falurész' (TESz.) földrajzi köznévi kapcsolódik össze. A helynév ennek a névnek és az *alsó* 'alacsonyabban fekvő terület' (TESz.) melléknévnek az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre, és a terület viszonyított elhelyezkedésére utalt.

Alsó-Nádas-tó 'Szentés település határában fekvő tó' 1863: *Alsó Nádas Tó*. Vö. **Nádas-tó**, **Felső-Nádas-tó**, **Nádas-tó közt**, **Nádas tóra-járó**.

A *Nádas-tó* helynévből jött létre az *alsó* 'alacsonyabban fekvő terület' (TESz.) jelzővel való összetétellel, szintagmatikus szerkesztés eredményeként, s a tó viszonyított elhelyezkedésére utalt. Az elnevezés előtagja korrelatív viszonyban van a *Felső-Nádas-tó* előtagjával.

Alsó-Berke 'Szőlőske település határában fekvő szántóföld' 1862: *Alsó Berke*. Vö. **Felső-Berke**.

Egy a térkép alapján nem adatolható *Berek* név birtokos személyjeles alakjának és az *alsó* 'alacsonyabban fekvő terület' (TESz.) melléknévnek az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre, mely korrelatív viszonyban van a *Felső-Berke* előtagjával és a terület viszonyított elhelyezkedésére utal. Az eredeti név a *berek* 'vizenyős hely, nedves rét' (KnSz.) földrajzi köznévi birtokos személyjeles alakjából jött létre morfematikus szerkesztéssel.

Alsó-Lábak 'Szolnocska település határában fekvő úrbéri szántóföld' 1864: *Alsó Lábak*.

A helynév a ma már nem adatolható *Lábak* névnek és az *alsó* 'alacsonyabban fekvő terület' (TESz.) melléknévnek az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre a terület elhelyezkedésére utalva. Az elnevezésnek korrelatív jelzős párja nem adatolható. Az eredeti név a *láb* 'egy fajta hossz mérték' főnév (TESz.) többes számú alakjából keletkezett.

Alsó-lapos 'Bély település határában fekvő rét' 1857: *Alsó Lapos*. Vö. **Felső-lapos**.

A helynév a térkép alapján nem adatolható *Lapos* névnek és az *alsó* 'alacsonyabban fekvő terület' (TESz.) melléknévnek az összetételével jött létre, szintagmatikus szerkesztés eredményeként a terület viszonyított elhelyezkedésére utalva. Az előtag korrelatív viszonyban van a *Felső-lapos* előtagjával. Az alapnév a *lapos* 'sík terület' (KnSz.) földrajzi köznévből jelentéshasadással jött létre.

Alsó-rét 'Szőlőske település határában fekvő rét' 1862: *Alsó-Rét*. Vö. **Felső-rét 3**.

Az *alsó* 'alacsonyabban fekvő terület' (TESz.) melléknév és a *rét* 'kaszáló, legelő, mező, sík terület' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület viszonyított elhelyezkedésére utal, az előtag korrelatív viszonyban van a *Felső-rét* előtagjával.

Alsó-végesi-táblák 'Ágcsernyő település határában fekvő terület' 1865: *Alsóvégesi Táblák*.

Az első névrész az *alsó* 'alacsonyabban fekvő terület' (TESz.)

melléknévnek, és a vég 'valaminek (térben) befejező része; valami széle, határa' (TESz.) földrajzi köznévi melléknévképzős alakjának összetétele, amelyhez második névrészként a *tábla* 'földterület' (TESz.) földrajzi köznévi többes számú alakját kapcsolták szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Alsó-Vince-homok

'Bodrogszerdahely település határában fekvő terület' 1853: *Alsó Vincze hom.*. Vö. **Felső-Vince-homok**.

Az eredeti, a térkép alapján nem adathozható *Vince-homok* névnek és az *alsó* 'alacsonyabban fekvő terület' (TESz.) melléknévnek az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként a terület viszonyított elhelyezkedésére utalva. Az előtag korrelatív viszonyban van a *Felső-Vince-homok* előtagjával. Az alapnév a *Vince* személynév (+1113/1249: *Vincencio*, ÁSz. 812) és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnév összekapcsolásával jött létre és birtoklásra utalt.

Alsó-zátony

'Bodrogszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Alsó Zátony*. Vö. **Felső-zátony**.

Egy a térkép alapján nem adathozható *Zátony* névnek és az *alsó* 'alacsonyabban fekvő terület' (TESz.) melléknévnek az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként a terület viszonyított elhelyezkedésére utalva. Az előtag korrelatív viszonyban van a *Felső-Zátony* előtagjával. Az eredeti névben a *zátony* 'sziget' földrajzi köznévi (TESz.) vált helynévvé jelentéshasadással, s egykor vízzel körülvett területre utalt.

Apadó-rét 'Bodrogszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Apada rét*. Vö. **Apadó-tó**.

Az *Apadó-tó* víznév első névrésze és a *rét* 'kaszáló, legelő, mező, sík terület' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre, szintagmatikus szerkesztés eredményeként. A rét az *Apadó-tó* mellett terül el, tehát az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Apadó-tó 'Bodrogszerdahely település határában fekvő tó' 1853: *Apadató*. Vö. **Apadó-rét**.

Az *apad* ige *-ó* folyamatos melléknévi igenévképzős alakjának és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a tó vízbőségének (időszakos) változására utalhat.

Apró-fűzfás 'Szentés település határában fekvő szántóföld' 1863: *Apró fűzfás*.

A helynévben az *apró* 'kis, kicsi, hitvány' melléknév (TESz.) kapcsolódik össze a *fűzfás* növénynév *-s* melléknévképzős származékával. Az elnevezés a terület növényvilágára utal.

Aranyos 'Véke település határában fekvő majorsági szántóföld' 1857: *Aranyos*.

Az *arany* 'sárga színű nemesfém' fn. (TESz.) *-s* helynévképzős származékából való. Az elnevezés morfológiai szerkesztéssel jött létre, és esetleg homokos talajra, a homokszemcsék csillámló fényére utalhat.

Ár-meder 'Nagytárkány település határában fekvő rét' 1873: *Armeder*.

Az *ár* 'áramló víztömeg' (TESz.) főnév és a *meder* 'természetes vagy mesterséges mélyedés a talajban,

amelyben a víz folyik' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület áradás idején betöltött funkciójára utalhat.

Árok-köz 'Bodrogszerdahely település határában fekvő szántóföld' 1853: *Árok köz*.

Az *árok* 'gödör; vízlevezető csatorna; völgy' fn. (TESz.) és a *köz* 'személyeket, dolgokat egymástól elválasztó terület, térköz' földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Földmélyedésekkel körülvevő területre utal.

Árpa-szer 'Ágcsernyő település határában fekvő terület' 1865: *Árpa szer*.

Az *árpa* 'egy fajta gabona' (TESz.) főnévi és a *szer* 'határrész, falurész' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a területen termesztett növényfajta utal.

Ásvány 'Bodrogszerdahely település határában fekvő szántóföld' 1853: *Ásvány*.

Az *ásvány* 'mesterséges árok, ásott tó, kút' földrajzi köznévi (TESz.) névátvitellel vált helynévvé. Az elnevezés a terület közelében lévő mesterséges földrajzi alakulatra utalhat.

Ásvány köze 'Boly település határában fekvő majorsági szántóföld' 1845: *Ásvány-köze*.

A helynév az *ásvány* 'mesterséges árok, ásott tó, kút' földrajzi köznévi (FNESz. *Ásványráró*) és a *köz* 'személyeket, dolgokat egymástól elválasztó terület, térköz' földrajzi köznévi (TESz.) birtokos személyjeli alakjának összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. A névben

a birtokos személyjel archaikus *-i* alakváltozata szerepel. Az elnevezés egy olyan területre utalhat, amely valamilyen mesterséges árok, fölászott területek között helyezkedik el.

Asszony-tó 'Boly település határában fekvő tó' 1845: *Asszony-tó*.

Az *asszony* 'királyasszony, úrnő, férjes nő' fn. (TESz.) és a *tó* 'állóvíz' földrajzi köznévi (TESz.) összekapcsolásával jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés utalhat birtoklásra, de akár arra is, hogy ide jártak az asszonyok, hogy elvégezzék a mosást.

Bába-homok 1. 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *Bábahomok*. Vö. **Bába-homok alatt 2.** 'Királyhelmec város határában fekvő futóhomok' 1869: *Bába homok*.

Talán a családnévként is használt *Bába* (1424: *Baba* [György], RMCsSz. *Bába*) foglalkozásnévnek és a helyfajtajára utaló *homok* (TESz.) főnévnek az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés birtoklásra utalhat.

Bába-homok alatt 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *Bábahomok alatt*. Vö. **Bába-homok 1.**

A *Bába-homok* névből jött létre az *alatt* 'lejjebb levő helyen' (TESz.) névutóval, morfematikus úton. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Bacski út közt 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Bacski út közt*. Vö. **Bacski útra-járók.**

A helynév első névrésze a *Bacski út* név, amelyben a *Bacska* településnév *-i* melléknévképzős alakja és az *út* 'a közlekedés számára létesített sáv' (TESz.) földrajzi köznévi kapcsolódott

össze. E névnek és a között 'személyeket, tárgyakat elválasztó térben' (TESz.) névutónak az összekapcsolásával, morfematikus úton jött létre a címszóbeli elnevezés, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Bacski-tó 'Dobra település határában fekvő tó' 1861: *Bacski tó*. Vö. **Kis-Bacski-tó**.

A *Bacska* településnév –i melléknévképzős alakjának és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévként az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel alakult. Az elnevezés a tó elhelyezkedésére utalt.

Bacski útra-járók 'Bély település határában fekvő szántóföld' 1857: *Bacski Utraiárok*. Vö. **Bacski út közt**.

A helynév két névrészből áll. Az elsőben a *Bacska* településnév –i melléknévképzős alakja és az *út* 'a közlekedés számára létesített sáv' (TESz.) földrajzi köznévként –ra határozóragos alakja kapcsolódott össze. A címszóbeli elnevezés e névnek és a *járó* 'enyhén lejtő tájrész' (KnSz.) földrajzi köznévként többes számú alakjának az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre, és a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Bak-hegy 'Nagykövesd település határában fekvő szőlőskert' 1839: *Bak hegy*. Vö. **Kis-Bak-hegy, Nagy-Bak-hegy, Nagy-Bak-hegy-oldal**.

A *bak* 'bizonyos állatok hímje' (TESz.) főnévként és a *hegy* 'dombnál magasabb kiemelkedés a föld felszínén' (TESz.) földrajzi köznévként az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként, s a terület jellemző állatvilágára utalhatott. Elképzelhető ugyanakkor, hogy az első névrész személynévi eredetű (1202~1203/cr

1500: *Bok*, ÁSz. 137), ebben az esetben az elnevezés birtoklásra utalt.

Bakos-homok 'Szolnocska település határában fekvő úrbéri szántóföld' 1864: *Bakos-homok*.

A *Bakos* családnév (1383: *Bakus*, RMCsSz. *Bakos*) és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnévként az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés birtoklásra utalhat.

Balogovka 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *Balogovka*.

A *Balog* családnévből (1298: Johannes *Balug*, RMCsSz. *Balog*) jött létre a szláv –овъ (Šmilauer 1970: 28) birtokos személyjellel és a –ька (Šmilauer 1970: 28) helynévképzővel. Az elnevezés a szláv nyelvben birtoklásra utalt, a magyar névkincsbe névátvétellel került be.

Bálvány-hegy 'Bodrogszerdahely település határában fekvő terület' 1853: *Bálvány hegy*.

A *bálvány* 'kőoszlop, határkő' (TESz.) főnévként és a *hegy* 'dombnál magasabb kiemelkedés a föld felszínén' (TESz.) földrajzi köznévként az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés a hegy szikláival lehet kapcsolatos (FNESz. *Bálvány*).

Barát ere 'Nagykövesd település határában fekvő terület' 1839: *Barát ere*.

A *Barát* családnévként (1426: *Barath*, RMCsSz. *Barát*) vagy a *barát* 'szerzetes' (TESz.) főnévként és az *ér* 'patak' (TESz.) földrajzi köznévként birtokos személyjellel alakjának az összetételével alakult szintagmatikus

szerkesztéssel. Az elnevezés birtoklásra utalhat.

Barna-homok 'Bodrogszerdahely település határában fekvő szántófield' 1853: *Barna homok*.

A személynévként is használatos *barna* színnév (1291: *Barnas*, ÁSz. 92) és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken földrajzi köznévként használt *homok* főnév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés birtoklásra, vagy a szántófield jellegzetes színére utalt.

Battyányi útra-járó 'Bély település határában fekvő szántófield' 1857: *Batyányi utra járó*.

A helynév két névrészből áll. Az elsőben a *Battyán* településnév *-i* melléknévképzős alakja és az *út* 'a közlekedés számára létesített sáv' (TESz.) földrajzi köznév *-ra* határozóragos alakja kapcsolódott össze. A címszóbeli elnevezés e névnek és a *járó* 'enyhén lejtő tájrész' (KnSz.) földrajzi köznévként az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre, és a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Battyányi útra véggel 'Ágcsernyő település határában fekvő terület' 1865: *Batyányiutravéggel*.

A helynév két névrészből áll. Az elsőben a *Battyán* településnév *-i* melléknévképzős alakja és az *út* 'a közlekedés számára létesített sáv' (TESz.) földrajzi köznév *-ra* határozóragos alakja kapcsolódott össze. A címszóbeli elnevezés e névnek és a *vég* 'valaminek (térben) befejező része; valami széle, határa' (TESz.) földrajzi köznévként az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Beregi-sűrű 'Dobra település határában fekvő szántófield' 1861: *Bereg-i Sűrű*.

Talán a *Beregi* családnévnek (1446: *Beregy*, RMCsSz. *Beregi*) és a *sűrű* 'bokros, bozótos erdőréssz' (KnSz.) földrajzi köznévként az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés birtoklásra utalhat.

Bereg köz-hegy 'Királyhelme város határában fekvő szántófield, földesúri terület' 1869: *Beregközi hegy*.
Vö. **Bereg-közi-hegy alatt**.

A helynév első névrésze a *berek* 'vízparti liget, erdőcske' (TESz.) földrajzi köznévként és a *köz* 'személyeket, dolgokat egymástól elválasztó terület' (TESz.) főnévként *-i* melléknévképzős alakjának összetétele. Ehhez kapcsolódik a második névrészbéli *hegy* 'nagyobb földfelszíni emelkedés' (TESz.) földrajzi köznévként. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztéssel jött létre egy *hegy* nevéként, majd később metonimikus névadással vált a szántó nevévé, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Bereg köz-hegy alatt 'Királyhelme város határában fekvő rét' 1869: *Beregközihegy. alatt* Vö. **Bereg-közi-hegy**.

A *Bereg köz-hegy* névből jött létre az *alatt* 'lejjebb levő helyen' (TESz.) névutóval morfematikus úton, s a rét pontos elhelyezkedésére utalt.

Berek 'Véke település határában fekvő rét' 1857: *Berek*.

A *berek* 'liget, vizenyős terület, nedves rét' (FNESz. *Berekfürdő*) főnévből alakult metonimiával. A terület a Tice tó, holtág mellett fekszik, ezért valóban vizenyős lehetett, vagy

akár el is áraszthatta a víz, ez lehetett a névadás motivációja.

Besenyő 'Véke település határában fekvő majorsági szántóföld és rét' 1857: *Bessenyo*.

A *besenyő* nép- vagy személynévből (1086: *Beseneu*, ÁSz. 120) metonímiával jött létre, és utalhat birtoklásra vagy a terület egykori lakosainak népi hovatarozására.

Bikahalál 'Szomotor település határában fekvő szántóföld' 1866: *Bikahalál*.

Az elnevezés a *bika* 'szarvasmarha hímje' (TESz.) fn. és a *halál* 'a szervezet életműködésének teljes és végleges megszűnése' (MÉKSz.) fn. összetételeként jött létre. Talán egy egykori vágóhid helyére, vagy egy a területen lezajlott eseményre utalt.

Bika-rét 'Nagytárkány település határában fekvő rét' 1873: *Bikarét*.

A *bika* 'szarvasmarha hímje' (TESz.) főnév és a *rét* 'kaszáló, legelő, mező, sík terület' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként, és az állatok legeltetőhelyére utalhat. Ugyanakkor elképzelhető, hogy az első névrész családnévi eredetű (1397: *Byka*, RMCsSz. *Bika*), ebben az esetben az elnevezés birtoklásra utalt.

Bika-tó környéke 'Királyhelme város határában fekvő kaszáló rét' 1869: *Bikató környéke*.

A helynév egy a térkép alapján nem adatolható *Bika-tó* névnek és a *környék* 'terület, valaminek a széle, kerület' (TESz.) főnév birtokos személyjeles alakjának az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt. Az eredeti víznév első eleme a *bika* 'a

szarvasmarha hímje', amelyhez a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi járult szintagmatikus szerkesztéssel, s az elnevezés arra utalhatott, hogy az állatokat ide hajtották itatni.

Bíró-sor 'Szentés település határában fekvő szántóföld' 1863: *Bíró Sor*.

A családnévként (1402: *Byro*, RMCsSz. *Bíró*) is alkalmazott *bíró* 'ítélő hatalommal felruházott egyén; falusi vagy városi hatóságban vezető személy' (TESz.) főnévnek és a *sor* 'kisebb szántóterület' (KnSz.) földrajzi köznévnek az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel, és birtoklásra utalhatott.

Bó tava 'Szentés település határában fekvő tó' 1863: *Bó Tava*.

Az első névrész eredete bizonytalan, talán a *bú* 'bánat, gond, baj' főnév (TESz.), amelyhez a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi birtokos személyjeles alakja kapcsolódott. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztéssel jött létre. Az előtagban az *-ó* talán elírás lehet.

Bodzás 'Nagykövesd település határában fekvő terület' 1839: *Bodzás*.

A *bodza* növénynév *-s* helynévképzős származékából alakult morfematikus szerkesztéssel. Az elnevezés a terület jellemző növényvilágára utalt.

Bohó 'Nagykövesd település határában fekvő szántóföld' 1839: *Bohó*.

Talán a *Bohó* személynévből (1559: *Boho*, RMCsSz. *Bohó*) jött létre metonimikus névadással. Az elnevezés birtoklásra utalhat.

Bolyi-szer 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld' 1869: *Boji szer*.

Első névrésze a közeli *Boly* településnév *-i* melléknévképzős alakja, amelyhez a *szer* 'határrész, falurész' (TESz.) földrajzi köznév kapcsolódott. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s a terület elhelyezkedésére utalt.

Boros-tó 'Boly település határában fekvő rét' 1845: *Boros-tó*.

Talán a *Boros* családnévnek (1394: Emericus *Boros*, RMCsSz. *Boros*) és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévnek az összekapcsolásával jött létre eredetileg egy tó nevéként. Ez a név vált aztán metonímiával az ott lévő rét nevévé annak pontos elhelyezkedésére utalva.

Borsóföld 1. 'Nagykövesd település határában fekvő terület' 1839: *Borsó föld*. **2.** 'Kiskövesd település határában fekvő terület' 1839: *Borso föld*.

A *borsó* növénynév és a *föld* 'megművelt mezőgazdasági terület' (TESz.) földrajzi köznév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés az itt termesztett növényre utal.

Borsó-szer 'Dobra település határában fekvő szántóföld' 1861: *Borsó szer*.

A *borsó* növénynév és a *szer* 'határrész, falurész' (TESz.) földrajzi köznév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a területen termesztett növényfajta utal.

Borz-hegy-tető 'Szőlőske település határában fekvő erdő' 1862: *Borszhegytető*.

A helynév egy a térkép alapján nem adathozható *Borz-hegy* névből jöhetett létre, melyben a *borz* állatnév (TESz.) vagy családnév (1379: *Borz*, RMCsSz. *Borz*) és a *hegy* 'dombnál magasabb

kiemelkedés a föld felszínén' (TESz.) földrajzi köznév kapcsolódott össze és a terület jellemző állatvilágára vagy birtoklásra utalt. Ehhez a névhez járult a *tető* 'hegynek, épületnek, fának stb. a felső része, csúcsa' (TESz.) főnév, így a név szintagmatikus szerkesztés eredménye, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Bozó 'Királyhelmece város határában fekvő szántóföld, földesúri terület' 1869: *Bozó*.

Valószínűleg az elnevezés családnévi eredetű (1423: *Bozo*, RMCsSz. *Bozó*) és birtoklásra utalt. Elképzelhető ugyanakkor, hogy a *bozót* 'füzfával, rekettyével, sással sűrűn borított bokros terület' (TESz.) főnév, vagy a *bozók* 'bodzával benőtt hely, bodzás' (TESz.) főnév utolsó betűjének redukciójával, metonimikus névadás útján jött létre, s mindkét esetben a terület jellemző növényzetére utalt.

Búd erénél 'Kisgéres településhez tartozó rét' 1866: *Búderénél*.

A helynévben talán a *Bud* ~ *Bod* személynév (1211: *Bod*, ÁSz. 128) kapcsolódik össze az *ér* 'patak' (TESz.) földrajzi köznév birtokos személyjels alakjával, amelyhez a *-nél* határozórag járult. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Cakó-homok 'Bély település határában fekvő szántóföld' 1857: *Czakohomok*.

A *Cakó* családnév (1412: Luca *Czako*, RMCsSz. *Cakó*) és a talaj fajtajára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés birtoklásra utal.

Cerkó felett 'Bodrogszerdahely település határában fekvő terület' 1853: *Czerkó felett*.

A helynévben a *cerkó* 'kunyhó, fészter' főnév (TESz.) és a *felett* 'valamilyen helytől északi irányban' (TESz.) névutó kapcsolódott össze. Az elnevezés a terület viszonyított elhelyezkedésére utal.

Cigány-rét 'Boly település határában fekvő rét' 1845: *Czigány-rét*.

A *cigány* népnév és a *rét* 'kaszáló, legelő, mező, sík terület' (TESz.) földrajzi köznévként összekapcsolódásával jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés arra utalhat, hogy a területen egykor cigányok tanyáztak.

Csádé-alja 'Szolnocska település határában fekvő úrbéri szántófield' 1864: *Csádé alja*. Vö. **Csádé-tó**.

A *Csádé-tó* első névrészének és az *alj* 'valami alá tartozó területrész, alsó rész' (TESz.) főnév birtokos személyjeles alakjának az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés a területnek a *Csádé-tó*hoz viszonyított elhelyezkedésére utal.

Csádé-tó 'Szolnocska település határában fekvő tó' 1864: *Csáde tó*. Vö. **Csádé-alja**.

A *csádé* 'sás, sásféle; káka és sás közös neve; nádféle' fn. (ÚMTSz.) és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévként összekapcsolódásával jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a tó növényvilágára utal.

Csáki 'Szőlöske település határában fekvő szőlőskert' 1862: *Csáki*.

A *Csáki* családnévből (1425: *Chaky*, RMCsSz. *Csáki*) jött létre metonimikus névadás eredményeként. Az elnevezés birtoklásra utalt.

Csalodi-homok 'Bély település határában fekvő szántófield' 1857: *Csalodi Homok*.

Az ismeretlen etimológiájú *csalodi* első névrészhez a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnév járult. A névadás motivációja nem világos.

Csapó-földek 'Szomotor település határában fekvő szántófield' 1866: *Csapó földek*.

Talán a *Csapó* családnévnek (1331: Andreas *Capo*, RMCsSz. *Csapó*) és a *field* 'megművelt mezőgazdasági terület' (TESz.) földrajzi köznévként többes számú alakjának az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés birtoklásra utalhat.

Cseléd-homok 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *Cseléd Homok*.

A *cseléd* 'család vagy háznép tagja; cselédség, szolgaszemélyzet' (TESz.) főnév és a hely fajtájára utaló *homok* (TESz.) főnév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés motivációja nem világos, talán birtoklásra utalhatott.

Cselő 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Cselő*.

A *Cselő* családnév (1557: *Cheleo*, RMCsSz. *Cselő*) vált helynévvé metonimikus névadással. Az elnevezés birtoklásra utalhat.

Csengő-rét 'Királyhelmec város határában fekvő szántófield' 1869: *Csengő rét*.

A *cseng* 'hangot ad, szól' (TESz.) ige-*ő* folyamatos melléknévi igenévképzős alakjának és a *rét* 'sík terület, síkság, kaszáló, legelő' (TESz.) földrajzi köznévként az összekapcsolásával jött

létre szintagmatikus szerkesztéssel. A névadás motivációja nem világos.

Csepűs 'Bély település határában fekvő rét' 1857: *Csepűs*.

A *csepű* 'kóc, szösz' főnévből (TESz.) *-s* helynévképzővel jött létre morfológus szerkesztéssel. Elképzelhető, hogy az elnevezés a talaj kevésbé értékes voltára utal.

Csér 'Királyhelme város határában fekvő erdős terület' 1869: *Csér*.

A m. *csér* ~ R. *csér* 'cserfaerdő' (TESz.) főnévből jött létre metonimikus névadás útján, s az erdő jellemző növényvilágára utal.

Cseresznyefás 'Kisgéres településhez tartozó rét' 1866: *Cseresznye fás*.

A *cseresznyefa* növénynévhez kapcsolt *-s* helynévképzővel jött létre morfológus szerkesztéssel. A terület jellemző növényzetére utal.

Cseresznyés 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *Cseresznyés*.

A *cseresznye* növénynév *-s* helynévképzős alakjából jött létre morfológus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a területen jellemző növényfajta utal.

Cserjék 'Dobra település határában fekvő rét' 1861: *Cserjak*. Vö. **Cserjék mögött**.

A *cserje* 'bokor' (TESz.) főnév többes számú alakjából jött létre metonimikus névadással. Talán a terület jellemző növényvilágára utal.

Cserjék mögött 'Dobra település határában fekvő szántó' 1861: *Cserjak megett*. Vö. **Cserjék**.

A *Cserjék* névből jött létre a *mögött* 'túl, hátsó részének közelében'

(TESz.) névutóval morfológus szerkesztéssel, s a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Csernyi-szeg 'Királyhelme város határában fekvő szántó' 1869: *Csernyi szög*.

Az *Ágcsernyő* vagy *Tizacsernyő* településnév utótagjának *-i* melléknévképzős alakja és a *szeg* 'szöglet, sarok, kiszögellés' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre. Az első névrészben a *csernyői* alak helyett a délkelet-szlovákiai nyelvjárásnak megfelelő *csernyi* forma szerepel. Az elnevezés a terület elhelyezkedésére utal.

Csernyi útra-járó 'Bély település határában fekvő szántó' 1857: *Csernyi utra járo*.

A helynév első névrészében az *Ágcsernyő* vagy *Tizacsernyő* településnév utótagjának *-i* melléknévképzős származéka és az *út* 'a közlekedés számára létesített sáv' (TESz.) földrajzi köznévi *-ra* határozóragos alakja kapcsolódott össze. A címszóbeli elnevezés e névnek és a *járó* 'enyhén lejtő tájrész' (KnSz.) földrajzi köznévi összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre, és a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Csikoska ~ **Csikóska** 'Szentés település határában fekvő tó' 1863: *Csikóska*.

Az elnevezés a *csik* halmnévnek az *-s* képzős származéka, amelyhez a *-ka* helynévképző járul, s azzal kapcsolatos, hogy ebben a tóban sok csik élt. A *csikos* alakot idővel a *csikós* foglalkozásnév magához hasonította (FNESz. *Csikóstóttós*), ugyanakkor az is elképzelhető, hogy valóban a *csikós* foglalkozásnévhez kapcsolódik a *-ka*

képző. Ebben az esetben arra utalhat, hogy ide jártak a ménest itatni.

Csipkés 'Nagykövesd település határában fekvő szántó föld' 1839: *Csipkés*.

A *csipke* 'csipkebogyó' (TESz.) főnévből –s helynévképzővel jött létre morfematikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület jellemző növényvilágára utal.

Csókabugy 'Boly település határában fekvő egyházi birtok és szántó föld' 1845: *Csókabugy*.

A helynév a *csóka* madárnév és talán a *bugy* ~ *buggy* 'gömbölyded kitüremkedés' (TESz.) főnév összekapcsolásával jött létre, s ennek a madárfajnak a jellemző jelenlétére utalhatott.

Csóka-szög 'Bodrogszerdahely település határában fekvő szántó föld' 1853: *Csóka szög*.

A *csóka* madárnév és a *szög* 'csúcs, kiszögellés, falurész, területrész, vidék' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként a terület jellemző állatvilágára utalva. Ugyanakkor elképzelhető, hogy az előtag családnévi eredetű (1400: Andream *Choka*, RMCsSz. *Csóka*), ebben az esetben az elnevezés birtoklásra utal.

Csoma homoka 'Szentés település határában fekvő szántó föld' 1863: *Csóma homoka*. Vö. **Csoma-rétre járók, Csoma-tó, Kis-Csoma-rét, Nagy-Csoma-rét**.

Az első névrész személynévi eredetű (1402: Gregorio *Chama*, RMCsSz. *Csoma*), amelyhez a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnév birtokos személyjeles alakja

kapcsolódott. Az elnevezés birtoklásra utalhat.

Csoma rétre-járók 'Szentés település határában, a Kis- és Nagy-Csoma-rét mellett fekvő szántó föld' 1863: *Csoma Rétre járók*. Vö. **Csoma-homok, Csoma-tó, Kis-Csoma-rét, Nagy-Csoma-rét**.

A helynév két névrészből áll. Az elsőben a *Csoma* személynév (1402: Gregorio *Chama*, RMCsSz. *Csoma*) és a *rét* 'kaszáló, legelő, mező, sík terület' (TESz.) földrajzi köznévi határozóragos alakja kapcsolódik össze. Ehhez járul a második névrészbéli *járó* 'enyhén lejtő tájrész' (KnSz.) földrajzi köznévi többes számú alakja. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztés eredménye, s a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Csoma-tó 'Szentés település határában fekvő tó' 1863: *Csóma tó*. Vö. **Csoma-homok, Csoma-rétre járók, Kis-Csoma-rét, Nagy-Csoma-rét**.

A *Csóma* személynév (1402: Gregorio *Chama*, RMCsSz. *Csóma*) és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi összekapcsolásával jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés birtoklásra utal.

Csónak-tó-homok 'Véke település határában fekvő majorsági szántó föld és rét' 1857: *Csónok tó homok*.

Az első névrész a *csónak* ~ *csónok* 'kisebb vízi jármű, ladik' (TESz.) főnév és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre, ehhez járul a második névrészben a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken földrajzi köznévként használt *homok* főnév. A területen vagy a közelben egykor egy tó lehetett, erre utalhat a szintagmatikus szerkesztéssel létrejött elnevezés.

Csorba-rét 'Királyhelmece város határában fekvő szántófield' 1869: *Csorba rét*.

A *csorba* 'foghíjas, törött szélű' (TESz.) melléknév és a *rét* 'sík terület, síkság, kaszáló, legelő' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével alakult. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s talán a rét alakjára utalhatott.

Csuhás 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Csuhás*.

A *csuhás* 'szerzetes' főnév (TESz.) vált helynévvé metonimikus névadással. Az elnevezés birtoklásra utalhat.

Csukás 'Bély település határában fekvő tó' 1857: *Csukás*. Vö. **Nagy-Csukás**.

A *csuka* halnévből –s helynévképzővel jött létre morfológiai szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a tó jellemző állatvilágára utal.

Csukás-tó 'Szentés település határában fekvő tó' 1863: *Csukás tó*.

A *csuka* halfajta nevének –s melléknévképzős alakjának és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi az összekapcsolásával keletkezett szintagmatikus szerkesztés eredményeként és a tó jellemző állatvilágára utalt. Ugyanakkor az előtag lehet családnév is (1453: Blasius *Chwkas*, RMCsSz. *Csukás*), ebben az esetben az elnevezés birtoklásra utal.

Dagonyás 'Bély település határában fekvő tó' 1857: *Dagonás*.

A *dagonya* 'ragadós, mély sár' (TESz.) főnévből –s helynévképzővel jött létre morfológiai szerkesztés eredményeként. A tó sáros, mocsaras jellegére utalhat.

Darvas 1. 'Bély település határában fekvő tó' 1857: *Darvas*. Vö. **Kis-Darvas 2.**

2. 'Szentés település határában fekvő szántófield' 1863: Kanyaló és *Darvas* közt. Vö. **Alsó-Darvas, Felső-Darvas, Kis-Darvas 1.**

A *daru* madárnévből –s helynévképzővel jött létre morfológiai szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület jellemző állatvilágára utal.

Dines tava közt 'Szentés település határában fekvő szántófield és rét' 1863: *Dines tava közt*. Vö. **Dines-tó, Dines-tó-homok**.

A helynév két névrészből tevődik össze. Az első a *Dines-tó* víznev birtokos személyjeles alakja, amelyhez második névrészként a *közt* 'személyeket, tárgyakat elválasztó térben, között' (TESz.) névutó járult. Az elnevezés morfológiai szerkesztés eredménye, s a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Dines-tó 'Szentés település határában fekvő tó' 1863: *Dines tó*. Vö. **Dines tava közt, Dines-tó-homok**.

A *Dines* ~ *Dénes* személynév (1467: Nicolaus *Dyenes*, RMCsSz. *Dénes*) és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi összekapcsolásával jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés valószínűleg birtoklásra utal.

Dines-tó-homok 'Szentés település határában fekvő szántófield' 1863: *Dines tó homok*. Vö. **Dines tava közt, Dines-tó**.

A név a *Dines-tó* víznev és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken földrajzi köznévként használt *homok* főnévi összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s a szántófield pontos elhelyezkedésére utal.

Dinnyeföld 'Dobra település határában fekvő szántóföld' 1861: *Dinye föld.*

A *dinnye* növénynév és *föld* 'megművelt mezőgazdasági terület' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a területen természetett növényfajára utalt.

Dinnyés-homok 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld' 1869: *Dinnyés-homok.*

A *dinnye* gyümölcsfajta –s melléknévképzős származékának és a talaj fajtajára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* (TESz.) főnévnek az összekapcsolásával jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés a területen egykor természetett növényfajára utal.

Diócska 'Szőlőske település határában fekvő szőlőskert' 1862: *Diocska.*

A *dió* 'csonthéjas gyümölcs' (TESz.) főnév kicsinyítő képzős alakjából jött létre metonimikus névadás útján. Az elnevezés talán a szőlős környékének növényvilágára utalt.

Diós-homok 1. 'Nagykövesd település határában fekvő terület' 1839: *Diós homok.* **2.** 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Diós homok.*

A *dió* 'csonthéjas gyümölcs' (TESz.) főnév –s melléknévképzős alakja és a hely fajtajára utaló *homok* főnév (TESz.) összetételével jött létre, és a terület jellemző növényvilágára utalt. Ugyanakkor az előtag családnév is lehet (1522: Johannes *Dyos*, RMCsSz. *Diós*), ebben az esetben az elnevezés birtoklásra utal.

Dobos-rét 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld' 1869: *Dobos rét.*

A *száldob* 'hársfa' (TESz.) fanév *dob* részének –s melléknévképzős alakja és a *rét* 'sík terület, síkság, kaszáló, legelő' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre és a terület egykor jellemző növényvilágára utalhatott. Ugyanakkor elképzelhető, hogy az első névrész családnévi eredetű (1347: *Dobos*, RMCsSz. *Dobos*), ebben az esetben az elnevezés birtoklásra utal.

Dobrai-sűrű 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld' 1869: *Dobraisűrű.*

A *Dobra* településnév –i melléknévképzős alakja kapcsolódott össze a *sűrű* 'bokros, bozotos erdő rész' (KnSz.) földrajzi köznévvvel talán egy erdő neveként. Ez a név metonimikus névadás útján vált a szántóföld nevévé, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Dolha 'Bély település határában fekvő rét' 1857: *Dolha.*

A helynév a szláv *doblgъ* ~ szlk. *dlhý* 'hosszú' (ŠMILAUER 1970: 59) melléknévből jött létre, s eredetileg a terület alakjára, kiterjedésére utalhat. A név a magyar helynévrendszerbe névátvétellel kerülhetett be.

Domik 'Szőlőske település határában fekvő szőlőskert' 1862: *Domik.*

A szláv *domъ* ~ szlk. *dom* 'ház' (Šmilauer 1970: 56) főnév –ikъ (ŠMILAUER 1970: 29) kicsinyítő képzős alakja vált helynévvé eredetileg metonimikus névadás útján, és a terület pontos elhelyezkedésére, egy kisebb épület közelségére utalhat. A magyar helynévrendszerbe névátvétellel került be.

Dubró 'Dobra település határában fekvő rét és szántóföld' 1861: *Dubró.*

Talán a szláv eredetű *dobrava* ~ *dobrova* 'erdő' (FNESz. *Dombró*) földrajzi köznévből jött létre. A névadás motivációja nem világos. A magyar helynévrendszerbe névátvétellel kerülhetett be.

Ebordító 'Szőlőske település határában fekvő erdő' 1862: *Ebordito*.

Az *eb* 'kutya' (TESz.) főnévnek és az *ordít* 'artikulálatlan kiáltást hallat' ige (TESz.) *-ó* helynévképzős alakváltozatának az összetételével, morfológikus úton jött létre. A névadás motivációja nem világos.

Égeri-rét 'Szőlőske település határában fekvő rét' 1862: *Égeri Rét*.

Az *éger* fanév (TESz.) *-i* melléknévképzős alakjának és a *rét* 'kaszáló, legelő, mező, sík terület' (TESz.) földrajzi köznévnek az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, és talán a réten található jellegzetes fafajtára utal.

Égés 'Szőlőske település határában fekvő erdő' 1862: *Égés*.

Az *ég* 'lángol, parázslík, világít; tűzben megsemmisül' (TESz.) ige *-s* főnévképzős alakjából jött létre morfológikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés talán a területen egykor zajló eseményre utalhat.

Egres 'Ágcsernyő település határában fekvő rét' 1865: *Egres*.

Az *egres* 'égerfás terület' (KnSz.) földrajzi köznévből jelentéshasadással, vagy az *éger* 'égerfa' (TESz.) főnév *-s* helynévképzős alakjából morfológikus szerkesztéssel jött létre, és a terület jellemző növényvilágára utalhatott.

Egyed-ér 'Szolnocska település határában fekvő ér' 1864: *Egyed ér*.

Az *Egyed* személynév (+1135: *Egid*, *ÁSz.* 269) és az *ér* 'patak' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés birtoklásra utal.

Egynehányfa **alja**
'Bodrogszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Egynehányfa alja*.

Az *egynehány* 'nem nagy számú' (TESz.) melléknév, a *fa* növénynév és az *alj* 'valami alá tartozó területrészt, alsó rész' (TESz.) földrajzi köznévi birtokos személyjeles alakjának összetételével jött létre. Ez inkább körülírás lehet, amely a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Elő-ér 'Kistárkány település határában fekvő tó' 1845: *Elő Ér*.

Az *elő* 'elől lévő, elülső, valaminek elülső része' melléknév (TESz.) és az *ér* 'patak' földrajzi köznévi összetételével jött létre valószínűleg előbb egy kis vízfolyás nevének. Később talán ez az *ér* tóvá duzzadhatott, így vált metonimikus névadás útján a tó nevévé.

Első-dűlő 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *I-ső Dűlő*.

Az *első* sorszámnévnek és a *dűlő* 'meghatározott nagyságú szántóföld; határrész' (TESz.) földrajzi köznévnek az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként, a tagosítás jellemző névtípusával.

Eperjeske 'Kisgéres településhez tartozó rét' 1866: *Eperjeske*.

Az *eper* 'földieper, számoça' főnév R. *eperj* (TESz.) változatának *-s* melléknévképzős származéka hoz kapcsolt *-ke* helynévképzővel, morfológikus szerkesztéssel jött létre. Olyan helyre utal, ahol a névadáskor

feltűnően sok volt az eper, a szamóca (FNESz. *Eperjes*).

Erdő 'Kiskövesd település határában fekvő erdő' 1839: *Erdő*.

Az *erdő* földrajzi köznévből (TESz.) jött létre jelentéshasadással.

Erdő-kert 'Ágcsernyő település határában fekvő rét' 1865: *Erdőkert*.

Az *erdő* földrajzi köznévként (TESz.) és a *kert* 'vetemények termesztésére használt terület' (TESz.) főnévként az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület elhelyezkedésére utalhat.

Falu homoka 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *Falu homoka*.

A *falu* 'kisebb emberi település' (TESz.) főnévként és a hely fajtájára utaló *homok* (TESz.) főnév birtokos személyjeles alakjának az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre. A falu közös tulajdonában lévő területre utalhat.

Falu rétje 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Falu rétje*.

A *falu* 'kisebb emberi település' (TESz.) főnévként és a *rét* 'kaszáló, legelő, mező, sík vidék' (TESz.) földrajzi köznévből birtokos személyjeles alakjának az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. A falu közös tulajdonában lévő területre, azaz birtoklásra utalhat.

Falu alatt 'Szomotor település határában fekvő szántóföld' 1866: *Falu alatt*.

A *falu* 'kisebb emberi település' (TESz.) főnévként és az *alatt* 'lejjebb levő helyen' (TESz.) névutónak az összetételével jött létre morfematikus

szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Falu-tó 'Rad település határában fekvő tó' 1840: *Falu tó*.

A *falu* 'kisebb emberi település' (TESz.) főnévként és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévként az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. A falu közös tulajdonlására utalhat.

Faluvég 1. 'Szolnocska település határában fekvő úrbéri szántóföld' 1864: *Faluvég*. **2.** 'Dobra település határában fekvő terület' 1861: *Faluvég* –'s Kertalja.

A *falu* 'kisebb emberi település' (TESz.) főnévként és a *vég* 'valaminek (térben) befejező része, valami széle, határa' (TESz.) fn. összetételével jött létre. Az elnevezés a területnek a település melletti, ahhoz közeli elhelyezkedésére utal.

Farkasverem 'Királyhalmec város határában fekvő szántóföld' 1867: *Farkas verem*.

A helynév a *farkas* állatnév és a *verem* 'földbe ásott gödör' (TESz.) főnévből metonimikus névadás útján jött létre. Olyan helyet jelölhet, ahol a névadáskor egy vagy több farkasverem volt (vö. FNESz. *Ravaszlyuk*).

Fehér 'Bély település határában fekvő tó' 1857: *Fehér*.

A *fehér* színnév vált helynévvé metonimikus névadással. Az elnevezés szikes tóra jellemző: száraz időben a víz a széleken leapad, a szik a tó partján fehéren kivirágzik, s erősen elüt a környezetétől. Olykor az egész tó medre kiszárad, és fehér sziksórétteggel vonódik be (FNESz. *Fehér-tó*).

Fehér-homok 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Fejér homok*.

A *fehér* színnév és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a talaj jellegzetes színére utalhat. Ugyanakkor elképzelhető, hogy a helynév családnévből jött létre (1366: *Feyriuanfalua*, RMCsSz. *Fehér*), ebben az esetben az elnevezés birtoklásra utal.

Fehér-tó-homok 'Kisgéres településhez tartozó szántófield' 1866: *Fejértóhomok*. Vö. **Kis-Fehér-tó**, **Nagy-Fehér-tó**.

Alapja egy térképről nem adatolható *Fehér-tó* víznév, amelyben a *fehér* ~ *fejér* melléknév és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévként kapcsolódott össze. Ennek a névnek és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnévnek az összekapcsolásával, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre a szántófield neve. A szántófield a *Kis-Fehér-tó* és a *Nagy-Fehér-tó* közelében terül el, az elnevezés tehát a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Fejszés-homok 'Királyhelme város határában fekvő szántófield és futóhomok' 1869: *Fejszeshomok*.

Az első névrész a közeli *Fejszés* településnév, amelyhez a második névrészbéli, a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* (TESz.) főnév kapcsolódik. Az elnevezés a terület elhelyezkedésére utalt.

Felső-Berke 'Szőlöske település határában fekvő szántófield' 1862: *Felső Berke*. Vö. **Alsó-Berke**.

Egy a térkép alapján nem adatolható *Berek* név birtokos személyjeles alakjának és a *felső* 'magasabban lévő' (TESz.) melléknévnek az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként, mely korrelatív viszonyban van az *Alsó-Berke* előtagjával és a terület viszonyított helyzetére utal. Az eredeti név a *berek* 'vizenyős hely, nedves rét' (KnSz.) földrajzi köznévként birtokos személyjeles alakjából jött létre morfológiai szerkesztéssel.

Felső-Darvas 'Szentés település határában fekvő szántófield' 1863: *Felső Darvas*. Vö. **Alsó-Darvas**, **Kis-Darvas** 1.

A térképről körülírással adatolható *Darvas* névnek és a *felső* 'magasabban lévő' (TESz.) helyviszonyt jelölő melléknévnek az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként a terület átvilágára utalva. Az alapnév a *daru* madárnév –s képzős alakjából jött létre, előtagja korrelatív viszonyban van az *Alsó-Darvas* előtagjával.

Felső-Közép-szer 'Boly település határában fekvő majorsági szántófield' 1845: *Felső-Középszer*. Vö. **Alsó-Közép-szer**.

A térképről önállóan nem adatolható valószínűleg elsődleges *Közép-szer* helynévben a *közép* 'középső' (TESz.) melléknév és a *szer* 'határrész, falurész' (TESz.) földrajzi köznévként kapcsolódott össze. E helynévnek és a helyzetviszonyító *felső* 'magasabban lévő' (TESz.) melléknévnek az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre a címszóbeli név. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utalhat.

Felső-lapos 'Bély település határában fekvő rét' 1857: *Felső Lapos*. Vö. **Alsó-lapos**.

A térkép alapján nem adatolható *Lapos* névnek és a *felső* 'magasabban levő' (TESz.) melléknévnek az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként a terület viszonyított elhelyezkedésére utalva. Az alapnév a *lapos* 'sík terület' (KnSz.) földrajzi köznévből jelentéshasadással jött létre, az előtag korrelatív viszonyban van az *Alsó-Lapos* előtagjával.

Felső-Nádas-tó 'Szentés település határában fekvő tó' 1863: *Felső Nádas Tó*. Vö. **Alsó-Nádas-tó**, **Nádas-tó**, **Nádas-tó közt**, **Nádas tóra-járó**.

A *Nádas-tó* helynévből a *felső* 'magasabban levő' (TESz.) melléknévvel való összetétellel, tehát szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre, s a tó viszonyított elhelyezkedésére utalt. Előtagja korrelatív viszonyban van az *Alsó-Nádas-tó* előtagjával.

Felső-rét 1. 'Kisgéres településhez tartozó rét' 1866: *Felső-rét*. **2.** 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Felső rét*. **3.** 'Szőlőske település határában fekvő rét' 1862: *Felső Rét*. Vö. **Alsó-rét**.

A helynévben a *felső* 'magasabban levő' (TESz.) melléknév és a *rét* 'kaszáló, legelő, mező, sík terület' (TESz.) földrajzi köznévi kapcsolódott össze szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés a területnek valószínűleg a településhez viszonyított helyzetére, fekvésére utalhat. A harmadik elnevezés előtagja korrelatív viszonyban van az *Alsó-rét* előtagjával.

Felső-Vince-homok 'Bodrogszerdahely település határában

fekvő terület' 1853: *Felső Vince h.* Vö. **Alsó-Vince-homok**.

Az eredeti, a térkép alapján nem adatolható *Vince-homok* névnek és a *felső* 'magasabban levő' (TESz.) melléknévnek az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként a terület viszonyított elhelyezkedésére utalva. Az alapnév a *Vince* személynév (+1113/1249: *Vincencio*, ÁSz. 812) és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnév összekapcsolásával jött létre és birtoklásra utalt. Az előtag korrelatív viszonyban van az *Alsó-Vince-homok* előtagjával.

Felső-zátony 'Bodrogszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Felső Zátony*. Vö. **Alsó-zátony**.

A helynév egy a térkép alapján nem adatolható *Zátony* névnek és a *felső* 'magasabban levő' (TESz.) melléknévnek az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként a terület viszonyított elhelyezkedésére utalva. Az eredeti névben a *zátony* 'sziget' földrajzi köznévi (TESz.) vált helynévvé jelentéshasadással, s egykor vízzel körülvett területre utalt. Az előtag korrelatív viszonyban van az *Alsó-Zátony* előtagjával.

Feltört-rétek 'Ágcsernyő település határában fekvő terület' 1865: *Feltört Rétek*.

A *feltör* '(műveletlen földet) első ízben felszánt' (MÉKSz.) ige *-t* befejezett melléknévi igenévképzős alakjának és a *rét* 'kaszáló, legelő, mező, sík terület' (TESz.) földrajzi köznévi többes számú alakjának az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület megmunkálásának módjára utalhat.

Fenek-szeg 'Boly település határában fekvő szántó föld' 1845: *Fenekszeg*.

A *fenék* 'vízmedernek, kútnak, veremnek, talajnak legmélyebben fekvő, legalsó része' főnév (TESz.) és a *szeg* 'csúcs, kiszögellés; falurész, területrész, vidék' földrajzi köznévi (TESz.) összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület elhelyezkedésére, környezeténél mélyebb fekvésére utal.

Fenn-járó 'Nagykövesd település határában fekvő terület' 1839: *Fennjáró*.

A *fenn* 'magasan' (TESz.) határozószó és a *járó* 'enyhén lejtő tájrész' (KnSz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel a terület pontos elhelyezkedésére utalva.

Fertonos 1. 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *Fertomos*. **2.** 'Rad település határában fekvő tó' 1840: *Fertomos*.

Talán a *ferton* 'telekadó; adófajta' (TESz.) főnév *-s* helynévképzős alakjából jött létre morfematikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés motivációja nem világos.

Fetyko zugolya 'Dobra település határában fekvő szántó föld' 1861: *Fetyko szuglya*.

A *Fetyko* családnév (Tk. 2006: 24) és a *zugoly* 'félreeső, eldugott hely; szöglet, sarok' (TESz.) földrajzi köznévi birtokos személyjeles alakjának az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés birtoklásra utalt.

Folyás 'Bély település határában fekvő tó' 1857: *Folyás*.

A *folyás* 'az érnél valamivel nagyobb folyóvíz' (KnSz.) földrajzi köznévi vált helynévvé jelentéshasadás útján egy kisebb vízfolyás nevéként, amely idővel tovább duzzadhatott, így vált metonimiával a tó nevévé.

Fűs-kút 'Kiskövesd település határában fekvő terület' 1839: *Fűskút*.

A *fű* 'füves hely, pázsit; legelő, kaszáló' (TESz.) földrajzi köznévi *-s* melléknévképzős alakjának és a *kút* 'forrás; földbe ásott vagy fűrt gödör, amelyből az összegyűlt talajvíz a felszínre hozható' (TESz.) főnévnek az összetételével jött létre egy kút vagy forrás nevéként. Ez a név metonimikus névadással vált a terület nevévé és a pontos elhelyezkedésére utalt.

Füzes 'Nagytárkány település határában fekvő rét' 1873: *Füzes*.

A *fűz* 'nedves helyen növény, barkás virágzatú, hajlékony vesszőjú fa vagy bokor' (TESz.) főnévi *-s* helynévképzős alakja vált helynévvé morfematikus szerkesztéssel. Az elnevezés a terület jellemző növényvilágára utalhat.

Füzes-járó 'Szomotor település határában fekvő szántó föld' 1866: *Füzesjáró*.

A *fűz* 'nedves helyen növény, barkás virágzatú, hajlékony vesszőjú fa vagy bokor' (TESz.) főnévi *-s* melléknévképzős alakjának és a *járó* 'enyhén lejtő tájrész' (KnSz.) földrajzi köznévnek az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel, s a terület jellemző növényvilágára utalt.

Gémes 'Bély település határában fekvő rét' 1857: *Gemes*.

A *gém* madárnévből az *-s* helynévképzővel jött létre morfematikus szerkesztés eredményeként, és a terület jellemző állatvilágára utalt. Ugyanakkor elképzelhető, hogy a *Gémes* családnév

(1522: Adreas Gemees, RMCsSz. Gémes) metonimikus úton vált helynévvé, ebben az esetben az elnevezés birtoklásra utal.

Gerenda-földek 'Szőlőske település határában fekvő szántóföld' 1862: *Gerenda földek*.

A *gerenda* 'megmunkált, vastag szálfa' (TESz.) főnévnek és a *föld* 'megművelt mezőgazdasági terület' (TESz.) földrajzi köznévvől többes számú alakjának az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés motivációja nagyon bizonytalan, talán a terület alakjára utalhat.

Görbe-föld 'Kiskövesd település határában fekvő terület' 1839: *Görbe föld*. Vö. **Görbe-tó 1.**

Az elnevezés első névrésze a *Görbe-tó* névből a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévvől és a *föld* 'megművelt mezőgazdasági terület' (TESz.) földrajzi köznévvől névrészcserejével jött létre. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Görbe-tó 1. 'Kiskövesd település határában fekvő terület' 1839: *Görbe Tó*. **2.** 'Rad település határában fekvő tó' 1840: *Görbe Tó*. Vö. **Görbe-tó-hát, Görbe-tó közt 1. 3.** 'Dobra település határában fekvő tó' 1861: *Görbe tó*. Vö. **Görbe-tó előtt, Görbe-tó közt.**

A víznevek a *görbe* 'az egyenestől különböző, törés nélkül hajló vonal' (TESz.) melléknév és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévvől összetételével jöttek létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként, és a tó alakjára utaltak. Az első denotátum esetében később ez a víz név metonimikus névadás útján vált a terület nevévé annak pontos elhelyezkedésére utalva.

Görbe-tó előtt 'Dobra település határában, a Görbe-tó mellett fekvő szántóföld' 1861: *Görbe tó előtt*. Vö. **Görbe-tó 3., Görbe-tó közt 2.**

A *Görbe-tó* víznévből jött létre az *előtt* 'valaki előtt levő helyen, időben stb.' (TESz.) névutóval, morfológiai szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a szántóföld pontos elhelyezkedésére utalt.

Görbe-tó-hát 'Rad település határában, a Görbe-tó közelében fekvő terület' 1840: *Görbe Tóhát*. Vö. **Görbe-tó 2., Görbe-tó közt 1.**

A *Görbe-tó* víznévből jött létre a *hát* 'szélesebb tetejű magaslat, földhát' (TESz.) földrajzi köznévvől való összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Görbe-tó közt 1. 'Rad település határában fekvő, a Görbe-tó által körülvevő terület' 1840: *Görbe Tó közt*. Vö. **Görbe-tó 2., Görbe-tó-hát. 2.** 'Dobra település határában fekvő, a Görbe-tó által körülvevő szántóföld' 1861: *Görbe tó közt*. Vö. **Görbe-tó 3. Görbe-tó előtt.**

A *Görbe-tó* víznévből jött létre a *közt* ~ *között* 'személyeket dolgokat egymástól elválasztó térben' (TESz.) névutóval, morfológiai szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Gudics-homok 'Véke település határában fekvő szántóföld' 1857: *Gudics homok*.

A *gudics* 'métely okozta juhbetegség' főnév (ÚMTSz.) és a talajfajtájára utaló, de ezen a vidéken földrajzi köznévként használt *homok* főnév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés motivációja nem világos.

Gyopáros 'Nagykövesd település határában fekvő terület' 1839: *Gyapáros*.

A *gyopár* növénynévből –s helynévképzővel jött létre morfológus szerkesztéssel. Az elnevezés a területen elterjedt növényfajára utal.

Gyopáros-homok 'Véke település határában fekvő szántóföld' 1857: *Gyapáros homok*.

A *gyopár* növénynév –s melléknévképzős alakjának és a talaj fajtajára utaló, de ezen a vidéken földrajzi köznévként használt *homok* főnévnek az összetételével alakult. Az elnevezés a terület jellemző növényvilágára utal.

Gyékényes-ér 'Bodrogszerdahely település határában fekvő ér' 1853: *Gyékényes ér*.

A *gyékény* növénynév –s melléknévképzős alakja és az *ér* 'patak' (TESz.) földrajzi köznév összetételével jött létre. Az elnevezés a patak növényvilágára utalhat.

Gyep 'Szentés település határában fekvő szántóföld' 1863: *Gyep*.

A *gyep* 'pázsit' (TESz.) földrajzi köznévből alakult jelentéshasadással. Egykor dús gyepel benőtt helyre utal.

Gyepre-járó 'Kiskövesd település határában fekvő terület' 1839: *Gyepre Járo*.

A *gyep* 'pázsit, fű' (TESz.) főnév határozóragos alakjának és a *járó* 'enyhén lejtő tájrész' (KnSz.) földrajzi köznévnek az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel, s a pontos elhelyezkedésére utal.

Gyepű-sor 'Dobra település határában fekvő szántóföld' 1861: *Gyepű-sor*.

A *gyepű* 'parlag, megműveletlen föld' (TESz.) és a *sor* 'vonalszerű elrendezés' (FNESz. *Sor-hegy*) földrajzi köznév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület állapotára utalhat.

Hamvas 'Kisgéres településhez tartozó rét' 1866: *Hamvas*.

A *hamu* 'elégett anyagok finom porszerű maradványa' fn. (TESz.) –s melléknévképzős származékából alakult morfológus szerkesztéssel. Az elnevezés talán a terület kialakulásával kapcsolatos.

Haraszka/Maraszka 'Bély település határában fekvő rét' 1857: *Haraszka/Maraszka*.

Az elnevezés lexikai felépítése, így a névalakulás módja is ismeretlen.

Harmadik mező 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Harmadik mező*. Vö. **Második mező, Mező, Kis-mező**.

A *harmadik* sorszámnév és a *mező* 'szabad tér, sík terület, legelő, rét, fű' (TESz.) földrajzi köznév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Egymás mellett fekvő, hasonló jellegű területek megnevezésére utal a tagosítás később is jellemző névalakjaként.

Hatfa 'Szőlőske település határában fekvő erdő' 1862: *Hatfa*.

A *hat* számnév és a *fa* 'élőfa' (TESz.) főnév összetételével, metonimikus névadással alakult. A névadás motivációja nem világos.

Hatodik-dűlő 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *6-ik Dűlő*.

A *hatodik* sorszámnévnek és a *dűlő* 'meghatározott nagyságú szántóföld; határrész' (TESz.) földrajzi köznévnek

az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként, a tagosítás később is jellemző névalakjaként.

Hatos-földek 'Szőlőske település határában fekvő szántóföld' 1862: *Hatos földek*.

A *hat* számnév *-s* melléknévképzős alakjának és a *föld* 'megművelt mezőgazdasági terület' (TESz.) földrajzi köznévi többes számú alakjának az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, a tagosítás később is jellemző névalakjaként.

Hátulsó-rétek 'Dobra település határában fekvő rét' 1861: *Hátulsó Rétek*.

A *hátulsó* 'hátra levő' (MÉKSz.) melléknévi és a *rét* 'kaszáló, legelő, mező, sík terület' (TESz.) földrajzi köznévi többes számú alakjának az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület elhelyezkedésére utalt.

Hecske 'Szőlőske település határában fekvő szántóföld' 1862: *Hecske*. Vö. **Hecske mögött**.

Talán a *Hecse* személynév (1172: *Hecce*, ÁSz. 369) kicsinyítő képzős alakja vált helynévvé metonimikus névadás útján. Ebben az esetben az elnevezés birtoklásra utalt.

Hecske mögött 'Szőlőske település határában fekvő szántóföld' 1862: *Hecskemegyet*.

A *Hecske* névből jött létre a *mögött* 'hátsó, hátsó részének közelében' (TESz.) névutóval, morfológiai szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Hegy alja 'Kiskövesd település határában fekvő terület' 1839: *Hegy alja*.

A *hegy* 'dombnál magasabb kiemelkedés a föld felszínén' (TESz.) földrajzi köznévi és az *alj* 'valami alatt levő hely' (TESz.) földrajzi köznévi birtokos személyjeles alakjának az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület elhelyezkedésére utalt.

Hegyes-homok 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *Hegyeshomok*.

A *hegyes* 'csúcsos' (FNESz. *Hegyeshalom*) melléknévi és a helyfajtájára utaló *homok* (TESz.) főnévi az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés talán a terület alakjára utalhat.

Hegy-fark 1. 'Nagykövesd település határában fekvő szántóföld' 1839: *Hegy fark*. **2.** 'Szőlőske település határában fekvő szántóföld' 1862: *Hegyfark*. Vö. **Hegy-fark-tető**. **3.** 'Szőlőske település határában fekvő szőlőskert' 1862: *Hegyfark*. Vö. **Hegy-fark-tető**.

A *hegy* 'dombnál magasabb kiemelkedés a föld felszínén' (TESz.) földrajzi köznévi és a *farok* 'valaminek a kinyúló része, valaminek a vége, végződése' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Hegy-fark-tető 'Szőlőske település határában fekvő erdő' 1839: *Hegyfark tető*. Vö. **Hegy-fark 2. 3.**

A *Hegy-fark* névi és a *tető* 'hegynek, épületnek, fának stb. a felső része, csúcsa' (TESz.) főnévi az összetételével, szintagmatikus

szerkesztéssel jött létre. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Helmecc-tó köze 'Ágcsernyő település határában fekvő szántóföld' 1865: *Helmecc-tóközi*.

A helynév egy a térkép alapján nem adatolható *Helmecc-tó* víznévnek és a *köz* 'személyeket, dolgokat egymástól elválasztó terület, térköz' (TESz.) földrajzi köznévből birtokos személyjeles alakjának az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként, a szántó pontos elhelyezkedésére utalva. Az eredeti névben a *Királyhelmecc* településnév utótagja és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévből kapcsolódott össze a *tó* elhelyezkedésére utalva.

Hetedik-dűlő 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *7-ik Dűlő*.

A *hetedik* sorszámnévnek és a *dűlő* 'meghatározott nagyságú szántóföld; határrész' (TESz.) földrajzi köznévből az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként, a tagosítás később is jellemző névalakjaként.

Hidacsánál 'Dobra település határában fekvő szántóföld' 1861: *Hidacsánál*.

A *hid* 'valamely útnak folyó stb. feletti áthaladását biztosító műszaki építmény' (TESz.) főnévből kicsinyítő képzős, valamint *-nál* határozóraggal ellátott alakjából jött létre morfematikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Hidegvölgy 1. 'Bodroszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Hidegvölgy*. **2.** Királyhelmecc város

határában fekvő úrbéri legelő' 1869: *Hidegvölgy*.

A *hidegvölgy* 'alacsonyabb hőmérsékletű melléknév (TESz.) és a *völgy* 'hegyek, magaslatok közötti, alacsonyabban fekvő terület' (TESz.) földrajzi köznévből az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés arra utal, hogy a völgyben hidegebb van, mint a környéken (FNESz. *Hidegvölgy*).

Hnoiscse 'Dobra település határában fekvő szántóföld' 1861: *Hnoiscse*.

Talán a szláv *gnojba* ~ szlk. *hnoj* 'trágya, genny' (ŠMILAUER 1970: 67) főnévből *-išče* helynévképzős (ŠMILAUER 1970: 28) alakjából jött létre, s így etimológiailag összetartozik a m. *ganaj* szláv előzményével (FNESz. *Hanajna*). A névadás motivációja nem világos. Az elnevezés a magyar helynévrendszerbe névátvétel útján került.

Holt-Tisza-part 'Kistárkány település határában fekvő tó' 1845: *Holt-Tisza part*.

A *Holt-Tisza* víznévnek és a *part* 'a szárazföldnek vízmeder vagy árok melletti szegélye' (TESz.) földrajzi köznévből az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel alakult név vált metonimikusan a tó nevévé. Az elnevezés a tó pontos elhelyezkedésére utal.

Homály 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *Homály*.

A *homály* 'gyenge világosság; átmenet a sötétség és a világosság között' (TESz.) főnévből vált helynévvé metonimikus névadás útján. Talán a terület árnyékolt voltára utalhat.

Homok 'Boly település határában fekvő majorsági szántóföld' 1845: *Homok*.

A talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken földrajzi köznévként használt

homok főnévből alakult jelentéshasadás útján.

Homokközi-tó 'Bodrogszerdahely település határában fekvő tó' 1853: *Homok köz* *tó*.

Az első névrészben a *homok* főnév (TESz.) és a *köz* 'személyeket, dolgokat egymástól elválasztó terület, térköz' (TESz.) földrajzi köznévvé *-i* melléknévképzős alakja szerepel, ehhez kapcsolódik a második névrészbeli *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévvé. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztés eredménye, és a *tó* pontos elhelyezkedésére utal.

Horgas-tó 1. 'Bély település határában fekvő tó' 1857: *Horgas tó*. **2.** 'Ágcsernyő település határában fekvő tó' 1865: *Horgas tó*. Vö. **Horgas-tó-köz, Horgas tóra véggel**.

A *horog* 'horgászó eszköz, kampó' főnév (TESz.) *-s* melléknévképzős alakja és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévvé összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés horgászóhelyre, esetleg a *tó* alakjára utal.

Horgas-tó köze 'Királyhelmec város határában fekvő szántóföld' 1869: *Horgastóközi*.

A térkép alapján nem adathozható *Horgas-tó* névnek és a *köz* 'személyeket, dolgokat egymástól elválasztó terület, térköz, keskeny út' (TESz.) földrajzi köznévvé birtokos személyjeles alakjának az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként a terület pontos elhelyezkedésére utalva. Az eredeti név a *horgas* 'horog alakú' (TESz.) melléknévvé és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévvé az összetételével alakult, s talán a *tó* alakjára utalhatott.

Horgas-tó-köz 'Ágcsernyő település határában fekvő terület' 1865: *Horgastóköz*. Vö. **Horgas-tó 2., Horgas tóra véggel**.

A *Horgas-tó* víznévből jött létre a *köz* 'személyeket, dolgokat egymástól elválasztó terület, térköz' (TESz.) földrajzi köznévvé való összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Horgas tóra véggel 'Ágcsernyő település határában fekvő szántóföld' 1865: *Horgastórávéggel*. Vö. **Horgas-tó 2., Horgas-tó-köz**.

A helynév a *Horgas-tó* víznévhez kapcsolt *-ra* határozóraggal és a *vég* 'valaminek (térben) befejező része; valami széle, határa' (TESz.) földrajzi köznévvé határozóragos alakjával, morfológiai szerkesztéssel jött létre, s a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Hosszak 1. 'Szentés település határában fekvő szántóföld' 1863: *Hosszak*. Vö. **Hosszak farka 2.** 'Boly település határába fekvő majorsági szántóföld' 1845: *Hosszak*. **3.** 'Szolnocska település határában fekvő majorsági szántóföld' 1864: *Hosszak*. Vö. **Mogyorós-Hosszak 4.** Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Hosszak*. **5.** 'Ágcsernyő település határában fekvő szántóföld' 1865: *Hosszak*. **6.** Dobra település határában fekvő szántóföld' 1861: *Hosszak*.

A *hossz* 'linea, vonás, vonal, hosszúság' (TESz.) főnévvé többes számú alakja vált helynévvé morfológiai névadással. Az elnevezés több *hosszú* sávból összetevődő területre utal.

Hosszak farka 'Szentés település határában fekvő rét' 1863: *Hosszak farka*. Vö. **Hosszak 1.**

A *Hosszak* névből jött létre a *farka* 'valamilyen földrajzi egységnek, pl.

hegynek, víznek, földterületnek a vége, elkeskenyedő nyúlványa' (KnSz.) földrajzi köznévi birtokos személyjeles alakjával történő összetétellel. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztéssel alakult, s a rét pontos elhelyezkedésére utal.

Hosszú-kenderföld 'Boly település határában fekvő szántóföld' 1845: *Hosszu kenderföld*.

A *hosszú* 'egyirányban messzire nyúló' (TESz.) melléknévnek és a *kenderföld* 'kender termesztésére használt föld' (KnSz.) földrajzi köznévnél az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s a területen termesztett növényfajta utalt.

Hosszú-föld 'Véke település határában fekvő majorsági szántóföld' 1857: *Hosszúföld* vagy *Huszföld*. **Húszföld** néven is ismerték. Vö. **Húszföld**.

A helynév előtagja a *hosszú* 'egy irányban messzire nyúló' melléknév (TESz.), ehhez kapcsolódik a *föld* 'megművelt mezőgazdasági terület' (TESz.) földrajzi köznévi. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztés eredménye, és a terület kiterjedésére utal.

Hosszú-gaz alja 'Bodrogszerdahely település határában fekvő szántóföld' 1853: *Hosszú gaz alja*.

A helynév a térkép alapján nem adatolható *Hosszú-gaz* helynévnek és az *alj* 'valami alá tartozó területrész, alsó rész' (TESz.) földrajzi köznévi birtokos személyjeles alakjának az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként a terület elhelyezkedésére utalva. Az alapnévben a *hosszú* 'egy irányban messzire nyúló' (TESz.) melléknév és a *gaz* 'gyomnövény, száraz növényi törmelék' főnév (TESz.) kapcsolódott össze, és a terület kiterjedésére utalt.

Hosszú-harasz 'Bodrogszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Hosszú harasz*.

A *hosszú* 'egy irányban messzire nyúló' (TESz.) melléknév és a *harasz* 'műveletlen sík terület, legelő' (KnSz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés a rét kiterjedésére utal.

Hosszú-homok 1. 'Kisgéres településhez tartozó rét' 1866: *Hosszúhomok*. 2. 'Nagykövesd település határában fekvő terület' 1839: *Hosszu homok*. 3. 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld' 1869: *Hosszu homok*.

A *hosszú* 'egy irányban messzire nyúló' melléknév (TESz.) és a talaj fajtajára utaló, de ezen a vidéken földrajzi köznévként használt *homok* főnév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület kiterjedésére utal.

Hosszú-Kötélke 'Kiskövesd település határában fekvő terület' 1839: *Hosszu Kötélke*.

Egy a térkép alapján nem adatolható *Kötélke* névnek és a *hosszú* 'egy irányban messzire nyúló' (TESz.) melléknévnek az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként a terület kiterjedésére utalva. Az eredeti névben a *kő* 'szilárd, éghetetlen ásvány' (TESz.) főnév és a *telek* 'földterület, megművelt föld' (TESz.) földrajzi köznévi kapcsolódott össze.

Hosszú-kötet 1. 'Véke település határában fekvő majorsági szántóföld' 1857: *Hosszúkötet*. 2. 'Bodrogszerdahely település határában fekvő szántóföld' 1853: *Hosszú kötet*.

A *hosszú* 'egy irányban messzire nyúló' melléknév (TESz.) és a *kötet* 'a megmunkálás különféle szakaszaiban levő kender illetve len csomója, mint egység' főnév (ÚMTSz.) összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés talán az itt termesztett növény fajtájára, valamint a terület kiterjedésére utalhat.

Hosszú-parlag 'Szentés település határában fekvő szántóföld' 1863: *Hosszú Parlag*.

A *hosszú* 'egy irányban messzire nyúló' melléknév (TESz.) és a *parlag* 'műveletlenül hagyott szántóföld; egy évig pihentetett szántóföld, ugar' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés a terület kiterjedésére utalhat.

Hosszú-tó 'Szomotor település határában fekvő tó' 1866: *Hosszu-tó*.

A *hosszú* 'egy irányban messzire nyúló' (TESz.) melléknévnek és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a tó kiterjedésére utalt.

Húsz-föld 'Véke település határában fekvő majorsági szántóföld' 1857: Hosszúföld vagy *Huszföld*. **Hosszú-föld** néven is ismerték. Vö. **Hosszú-föld**.

A *húsz* számnév és a *föld* 'megművelt mezőgazdasági terület' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre. Valószínűleg húsz kisebb földterületből álló nagyobb terület összefoglaló neve.

Iroska 'Bély település határában fekvő rét' 1857: *Iroska* s Vértohát.

Az elnevezés lexikai felépítése, így a névalakulás módja is ismeretlen.

Irtás 'Királyhelmece város határában fekvő kaszáló rét' 1869: *Irtás*.

Az elnevezés az *irtás* 'füves hely, kaszáló' (TESz.) földrajzi köznévből jött létre jelentéshasadással.

Iszap 'Királyhelmece város határában fekvő kaszáló rét' 1869: *Iszap*.

Az *iszap* 'finom szemcsés üledékanyag tavakban, folyóvizekben' (TESz.) főnévből jött létre metonimikus névadással. Az elnevezés e terület talajának nedves, pépes, tapadós minőségére utalhatott.

Jankó berke 'Véke település határában fekvő majorsági szántóföld' 1857: *Jankó berke*.

A *Jankó* a *János* személynév (1082: *Johannes*, ÁSz. 420) becézett alakja, ehhez kapcsolódik a *berke* 'liget, vizenyős terület, nedves rét' (TESz.) földrajzi köznévi birtokos személyjeles származéka. Az elnevezés birtoklásra utal.

Janó-gödör 'Szentés település határában fekvő szántóföld' 1863: *Jano gödör*.

A *Janó* a *János* személynév (1082: *Johannes*, ÁSz. 420) becézett alakja, ehhez kapcsolódik a *gödör* 'mélyedés' főnév (TESz.). Az elnevezés arra utalhat, hogy ez a terület a többihez képest mélyebben fekszik.

Járó-földek 'Szőlöske település határában fekvő szántóföld' 1862: *Jaróföldek*.

A *járó* 'enyhén lejtő tájrész' (KnSz.) földrajzi köznévi és a *föld* 'megművelt mezőgazdasági terület' (TESz.) földrajzi köznévi többes számú alakjának összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként, s a terület elhelyezkedésére utalhatott.

Julianna 'Szőlőske település határában fekvő szőlőskert' 1862: *Juliana*.

A *Julianna* szeménynév (LADÓ 1996: 65) vált helynévvé metonimikus névadás útján. Az elnevezés birtoklásra utalhat.

Kácsánd 'Királyhelme város határában fekvő kaszáló rét' 1869: *Kácsánd*.

A m. *kácsa* ~ *kacsa* madárnévnek –*d* helynévképzős változatából jött létre egy inetimologikus –*n* betoldásával (vö. FNESz. *Kács*, *Kácsánd*, *Kacsárd*). Az elnevezés motivációja nem világos, talán a terület vizenyős volta miatt az állatvilágra utalt.

Kákás 'Bély település határában fekvő tó' 1857: *Kakas*.

A *káka* 'vizes, mocsaras területen élő növény, amelynek hengeres, levéltelen szára van' (TESz.) főnév –*s* helynévképzős alakjából jött létre morfematikus szerkesztéssel. Az elnevezés a tó növényvilágára utal.

Kalácson 'Nagykövesd település határában fekvő szántó föld' 1839: *Kalatson*.

A *kalács* 'finomlisztből tejjel, élesztővel készített tésztaféle' (TESz.) főnévből –*n* határozóraggal jött létre morfematikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés talán a terület alakjára utalhat.

Kaloda-tó 'Szomotor település határában fekvő tó' 1866: *Kaloda-tó*.

A *kaloda* 'régie büntető eszköz' (TESz.) főnév és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés motivációja nem világos.

Kánás-erdő 'Bodrogszerdahely település határában fekvő erdő' 1853: *Kánás Erdő*. Vö. **Kánás-oldal**, **Kánás-tó**, **Kis-Kánás**.

A *kána* 'fáklya készítésére alkalmas, sima törzsű fiatal tölgyfa' (ÚMTSz.) főnév –*s* melléknévképzős alakjának és az *erdő* földrajzi köznévi összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre. Az elnevezés az erdő növényvilágára utal.

Kánás-oldal 'Bodrogszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Kánás oldal*. Vö. **Kánás-erdő**, **Kánás-tó**, **Kis-Kánás**.

A *kána* 'fáklya készítésére alkalmas, sima törzsű fiatal tölgyfa' (ÚMTSz.) főnév –*s* melléknévképzős alakjának és az *oldal* 'térsegnek szélső része' (TESz.) főnévnek az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre a terület növényvilágára utalva. Ugyanakkor elképzelhető, hogy az első névrésze a *Kánás-erdő* első névrészből származik, ebben az esetben az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Kánás-tó 'Bodrogszerdahely település határában fekvő tó' 1853: *Kánás tó*. Vö. **Kánás-erdő**, **Kánás-oldal**, **Kis-Kánás**.

A *kána* 'fáklya készítésére alkalmas, sima törzsű fiatal tölgyfa' (ÚMTSz.) főnév –*s* melléknévképzős alakjának és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés a tó környékének jellemző növényvilágára utal. Ugyanakkor elképzelhető, hogy az első névrésze a *Kánás-erdő* első névrészből származik, ebben az esetben az elnevezés a tó viszonyított elhelyezkedésére utal.

Kanta-tábla 'Boly település határában fekvő majorsági szántófield' 1845: *Kanta tábla*.

A helynév első névrészában a *Kanta* családnév (1402: *Kantha*, RMCsSz. *Kanta*) jelenik meg, ehhez kapcsolódik a *tábla* 'földterület' (TESz.) földrajzi köznévi. Az elnevezés birtoklásra utalhat. Elképzelhető ugyanakkor, hogy az első névrész a *kanta* 'fogantyú' a *kasza* nyelén' főnév (ÚMTSz.), ebben az esetben a név talán metonimikusan a terület alakjára utalhatott.

Kántor 'Boly település határában fekvő egyházi birtok' 1845: *Kántor*.

A *kántor* (TESz.) foglalkozásnévből alakult metonimikus névadással és birtoklásra utal.

Kanyaló 'Véke település határában fekvő szántófield és rét' 1857: *Kanyaló*. Vö. **Kis-Kanyaló, Nagy-Kanyaló**.

Az elnevezés etimológiája, lexikális felépítése, így motivációja nem világos.

Káposztás 1. 'Nagykövesd település határában fekvő terület' 1839: *Káposztás*. **2.** 'Királyhalmec város határában fekvő szántófield' 1869: *Káposztás*.

A *káposzta* növénynévből az -s helynévképzővel jött létre morfológiai szerkesztéssel. Az elnevezés a területen termesztett növényfajta utal.

Karcsa köze 1. 'Szentés település határában fekvő szántófield' 1863: *Karcsa közi*. **2.** 'Nagykövesd település határában fekvő terület' 1839: *Karna köze*. Vö. **Karcsa vize, Karcsa-fark**.

Első névrésze a közelben lévő *Karcsa* állóvíz neve, amelynek nyelvi forrása a török *qara* 'fekete' származékában kereshető (vö. oszm. *Karaca* 'feketés, sötét'; FNESz. *Karcsa*). Ehhez járul hozzá a második névrészből *köz* 'személyeket, dolgokat

egymástól elválasztó terület, térév' (TESz.) földrajzi köznévi birtokos személyjeles alakja. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Karcsa vize 'Nagykövesd település határában fekvő tó' 1839: *Kartsa vize*. Vö. **Karcsa köze 2., Karcsa-fark**.

A *Karcsa* településnévhez, melynek nyelvi forrása a török *qara* 'fekete' származékában kereshető (vö. oszm. *Karaca* 'feketés, sötét') (FNESz. *Karcsa*), kapcsolódik a *víz* 'folyó vagy állóvíz' (KnSz.) földrajzi köznévi birtokos személyjeles származéka.

Karcsa-ér 'Dobra település határában fekvő ér' 1861: *Karcsa ér*.

A *Karcsa* víznév nyelvi forrása a török *qara* 'fekete' származékában kereshető (vö. oszm. *Karaca* 'feketés, sötét') (FNESz. *Karcsa*), ehhez kapcsolódik az *ér* 'patak' (TESz.) földrajzi köznévi. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztéssel jött létre és az érnek a Karcsához tartozására utal.

Karcsai-út mellett 'Kiskövesd település határában fekvő terület' 1839: *Karcsi Út mellett*.

A *Karcsai-út* névből jött létre, melyben a *Karcsa* településnév (FNESz. *Karcsa*) -i melléknévképzős alakja és az *út* 'a közlekedés számára létesített sáv' (TESz.) földrajzi köznévi kapcsolódott össze szintagmatikus szerkesztéssel. E névhez járult a *mellett* 'közeli' (TESz.) névutó, a címszóbeli névalak tehát morfológiai szerkesztés eredménye, és a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Karcsa-fark 'Nagykövesd település határában fekvő terület' 1839: *Karna-fark*. Vö. **Karcsa vize, Karcsa köze 2.**

A *Karcsa* víznévből jött létre a *fark* 'valamilyen földrajzi egységnek, pl. hegynek, víznek, földterületnek a vége,

elkeskenyedő nyúlványa' (KnSz.) földrajzi köznévvvel való összetétellel, szintagmatikus szerkesztés eredményeként. A *Karcsa* mellett, annak végében kerül el, ennek a nyúlványa, az elnevezés tehát a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Kaszáló 'Nagykövesd település határában fekvő rét' 1839: *Kaszálló*.

A *kaszáló* 'rét' (TESz.) földrajzi köznévből jelentéshasadás útján jött létre.

Kaszálók 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *Kaszálók*.

A *kaszáló* 'rét' (TESz.) földrajzi köznév többes számú alakjából jött létre morfológiai szerkesztés útján.

Katron-homok 'Bodrogszerdahely település határában fekvő terület' 1853: *Katron homok*. Vö. **Katron-tó**.

Az ismeretlen etimológiájú *Katron* első névrész és a hely fajtájára utaló *homok* főnév (TESz.) összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. A névadás motivációja nem világos.

Katron-tó 'Bodrogszerdahely település határában fekvő tó' 1856: *Katron tó*. Vö. **Katron-homok**.

Az ismeretlen etimológiájú *Katron* első névrész és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. A névadás motivációja nem világos.

Kecske-ér 'Szolnocska település határában fekvő ér' 1864: *Kecske ér*.

A *kecske* állatnév és az *ér* 'patak' (TESz.) földrajzi köznév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés a környék jellemző állatvilágára utalhat.

Kékes-homok 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld' 1869: *Kékashomok*.

Az első névrész talán a m. *kékes* 'kékbe játszó, kék árnyalatú' (TESz.) melléknév nyelvjárási változa, amelyhez a második névrészbéli, a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnév kapcsolódott. Lehetséges, hogy a földterület bizonyos távolságból nézve kékes színűnek látszik, ebből adódhat az elnevezés.

Kenderbúja 'Szentés település határában fekvő szántóföld' 1863: *Kender búja*.

A *kender* növénynév és a *bú* 'banat, gond, baj' főnév (TESz.) birtokos személyjeles alakjának az összetétele. Az elnevezés motivációja nem teljesen világos, mindenesetre *kender* termesztésére használt földterületre utal.

Kenderáztató 'Kiskövesd település határában fekvő terület' 1839: *Kender áztató*.

A *kender* növénynév és az *áztató* 'valaminek az áztatására használt tartály, gödör' (MÉKSz.) főnév összetételével jött létre minden bizonnyal egy gödör nevéként, majd metonimikus névadás útján vált a terület nevévé. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Kenderes 'Ágcsernyő település határában fekvő terület' 1865: *Kenderes*. Vö. **Kenderes körül**.

A *kender* növénynév –s helynévképzős alakja vált helynévvé morfológiai szerkesztéssel. Az elnevezés a területen termesztett növényfajtára utalt.

Kenderes körül 'Ágcsernyő település határában fekvő rét' 1865: *Kenderes körül*. Vö. **Kenderes**.

A *Kenderes* névből jött létre a *körül* 'körülötte; közelében, környékén' (TESz.) névutóval, morfológus szerkesztés eredményeként a terület pontos elhelyezkedésére utalva.

Kenderföld 1. 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *Kenderföld*. **2.** 'Dobra település határában fekvő szántóföld' 1861: *Kender föld*.

A *kenderföld* 'kender termesztésére használt föld' (KnSz.) földrajzi köznévből jött létre jelentéshasadással. Az elnevezés a területen termesztett növényfajta utal.

Kenderföld alatt 'Kiskövesd település határában fekvő terület' 1839: *Kender föld alatt*.

A helynév egy a térkép alapján nem adathozható *Kenderföld* névnek és az *alatt* 'lejjebb levő helyen' (TESz.) névutónak az összekapcsolásával, morfológus szerkesztéssel jött létre a terület pontos elhelyezkedésére utalva.

Kenderföldek 1. 'Boly település határában fekvő majorsági szántóföld' 1845: *Kender földek*. **2.** 'Szomotor település határában fekvő szántóföld' 1866: *Kenderföldek*.

A *kenderföld* 'kender termesztésére használt föld' (KnSz.) földrajzi köznévből többes számú alakjából jött létre morfológus szerkesztéssel. *Kender* termesztésére használt földterületre utal.

Kender-szer 'Királyhelmec város határában fekvő szántóföld' 1869: *Kenderszer*.

A *kender* növénynév és a *szer* 'határrész, falurész' (TESz.) földrajzi köznévből összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés az itt termesztett növényfajta utal.

Kenyeres-homok

'Bodrogszerdahely település határában fekvő terület' 1853: *Kenyeres homok*.

A családnévként (1389: Thomas *Kenyeres*, RMCsSz. *Kenyeres*) is alkalmazott *kenyeres* melléknév, és a helyfajtajára utaló *homok* főnév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés birtoklásra utalhat.

Kerengő 'Kisgéres településhez tartozó rét' 1866: *Kerengő*.

A *kering* ~ *kereng* 'körüljár, bejár, kerülget' ige (TESz.) –ő helynévképzős származékából alakult morfológus névadással, a terület alakjára utalva.

Kereszt-ér 1. 'Nagykövesd település határában fekvő szántóföld' 1839: *Kereszt ér*. **2.** 'Kiskövesd település határában fekvő terület' 1839: *Kereszt Ér*.

A *kereszt* 'két, egymást derékszögben metsző vonal, illetőleg ilyen formájú tárgy, jel, alakzat' (TESz.) főnév és az *ér* 'patak' (TESz.) földrajzi köznévből összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel víznévként, majd metonimikus névadás útján vált a szántóföld nevévé. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Kereszt út 1. 'Nagykövesd település határában fekvő terület' 1839: *Kereszt út*. **2.** 'Bodrogszerdahely település határában fekvő szántóföld' 1853: *Kereszt út*.

A *kereszt* 'két, egymást derékszögben metsző vonal, illetőleg ilyen formájú tárgy, jel, alakzat' (TESz.) főnév és az *út* 'a közlekedés számára létesített sáv' (TESz.) földrajzi köznévből összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. A helynév az út nevéként jött létre, majd metonimikus

névadással a terület pontos, *Kereszt út* menti elhelyezkedésére utalva vált a két hely nevévé.

Kert alatt 1. 'Szolnocska település határában fekvő úrbéri szántóföld' 1864: *Kert alatt*. **2.** 'Dobra település határában fekvő szántóföld' 1861: *Kert alatt*.

A *kert* 'vetemények termesztésére használt terület' (TESz.) főnév és az *alatt* névutó összetételéből alakult. Az elnevezés morfológiai névadással jött létre és a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Kertalja 1. 'Boly település határában fekvő szántóföld' 1845: *Kertalja*. **2.** 'Nagykövesd település határában fekvő szántóföld' 1839: *Kert allya*. **3.** 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Kert alja*. **4.** 'Bély település határában fekvő szántóföld' 1857: *Kertalya*. **5.** 'Dobra település határában fekvő terület' 1861: Faluvég - 's *Kertalja*. **6.** Kiskövesd település határában fekvő terület' 1839: *Kert allya*. **7.** 'Szőlöske település határában fekvő szántóföld' 1862: *Kert alya*.

A *kert* 'vetemények termesztésére használt terület' (TESz.) főnév és az *alj* 'valami alatt levő hely' (TESz.) földrajzi köznévi birtokos személyjeles alakjának összetételével jött létre. Az elnevezés arra utal, hogy a terület a kertek alatt terült el, közel a településhez.

Kertmőge-tó 'Szentés település határában fekvő rét' 1863: *Kertmögé Tó*. Vö. **Kertmőge-tó köze**.

Az eredeti víznév első névrésze a *kert* 'vetemények termesztésére használt terület' főnév (TESz.) és a *mög* 'valami mögött levő terület' főnév (TESz.) birtokos személyjeles alakjának összetétele. Ehhez kapcsolódik a második névrészbéli *tó* 'állóvíz'

(TESz.) földrajzi köznévi. A rét neve ebből metonimikus névadással jött létre, és a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Kertmőge-tó köze 'Szentés település határában fekvő szántóföld' 1863: *Kertmögé Tó Közzé*. Vö. **Kertmőge-tó**.

A *Kertmőge-tó* helynévből jött létre a *köz* 'személyeket, tárgyakat elválasztó terület, térköz' földrajzi köznévi (TESz.) birtokos személyjeles alakjával, szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Kesely-szög 'Szentés település határában fekvő rét' 1863: *Kesély szög* ~ *Kesely Szög*.

Az első névrészben a *kesely* 'kifakult, színehagyott' melléknév (TESz.), vagy a *keselyű* madárnév jelenik meg, ehhez kapcsolódik a *szög* 'csúcs, kiszögellés; falurész, területrész, vidék' földrajzi köznévi (TESz.). Az elnevezés utalhat a terület talajának színére, vagy az itt gyakran előforduló madárfajra.

Keskeny 'Bodrogszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Keskeny*. Vö. **Keskeny-oldal**.

A *keskeny* 'vékony, kis szélességű' (TESz.) melléknévből jött létre metonimikus névadással. Az elnevezés csekély szélességű területre utal.

Keskenyek 'Királyhelmec város határában fekvő szántóföld' 1867: *Keskenyek*.

A *keskeny* 'vékony, kis szélességű' (TESz.) melléknév többes számú alakjából jött létre morfológiai szerkesztés eredményeként. Talán több, egymás mellett elhelyezkedő keskeny földterület egységes neve.

Keskeny-oldal 'Bodrogszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Keskeny oldal*. Vö. **Keskeny**.

A *Keskeny* helynévből jött létre az *oldal* 'társégnak szélső része' (TESz.) földrajzi köznévvél való kiegészülés eredményeként. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Kész-tó 'Szolnocska település határában fekvő tó' 1864: *Kész tó*.

A *kész* 'alkalmas állapotban lévő' (TESz.) melléknév és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az előtag ugyanakkor családnevet is jelölhet (1402, 1454: *Petro Kez*, RMCsSz. *Kész*), ebben az esetben az elnevezés birtoklásra utal.

Két út köze 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld' 1869: *Kétútközi*.

A helynévben a *két* számnév, az *út* 'közlekedés számára létesített sáv' (TESz.) földrajzi köznév és a *köz* 'személyeket, dolgokat elválasztó terület' (TESz.) földrajzi köznév birtokos személyjeles alakja kapcsolódott össze. Elképzelhető, hogy körülírásról van szó, mindenesetre a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Kígyós 'Kisgéres településhez tartozó rét' 1866: *Kígyós*.

A *kígyó* állatnév –s helynévképzős származéka, tehát morfológiai szerkesztéssel jött létre. A helynév azzal kapcsolatos, hogy a vidéken egykor sok volt a kígyó (FNESz. *Kígyós*).

Kiköltő 'Nagykövesd település határában fekvő szántóföld' 1839: *Ki költő*.

A *kikelt* 'tojásból, petéből életre kelt' (TESz.) igéből –ő folyamatos melléknévi igenévképzővel jött létre

morfológiai szerkesztéssel. Az elnevezés motivációja nem világos.

Kilencedik-dűlő 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *9-ik Dűlő*.

A *kilencedik* sorszámnévnek és a *dűlő* 'meghatározott nagyságú szántóföld; határrész' (TESz.) földrajzi köznévvél az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként, a tagosítás később is jellemző névalakjaként.

Kilincses 'Szolnocska település határában fekvő úrbéri szántóföld' 1864: *Kilincses*.

A *kilincs* 'retesz, zárnyelv; fogantyú, amelynek segítségével ajtó, kapu zárát nyitni lehet' (TESz.) főnévből –s helynévképzővel jött létre morfológiai szerkesztés eredményeként. Az elnevezés motivációja nem világos.

Király-szög 'Dobra település határában fekvő rét' 1861: *Király szög*.

A *király* 'az uralkodó fejedelmnél nagyobb, a császárnál kisebb rangúnak tekintett monarchikus államfő' (TESz.) főnév és a *szög* 'csúcs, kiszögellés; falurész, területrész, vidék' (TESz.) földrajzi köznév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Elképzelhető ugyanakkor, hogy az első névrész személynévi eredetű (1389: *Iohannes Kyral*, RMCsSz. *Király*). Az elnevezés talán mindkét esetben birtoklásra utal.

Kirva 'Szolnocska település határában fekvő majorsági kaszáló' 1864: *Kirva*.

A helynévben a szláv *krivъ* ~ szlk. *krivý* 'görbe' (ŠMILAUER 1970: 101) melléknév rejlik. Az elnevezés eredetileg egészen dombos, vagy úgy nevezett púpos vidékre utal (FNESz.

Máriaalom). A név a magyar névkincsbe névátvétellel került.

Kis-Aranyos 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *K. s N. Aranyos*. Vö. **Nagy-Aranyos**.

A helynév a térkép alapján nem adathozható *Aranyos* névnek és a *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) melléknévnek az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre a terület viszonylagos méretére utalva. Az előtag korrelatív viszonyban van a *Nagy-Aranyos* előtagjával. Az eredeti név az *arany* 'sárga színű nemesfém' (TESz.) főnévből –s melléknévképzővel jött létre esetleg homokos talajra, a homokszemcsék csillámló fényére utalva.

Kis-Bacski-tó 'Dobra település határában, a Bacski-tó közelében fekvő tó' 1861: *Kis-Bacski tó*. Vö. **Bacski-tó**.

A *Bacski-tó* víznévből jött létre a *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) melléknévvel való összetétellel, szintagmatikus szerkesztés eredményeként, a tó méretére utalva.

Kis-Bak-hegy 'Bodrogszerdahely település határában fekvő terület' 1853: *Kis bak hegy*. Vö. **Nagy-Bak-hegy**, **Nagy-Bak-hegy-oldal**.

A helynév egy a térképről nem adathozható *Bak-hegy* névnek és a *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) melléknévnek az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre a terület méretére utalva. Az előtag korrelatív viszonyban van a *Nagy-Bak-hegy* előtagjával. Az alpnév a *bak* 'bizonyos állatok hímje' (TESz.) főnév vagy a *Bak* családnév (1391: *Bakpeterföld*, RMCsSz. *Bak*) és a *hegy* 'dombnál magasabb kiemelkedés a föld felszínén' (TESz.) földrajzi köznévvé

összekapcsolásával jött létre és a jellemző állatvilágra vagy birtoklásra utalt.

Kis-Bakó-tanya 'Kisgéres településhez tartozó rét' 1866: *Kis Bakotanya*. Vö. **Nagy-Bakó-tanya**.

A helynév egy a térképről nem adathozható *Bakó-tanya* névből jött létre, melyben a *bakó* 'mészáros, hóhér' fn. (TESz.), esetleg a *Bakó* családnév (1401: *Clementem Bako*, RMCsSz. *Bakó*) és a *tanya* 'a határban lévő kisebb gazdasági település' földrajzi köznévvé kapcsolódott össze és birtoklásra utalhatott. E névnek és a *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) jelzőnek az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre a tanya neve, majd metonimikusan vált a rét nevévé. Ez az előtag korrelatív viszonyban van a *Nagy-Bakó-tanya* előtagjával.

Kis-Csoma-rét 'Szentés település határában fekvő rét' 1863: *Kis Csoma Rét*. Vö. **Csoma-homok**, **Csoma-rétre járók**, **Nagy-Csoma-rét**, **Csoma-tó**.

A térképről nem adathozható *Csoma-rét* névben a *Csoma* személynév (1402: *Gregorio Chama*, RMCsSz. *Csoma*) és a *rét* 'kaszáló, legelő, mező, sík terület' (TESz.) földrajzi köznévvé kapcsolódott össze és birtoklásra utalt. A rét neve e névnek és a *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) melléknévnek az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, amely korrelatív viszonyban van a *Nagy-Csoma-rét* előtagjával.

Kis-Darvas 1. 'Véke település határában fekvő majorsági szántóföld' 1857: *Kis Darvas*. Vö. **Darvas 2.**, **Alsó-Darvas**, **Felső-Darvas**. **2.** 'Bély település határában fekvő tó' 1857: *Kis Darvas*. Vö. **Darvas 1.**

A szántóföld neve a térképről körülírással adathozható *Darvas* névből jöhetett létre a *kis* 'nem nagy méretű'

(TESz.) melléknévvvel való összetétellel, szintagmatikus szerkesztés eredményeként a terület viszonylagos méretére utalva. Az alapnév a *daru* madárnév –s képzős alakjából alakult ki, és e madárfaj előfordulási helyére utalt. A tó elnevezése a *Darvas* víznévből jött létre a *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) melléknévvvel való kiegészüléssel, a tó méretére utalva.

Kis-délő 'Bély település határában fekvő szántóföld' 1857: *Kis Délő*.

A *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) melléknévnél és a *delelő* ~ *délő* 'legelőre hajtott jószág pihenőhelye' (KnSz.) földrajzi köznévnél az összetétellel jött létre szintagmatikus szerkesztéssel egy legelő neveként. Ez a név metonimikus névadás útján vált a szántóföld nevévé és a pontos elhelyezkedésre utalt.

Kis-erdő 'Ágcsernyő település határában fekvő rét' 1865: *Kis Erdő*.

A *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) melléknél és az *erdő* földrajzi köznévnél (TESz.) összetétellel jött létre szintagmatikus szerkesztéssel egy erdő neveként. Ez a név metonimikus névadás útján vált a rét nevévé a terület pontos elhelyezkedésére utalva.

Kisfalud 'Dobra település határában fekvő rét' 1861: *Kis fa lud*.

A *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) melléknél és a *falud* 'kisebb emberi település' (TESz.) főnév –d képzővel ellátott származékából jött létre, amely talán a jelzővel is kifejezett kicsinyítés fokozására szolgálhatott, mivel majdnem minden esetben a *Kisfalud* jelzős szerkezettel társul (KÁZMÉR 1970: 49). Más elképzelések szerint a *kis* melléknévnél és a *falud* 'falucska' földrajzi köznévnél az összetétellel jött létre (Kázmér 1970: 49) Az elnevezés motivációja nem világos.

Kis-Fehér-tó 'Kisgéres településhez tartozó tó' 1866: *Kis Fejértó*. Vö. **Fehér-tó-homok, Nagy-Fehér-tó**.

Az eredeti *Fehér-tó* víznél a *fehér* ~ *fejér* színnél és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévnél összetétellel alakult, ehhez kapcsolódott a *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) jelző, a tó neve tehát szintagmatikus szerkesztés eredménye. Az elnevezés szikes tóra jellemző: száraz időben a víz a széleken leapad, a szik a tó partján fehéren kivirágzik, s erősen elüt a környezetétől. Olykor az egész tó medre kiszárad, és fehér sziksóréteggel vonódik be (FNESz. *Fehér-tó*). A *kis* előtag korrelatív viszonyban van a *Nagy-Fehér-tó* előtagjával, és a tó méretére utal.

Kis-hegy 'Királyhelme város határában fekvő domb' 1869: *Kishegy*. Vö. **Nagy-hegy 1**.

A *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) melléknél és a *hegy* 'nagyobb földfelszíni emelkedés' (TESz.) földrajzi köznévnél összekapcsolásával jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a domb méretére utal, előtagja korrelatív viszonyban van a *Nagy-hegy* előtagjával.

Kis-Híd-szög 'Bodrogszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Kis híd szög*. Vö. **Nagy-Híd-szög**.

A helynév egy a térkép alapján nem adatolható *Híd-szög* helynévnél és a *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) melléknévnél az összetétellel, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre a terület méretére utalva. Az előtag korrelatív viszonyban van a *Nagy-Híd-szög* előtagjával. Az alapnév a *hid* 'valamely útnak folyó stb. feletti áthaladását biztosító műszaki építmény' (TESz.) fn. és a *szög* 'csúcs, kiszögellés' (TESz.)

földrajzi köznévi összetételéből alakult, egy egykori híd közelségére utalva.

Kis-homok 1. 'Ágcsernyő település határában fekvő terület' 1865: *Kishomok*. **2.** 'Nagytárkány település határában fekvő szántóföld' 1873: *Kishomok*.

A *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) melléknév és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* (TESz.) főnév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület méretére utalt.

Kis-Ibolyás 'Királyhelme település határában fekvő szántóföld' 1869: *Kis Ibolyás*. Vö. **Nagy-Ibolyás**.

A helynév egy a térkép alapján nem adathozható *Ibolyás* névnek és a *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) megkülönböztető jelzőnek az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre a terület méretére utalva. Az előtag korrelatív viszonyban áll a *Nagy-Ibolyás* előtagjával. Az eredeti név az *ibolya* 'illatos, kékeslila virágú erdei évelő növény' (TESz.) főnév –s melléknévképzés alakjából alakult ki morfológiai szerkesztéssel és a terület jellemző növényvilágára utalt.

Kis-Kánás 'Bodrogszerdahely település határában fekvő tó' 1853: *Kis Kánás*. Vö. **Kánás-erdő, Kánás-oldal, Kánás-tó**.

A *Kánás-tó* víznév első névrésze és a *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) melléknév összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre. Az elnevezés a tó méretére utal.

Kis-Kanyaló 'Szentés település határában fekvő rét' 1863: *Kis Kanyaló*. Vö. **Kanyaló, Nagy-Kanyaló**.

A *Kanyaló* helynévhez illesztett *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) melléknévvel, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre. Az előtag korrelatív viszonyban van a *Nagy-Kanyaló* név előtagjával.

Kis-Kertalja 'Bodrogszerdahely település határában fekvő szántóföld' 1853: *K. Kert alja*. Vö. **Nagy-Kertalja**.

A helynév a térkép alapján nem adathozható *Kertalja* névnek és a *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) melléknévnek az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre, amely a szántóföld méretére utal és korrelatív viszonyban van a *Nagy-Kertalja* előtagjával. Az eredeti név a *kert* 'vetemények termesztésére használt terület' és a birtokos személyjellel ellátott *alj* 'valami alatt levő hely' (TESz.) földrajzi köznévi összekapcsolásával jött létre, és a terület településhez közeli fekvésére utalt.

Kis-mező 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Kis Mező*. Vö. **Harmadik mező, Második mező, Mező**.

A *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) melléknév és a *mező* 'szabad tér, sík terület, legelő, rét, fű' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre és a terület méretére utalt.

Kismező-homok 'Királyhelme település határában fekvő szántóföld és futóhomok' 1869: *Kismező homok*.

Az első névrész maga is két névelemből áll: a *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) melléknévnek és a *mező* 'szabad tér, sík terület, szántóföld, legelő, rét' (TESz.) földrajzi köznévként használt *homok*

(TESz.) főnév, s valószínűleg kis méretű földterületre utal.

Kis-Morotva 'Kistárkány település határában fekvő tó' 1845: *Kis Morotva*.
Vö. **Morotva**.

A *Morotva* helynévből jött létre a *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) melléknévvél való összetétellel, szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a tó méretére utal.

Kis-nádas 'Nagykövesd település határában fekvő szántóföld' 1839: *Kis Nádas*.

A *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) melléknév és a *nádas* 'náddal benőtt terület' (KnSz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel egy nádas neveként. Ez a név metonimikus névadás útján vált a szántóföld nevévé és a pontos elhelyezkedésre utalt.

Kis-Pálonya 'Szomotor település határában, a Nagy-Pálonya és a Széles-Pálonya közelében fekvő szántóföld' 1866: *Kis Pálonya*. Vö. **Nagy-Pálonya**, **Széles-Pálonya**.

A helynév egy a térkép alapján nem adathozható *Pálonya* névnek és a *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) melléknévnek az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre, amely korrelatív viszonyban van a *Nagy-Pálonya* előtagjával. Az eredeti név lexikális felépítése, etimológiája ismeretlen.

Kis-telek 'Bély település határában fekvő szántóföld' 1857: *Kis Telek*.

A *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) melléknévnek és a *telek* 'földterület, megművelt föld' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés

eredményeként és a szántóföld méretére utalt. Ugyanakkor elképzelhető, hogy az első névrész családnévi eredetű (1348: Nicolaus *Kyus*, RMCsSz. *Kis*) és birtoklásra utalt.

Kis-Vitalius-tó 'Szentés település határában fekvő tó' 1863: *Kis Vitalius tó*. Vö. **Vitalius-homok**.

A helynévben elsődlegesen a *Vitalius* családnév (1470: Antonius *Vitális*, RMCsSz. *Vitális*) és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi kapcsolódott össze, majd ehhez járult a *kis* 'nem nagy méretű' (TESz.) melléknév. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztés eredménye, s az állóvíz méretére utal.

Koldus-homok 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld' 1867: *Koldushomok*.

A helynévben a *koldus* 'kéregetésből élő személy' (TESz.) főnév és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* (TESz.) főnév kapcsolódott össze. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s talán a terület rossz termőképességére utalt.

Konszka-ér 'Szolnocska település határában fekvő ér' 1864: *Konczka ér*.
Vö. **Konszka mögött**.

A *konszka* 'ló-' (FNESz. *Konszka*) és az *ér* 'patak' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre. Az elnevezés motivációja nem világos.

Komlóska 'Véke település határában fekvő szántóföld' 1857: *Komlóska*.

A helynév a *komló* növénynévnek az *-s* melléknévképzős származékához illesztett *-ka* helynévképzővel alakult morfológiai szerkesztéssel. Az elnevezés a jellemző növényfajta utalhat.

Konszka mögött 'Boly település határában fekvő úrbéri legelő és erdő' 1845: *Konszka megett*. Vö. **Konszka-ér**.

Az elnevezés a *Konszka-ér* víznévből az *ér* 'patak' (TESz.) földrajzi köznévből és a *mögött* 'túlsó, hátsó részének közelében' (TESz.) névutó névrészcseréjével jött létre, és a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Kopasz-hegy 'Szentés település határában fekvő domb' 1863: *Kopasz Hegy*.

A *kopasz* 'kopár' melléknév (TESz.) és a *hegy* 'dombnál magasabb kiemelkedés a föld felszínén' (TESz.) földrajzi köznévből összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület növény nélküliségére utalt.

Kópé-sor 'Véke település határában fekvő majorsági szántó' 1857: *Kópé sor*.

Talán a *kópé* 'tréfacsináló, agyafűrt ember' főnév (TESz.) és a *sor* 'vonalszerű elrendezés' főnév (FNESz.) összetétele. Az elnevezés motivációja nem világos.

Korcsák 1. 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *Kortsák*. **2.** 'Rad település határában fekvő tó' 1840: *Kortsák*.

Az ismeretlen etimológiájú *korcsák* lexémából jött létre az általánosabb névfejlődési tendenciának megfelelően elsődlegesen talán a tó nevéként, majd metonimikus névadás útján vált a terület nevévé a pontos elhelyezkedésére utalva.

Kosaras 'Kiskövesd település határában fekvő terület' 1839: *Kosaros*.

A *kosár* 'körülkerített hely, ahova a legelőn tartott jószágot, különösen a juhokat éjszakázásra stb. terelik'

(TESz.) főnév *-s* helynévképzős alakjából jött létre morfológiai szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület rendeltetésére utalhat.

Kosariscse 'Dobra település határában fekvő szántó' 1861: *Kosariscse*.

Talán a szláv *košara* ~ szl. *košiar* 'akol' (ŠMILAUER 1970: 97) főnév *-išče* helynévképzős (ŠMILAUER 1970: 28) alakjából jött létre, s a magyar helynévrendszerbe névátvétellel került.

Korva-rét 'Boly település határában fekvő rét' 1845: *Korva-rét*.

Talán a szláv eredetű *korva* ~ *krava* 'szarvasmarha' (ŠMILAUER 1970: 95) és a *rét* 'kaszáló, legelő, mező, sík terület' földrajzi köznévből összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s a terület állatvilágára utalhatott.

Kovács-zug 'Bély település határában fekvő rét' 1857: *Kovács Szűg*.

A családnévként (1389: Stephanus *Kouach*, RMCsSz. *Kovács*) is előforduló *kovács* foglalkozásnév és a *zug* 'félreeső, eldugott hely; sarok, szöglet' (TESz.) főnévből összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés birtoklásra utal.

Kőbánya 1. 'Szentés település határában fekvő szántó' 1863: *Kő Bánya*. **2.** 'Királyhelmece város határában fekvő bánya' 1869: *Kőbánya*.

A *kő* 'szilárd, éghetetlen ásvány' (TESz.) főnév és a *bánya* 'hasznosítható ásványokat kitermelő üzem' (TESz.) főnév összekapcsolásával jött létre egy banya nevéként. Ez a név metonimikus névadás útján vált a szántó nevévé, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Köles-szer 'Királyhelme város határában fekvő szántó föld' 1869: *Kölesszer*.

A *köles* növény név és a *szer* 'határrész, falurész' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s a területen természetett növényfajta utalhatott.

Körtvélyeske 'Szőlőske település határában fekvő rét' 1862: *Körtvélyeske*.

A *körtvély* ~ *körte* (TESz.) főnév –s melléknévképzős alakjából a –*ke* helynévképzővel jött létre morfológiai szerkesztéssel. Az elnevezés (vad)körtefával benőtt helyre utalhat (FNESz. *Körtvélyes*).

Közép-homok 'Bodrogszerdahely település határában fekvő terület' 1853: *Közép homok*.

A *közép* 'középső' (TESz.) melléknév és a helyfajtajára utaló *homok* (TESz.) főnév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés a terület viszonyított elhelyezkedésére utal.

Közép-sor 'Véke település határában fekvő majorsági szántó föld' 1857: *Közép sor*.

A *közép* 'középső, valaminek a középső része; legfontosabb rész, pont' melléknév (TESz.) és a *sor* 'vonalszerű elrendezés' főnév (TESz.) összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. A szántó föld viszonyított elhelyezkedésére utal.

Közös-legelő 'Rad település határában fekvő legelő' 1840: *Közös Legelő*.

A *közös* 'együttesen birtokolt, használt' (TESz.) melléknévnek és a *legelő* 'tisztás' (TESz.) földrajzi köznévnél az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés

eredményeként. Közösen birtokolt területre utal.

Köz-pázsit 'Bodrogszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Köz pázsit*.

A *köz* 'középső' (TESz.) melléknév, vagy a *köz* 'közös, együttesen használt, birtokolt' (TESz.) melléknév és a *pázsit* 'gyep' (TESz.) főnév összetételével jött létre. Az elnevezés a terület elhelyezkedésére, vagy közösen birtokolt területre utal.

Kusnyér 'Bodrogszerdahely település határában fekvő szőlőskert' 1853: *Kusnyér*.

A *kusnyér* 'ködmönfoltozással foglalkozó szlovák ember' (ÚMTSz.) főnév vált helynévvé metonimikus névadással, és a terület egykori birtokosára utalhat.

Kút-sor 'Szentés település határában fekvő szántó föld' 1863: *Kút sor*.

A *kút* 'forrás, földbe ásott vagy fúrt gödör, amelyből az összegyűlt talajvíz felszínre hozható' főnév (TESz.) és a *sor* 'vonalszerű elrendezés' főnév (TESz.) összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Valószínűleg a területen vagy hozzá közel lehetett egy kút, vagy forrás.

Kürták 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *Kürták*.

Az elnevezés etimológiája bizonytalan, elképzelhető, hogy a *kurta* 'rövid' (TESz.) melléknév többes számú alakjából jött létre morfológiai szerkesztéssel, ebben az esetben a terület kiterjedésére utalt.

Lapis-tó mögött 'Királyhelme város határában fekvő szántó föld' 1869: *Lapistó megett*.

A helynév a térkép alapján nem adathozható *Lapis-tó* névnek és a *mögött* 'túlsó, hátsó részének közelében' (TESz.) névutónak az összekapcsolásával, morfológus szerkesztés eredményeként jött létre a szántóföld pontos elhelyezkedésére utalva. Az eredeti név a m. *lapos* ~ N. *lapis* 'viszonylag sík terület, alacsonyabb fekvésű hely' (TESz.) melléknév és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi összekapcsolásával jött létre.

Láz-rét 'Kisgéres településhez tartozó rét' 1866: *Láزرét*. Vö. **Láz-tető**.

A *láz* 'tisztás, szénatermő hely, rét, irtvány, irtásföld' földrajzi köznévi (TESz.) és a *rét* 'kaszáló, legelő, mező, sík terület' földrajzi köznévi (TESz.) összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre. Az elnevezés a terület jellegére, hasznosíthatóságára utal, a két névrész lényegében azonos jelentésű.

Láz-tető 'Szentés település határában fekvő szántóföld' 1863: *Láz tető*. Vö. **Láz-rét**.

A *láz* 'tisztás, szénatermő hely, rét, irtvány, irtásföld' földrajzi köznévi (TESz.) és a *tető* 'valaminek a felső része, csúcs' földrajzi köznévi (TESz.) összetétele. Az elnevezés arra utal, hogy a szántóföld környezetéhez képest magasabban feküdt.

Legelő 'Dobra település határában fekvő legelő' 1861: *Legelő*.

A *legelő* 'tisztás' (TESz.) földrajzi köznévből jelentéshasadással jött létre, s a terület funkciójára utalt.

Lejáró 'Szomotor település határában fekvő szántóföld' 1866: *Lejáró*.

A *le* 'lefelé, alacsonyabban levő terület irányába' (TESz.) és a *járó*

'enyhén lejtő tájrész' (KnSz.) földrajzi köznévi az összetételével jött létre a terület pontos elhelyezkedésére utalva.

Lelkész 'Boly település határában fekvő egyházi birtok' 1845: *Lelkész*. Vö. **Kántor**.

A *lelkész* foglalkozásnévből (TESz.) alakult metonimikus névadással, és birtoklásra utalt.

Levágott 'Kiskövesd település határában fekvő terület' 1839: *Levágott*.

A *levág* 'éles eszközzel lemetsz, behasít, földarabol' (TESz.) ige befejezett melléknévi igenévképzős alakjából jött létre morfológus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés egykori erdő irtására utalhat.

Liba-homok 'Véke település határában fekvő majorsági szántóföld' 1857: *Liba homok*.

A *liba* 'lúd' állatnévi (TESz.) és a talaj fajtajára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. A terület jellemző állatvilágára utalt.

Liba-legelő 'Szomotor település határában fekvő legelő' 1866: *Liba-legelő*.

A *liba* 'lúd' (TESz.) állatnévi és a *legelő* 'tisztás' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés arra utalhat, hogy talán ide hajtották ki a libákat.

Liga-homok 'Dobra település határában fekvő szántóföld' 1861: *Liga homok*.

A *liga* 'szövetség' (TESz.) főnévi és a talaj fajtajára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* (TESz.) főnévi összetételével jött

létre szintagmatikus szerkesztéssel. Talán közösen birtokolt területre utal.

Liget 'Rad település határában fekvő fás terület' 1840: *Liget*. Vö. **Liget-járó**, **Liget-alatt**.

A *liget* 'kisebb ritkás erdő, berek' (TESz.) földrajzi köznévvé vált helynévvé jelentéshasadás útján.

Liget-járó 'Rad település határában, a Liget közelében fekvő terület' 1840: *Ligetjáró*. Vö.: **Liget**, **Liget-alatt**.

A *Liget* névnek és a *járó* 'enyhén lejtő tájrész' (KnSz.) földrajzi köznévvé az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre, a terület pontos elhelyezkedésére utalva.

Liget alatt 'Rad település határában, a Liget és közelében fekvő terület' 1840: *Liget alatt*. Vö. **Liget**, **Liget-járó**.

A *Liget* névből jött létre az *alatt* 'lejjebb levő helyen' (TESz.) névutóval, morfológiai szerkesztés eredményeként a terület pontos elhelyezkedésére utalva.

Lusnya sűrűje 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Lusnya sűrűje*. Vö. **Lusnya-kertek**, **Lusnya-tó**.

Az ismeretlen etimológiájú *Lusnya* első névrésznek és a *sűrű* 'tömött, dúsan nőtt' (TESz.) főnév birtokos személyjeles alakjának összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés motivációja nem világos.

Lusnya-kertek 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Lusnya kertek*. Vö. **Lusnya sűrűje**, **Lusnya-tó**.

Az ismeretlen etimológiájú *Lusnya* első névrésznek és a *kert* 'vetemények termesztésére használt terület' (TESz.) főnév többes számú alakjának összekapcsolásával, szintagmatikus

szerkesztéssel alakult. Az elnevezés motivációja nem világos.

Lusnya-tó 'Kistárkány település határában fekvő tó' 1845: *Lusnya tó*. Vö. **Lusnya sűrűje**, **Lusnya-kertek**.

Az ismeretlen etimológiájú *Lusnya* első névrésznek és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévvé az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés motivációja nem világos.

Macskás 'Kiskövesd település határában fekvő terület' 1839: *Mátskás*.

A *macska* 'földhányás, sánc' (TESz.) főnév –s melléknévképzős alakjából jött létre morfológiai szerkesztéssel és a terület jellegére utalhatott. Ugyanakkor elképzelhető, hogy az alapszó a *macska* 'a macskafélék családjába tartozó egérfogó háziállat' (TESz.) állatnév, ebben az esetben az elnevezés a terület jellemző állatvilágára utalhatott.

Madaraska-homok 'Királyhelmec város határában fekvő szántóföld' 1869: *Madaraska homok*.

A helynévben a *madár* állatnév képzős alakjának és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* (TESz.) főnévnek az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s a terület gazdag madárvilágára utalt. Ugyanakkor elképzelhető, hogy az első névrész a *madaras* 'madarász' (TESz.) foglalkozásnév képzős alakjából jött létre, ebben az esetben az elnevezés birtoklásra utalt.

Madaras-korong

'Bodrogszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Madaras korong*.

A *madár* főnév (TESz.) –s melléknévképzős alakjának és a *korong* 'kerek erdő' (TESz.) földrajzi köznévvé az összetételével jött létre egy erdő nevéként, s ebből metonimikus

névadással jött létre a rét neve a jellemző állatvilágra utalva. Ugyanakkor elképzelhető, hogy az első névrész családnévi eredetű (1408: Stephanus *Madaras*, RMCsSz. *Madaras*), ebben az esetben az elnevezés birtoklásra utal.

Majori földek 'Véke település határában fekvő szántóföld' 1857: *Majori földek*.

A *major* 'nagyobb gazdaságnak a határban levő része a gazdasági épületekkel és a lakóházakkal' főnév (TESz.) –*i* melléknévképzős származékának és a *föld* 'megművelt mezőgazdasági terület' földrajzi köznévi (TESz.) többes számú alakjának az összetétele. Az elnevezés birtoklásra, esetleg a terület pontos elhelyezkedésére utalhat.

Major-rét 'Szomotor település határában fekvő rét' 1866: *Major-rét*.

A *major* 'nagyobb gazdaságnak a határban levő része a gazdasági épületekkel és a lakóházakkal' főnév (TESz.) és a *rét* 'kaszáló, legelő, mező, sík terület' (TESz.) földrajzi köznévi összetétele. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztéssel jött létre és a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Malodnya 'Szomotor település határában fekvő szántóföld' 1866: *Malodnya*. Vö. **Malodnya-rétek**.

Az elnevezés etimológiája bizonytalan, talán a *malogya* ~ *malágya* 'füzfavessző' (ÚMTSz.) főnévből jött létre metonimikus névadás útján és a terület egykor jellemző növényvilágára utalhatott.

Malodnya-rétek 'Szomotor település határában, a Malodnya mellett fekvő rét' 1866: *Malodnya rétek*. Vö. **Malodnya**.

A *Malodnya* névnek és a *rét* 'kaszáló, legelő, mező, sík terület' (TESz.) földrajzi köznévi többes számú alakjának az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt. Ugyanakkor elképzelhető, hogy közvetlenül a *malogya* ~ *malágya* 'füzfavessző' (ÚMTSz.) főnévnek és a *rét* 'kaszáló, legelő, mező, sík terület' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre és a terület jellemző növényvilágára utalhatott.

Malom-homok 1. 'Szolnocska település határában fekvő majorsági szántóföld' 1864: *Malom-homok*. **2.** 'Bodrogszerdahely település határában fekvő terület' 1853: *Malom hom.*

A *malom* 'szilárd anyagok őrlésére való berendezés, üzem' (TESz.) főnévnek és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnévnek az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a területen vagy közelében lévő építményre utal.

Malom-oldal 'Boly település határában fekvő úrbéri legelő és erdő' 1845: *Malom oldal*.

A *malom* 'szilárd anyagok őrlésére való berendezés, üzem' főnév (TESz.) és az *oldal* 'térsegnak szélső része' főnévnek (TESz.) az összetétele. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Maráza 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Marásza*.

A *Maras* ~ *Maráz* változatban is adatolt helynév szerb-horvát eredetű személynévből keletkezett magyar névadással, metonimikus névadás útján (FNESz. *Maráza*), (1086: *Moraz*,

1208/1395: *Marazteleke*, ÁSz. 511). Az elnevezés birtoklásra utalt.

Második mező 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Második Mező*. Vö. **Harmadik mező**, **Mező**, **Kis-mező**.

A *második* sorszámnévnek és a *mező* 'szabad tér, sík terület, legelő, rét, fű' (TESz.) földrajzi köznévnél az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Egyúttal fekvő, hasonló jellegű területek megnevezésére utalt, a tagosítás később is jellemző névalakjaként.

Második-dűlő 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *Második Dűlő*, *2-ik Dűlő*.

A *második* sorszámnévnek és a *dűlő* 'meghatározott nagyságú szántóföld; határrész' (TESz.) földrajzi köznévnél az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként, a tagosítás később is jellemző névalakjaként.

Meggyeske 'Nagykövesd település határában fekvő terület' 1839: *Meggyeske*.

A *meggyes* melléknévhez kapcsolt *-ke* helynévképzővel jött létre morfológiai szerkesztés eredményeként, és a terület jellemző növényzetére utalt.

Méhes-szög 'Kisgéres településhez tartozó szántóföld' 1866: *Méhes szög*.

A helynévben a *méh* 'mézgyűjtő rovar' főnév (TESz.) *-s* melléknévképzős származéka és a *szög* 'szöglet, sarok, kiszögellés; falurész, területrész, vidék' földrajzi köznévnél (TESz.) kapcsolódik össze szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés a terület jellemző állatvilágára utal.

Melegcse 'Bély település határában fekvő tó' 1857: *Melegcse*.

A *meleg* 'viszonylag magas hőmérsékletű' (TESz.) melléknév *-cse* helynévképzős alakjából, morfológiai szerkesztéssel jött létre, és a tó hőmérsékletére utal.

Mély-ér 1. 'Nagykövesd település határában fekvő szántóföld' 1839: *Mély ér*. **2.** 'Szomotor település határában fekvő szántóföld' 1866: *Mély-ér*.

A *mély* 'olyan, amelynek a felső részéhez képest az alja nagyon lent van' (TESz.) melléknév és az *ér* 'patak' (TESz.) földrajzi köznévnél az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel víznévként. Ez a név metonimikus névadás útján vált a szántóföld nevévé, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Mély-út 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld' 1869: *Mélyút*. Vö. **Mély-út-tábla**.

A *mély* 'olyan, amelynek a felső részéhez képest az alja nagyon lent van' (TESz.) melléknév és az *út* 'közlekedés számára létesített sáv' (TESz.) földrajzi köznévnél az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel egy a többi földterülethez képest alacsonyabban fekvő út nevének. Ez a név metonimikus névadással vált a szántóföld nevévé, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Mély-út-tábla 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld' 1869: *Mélyút-tábla*. Vö. **Mély-út**.

A *Mély-út* névnek és a *tábla* 'földterület' (TESz.) földrajzi köznévnél az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre. Az elnevezés a szántóföld pontos elhelyezkedésére utal.

Merítő 'Boly település határában fekvő majorsági szántó föld' 1845: *Merítő*.

A *merít* 'márt' ige (TESz.) –ő folyamatos melléknévi igenévképzős alakjából alakult morfológus szerkesztéssel. Időnként víz alá merülő területet jelölhet (FNESz. *Merítőpuszta*).

Mester-homok 'Nagykövesd település határában fekvő terület' 1839: *Mester homok*.

A *mester* 'valamely területen vezető, tanító személyiség, mintakép; előjáró; önálló iparúzésre jogosult személy; tanító, iskolamester; hóhér' (TESz.) főnév és a hely fajtájára utaló *homok* (TESz.) főnév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Elképzelhető ugyanakkor, hogy az első névrész családnévi eredetű (1463: Valentino *Mester*, RMCsSz. *Mester*). Az elnevezés mindkét esetben birtoklásra utal.

Mésgödör 'Véke település határában fekvő majorsági szántó föld' 1857: *Mésgödör*.

A *mész* 'mészkből égetett fehér színű kötőanyag' főnév (TESz.) és a *gödör* 'mélyedés' főnév (TESz.) összetétele, amely elsődlegesen azt a helyet jelölhette, ahol meszet égettek. Erről kaphatta metonimikus névadással a szántó föld a nevét, amely így a terület elhelyezkedésére utal.

Mező 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Mező*. Vö. **Harmadik mező, Második mező, Kis-mező**.

A *mező* 'szabad tér, sík terület, legelő, rét, fű' (TESz.) földrajzi köznévi jelentéshasadással vált helynévvé.

Mihók tava 'Szentés település határában fekvő tó' 1863: *Mihok Tava*.

A családnévként is használatos *mihók* (1489: *Mihok*, RMCsSz. *Mihók*) 'együgyű ember' főnév (TESz.) és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi birtokos személyjeles alakjának összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés birtoklásra utal.

Mitrács 'Dobra település határában fekvő terület' 1861: *Mitrács*. Vö. **Mitrács-tó**.

A név etimológiája bizonytalan, talán a *mitrás* 'suhanc, siheder' (ÚMTSz.) főnévből jött létre metonimikus névadás útján. Az elnevezés motivációja azonban nem világos.

Mitrács-tó 'Dobra település határában fekvő tó' 1861: *Mitiacs tó*. Vö. **Mitrács**.

Talán a *Mitrács* névből jött létre a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi való összetétellel, szintagmatikus szerkesztés eredményeként a tó pontos elhelyezkedésére utalva.

Mocsár-szer 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Mocsár szer*.

A *mocsár* 'süppedékes, vízinövényekkel benőtt terület' (TESz.) földrajzi köznévi és a *szer* 'határrész, falurész' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a vidék mocsaras jellegére utalhat.

Mogyorós 'Szőlőske település határában fekvő erdő' 1862: *Mogyorós*.

A *mogyoró* 'egy fajta csonthéjas gyümölcs' (TESz.) főnévi –s helynévképzős alakjából jött létre morfológus szerkesztés

eredményeként. Az elnevezés a terület jellemző növényvilágára utalhatott.

Mogyorós-Hosszak 'Szolnocska település határában fekvő úrbéri szántóföld' 1864: *Mogyoros hosszak*. Vö. **Hosszak 3**.

A *Hosszak* névből jött létre a *mogyoró* 'egy fajta csonthéjas gyümölcs' (TESz.) főnév –s melléknévképzős alakjával való összetétellel, szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a területre egykor jellemző növényzetre utalhat.

Mogyorós-gorondi-rétek 'Szomotor település határában fekvő rét' 1866: *Mogyorós gorondi rétek*.

A helynév egy a térkép alapján nem adatolható *Mogyorós-gorond* név –i melléknévképzős alakjának és a *rét* 'kaszáló, legelő, mező, sík terület' (TESz.) földrajzi köznévből többes számú alakjának az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre a terület pontos elhelyezkedésére utalva. Az eredeti név a *mogyoró* 'egy fajta csonthéjas gyümölcs' (TESz.) főnév –s melléknévképzős alakjának és a *gorond* 'földhát, dombhát' (TESz.) földrajzi köznévből az összetételével jött létre, és a terület jellemző növényvilágára utalhatott.

Morotva 'Kistárkány település határában fekvő tó' 1845: *Morotva*. Vö. **Kis-Morotva**.

A *morotva* 'valamely folyó holtága, medre' (TESz.) földrajzi köznévből jött létre jelentéshasadás eredményeként.

Murányi-tábla 'Királyhelmec város határában fekvő szántóföld' 1869: *Murányi tábla*.

A *Murányi* családnévből (1584: *Murany*, RMCsSz. *Murányi*) és a *tábla* 'földterület' (TESz.) földrajzi

köznévből az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés birtoklásra utal.

Nádas 'Bély település határában fekvő tó' 1857: *Nádas*. Vö. **Nádas-tó-hát**.

A *Nádas-tó* víznévből jöhetett létre a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévből ellipszisével, és a *tó* jellemző növényvilágára utalt. A *Nádas-tó* formát e település határában önállóan nem látjuk, de őrzi a *Nádas-tó-hát* név.

Nádas-tó 'Véke település határában fekvő tó' 1857: *Nádas tó*. Vö. **Alsó-Nádas-tó, Felső-Nádas-tó, Nádas-tó közt, Nádas-tóra járó**.

A *nád* 'karcsú, hengeres szárú vízivő növény' (TESz.) főnév –s melléknévképzős alakjának és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévből az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a *tó* növényvilágára utalt.

Nádas-tó közt 'Szentés település határában fekvő szántóföld' 1863: *Nádas Tó közt*. Vö. **Alsó-Nádas-tó, Felső-Nádas-tó, Nádas-tó, Nádas-tóra járó**.

A helynévben a *Nádas-tó* név és a *közt* ~ *között* 'személyeket, tárgyakat elválasztó térben' névutó (TESz.) kapcsolódott össze. A terület az *Alsó-Nádas-tó* és a *Felső-Nádas-tó* között terült el, az elnevezés tehát a terület elhelyezkedésére utal.

Nádas-tó-hát 'Bély település határában fekvő terület' 1857: *Nádas Tohát*. Vö. **Nádas**.

A *Nádas* formában adatolt *Nádas-tó* víznévből jött létre a *hát* 'szélesebb tetejű magaslat, földhát; hátsó rész' (TESz.) földrajzi köznévből való összetételével, szintagmatikus szerkesztés

eredményeként. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Nádas-tóra járó 'Véke település határában fekvő szántó föld és rét' 1857: *Nádas tóra járó*. Vö. **Alsó-Nádas-tó, Felső-Nádas-tó, Nádas-tó, Nádas-tó közt**.

A helynév a *Nádas-tó* víznévhez kapcsolt *-ra* határozóraggal és a *járá* 'enyhén lejtő tájrész' (KnSz.) földrajzi köznévvvel, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Nagy-Aranyos 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *K. s N. Aranyos*. Vö. **Kis-Aranyos**.

A helynév a térkép alapján nem adathozható *Aranyos* névnek és a *nagy* 'terjedelmes' (TESz.) melléknévnek az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre a terület viszonylagos méretére utalva. Az előtag korrelatív viszonyban van a *Kis-Aranyos* előtagjával. Az eredeti név az *arany* 'sárga színű nemesfém' (TESz.) főnévből *-s* melléknévképzővel jött létre esetleg homokos talajra, a homokszemcsék csillámló fényére utalva.

Nagy-Bak-hegy 'Bodrogszerdahely település határában fekvő terület' 1853: *Nagy bak hegy*. Vö. **Kis-Bak-hegy, Nagy-Bak-hegy-oldal**.

Egy ma már nem adathozható *Bak-hegy* névnek és a *nagy* 'terjedelmes' (TESz.) melléknévnek az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre a terület méretére utalva. Az előtag korrelatív viszonyban van a *Kis-Bak-hegy* előtagjával. Az alpnév a *bak* 'bizonyos állatok hímje' (TESz.) főnév vagy a *Bak* családnév (1391: *Bakpeterfuld*, RMCsSz. *Bak*) és a *hegy* 'dombnál magasabb kiemelkedés a föld felszínén'

(TESz.) földrajzi köznévi összekapcsolásával jött létre és a jellemző állatvilágra vagy birtoklásra utalt.

Nagy-Bak-hegy-oldal

'Bodrogszerdahely település határában fekvő szántó föld' 1853: *Nagy bak hegy oldal*. Vö. **Kis-Bak-hegy, Nagy-Bak-hegy**.

A *Nagy-Bak-hegy* névből jött létre az *oldal* 'térsegnek szélső része' (TESz.) földrajzi köznévvvel való összetétellel, szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Nagy-Bakó-tanya 'Kisgéres településhez tartozó rét' 1866: *Nagy Bakotanya*. Vö. **Kis-Bakó-tanya**.

A helynévben elsődlegesen a *bakó* 'mészáros, hóhér' főnév (TESz.), esetleg a *Bakó* családnév (1401: *Clementem Bako*, RMCsSz. *Bakó*) és a *tanya* 'a határban lévő kisebb gazdasági település' főnév kapcsolódott össze és birtoklásra utalhatott. Ez a név a *nagy* 'terjedelmes' (TESz.) jelzővel alkotta az új tanyanevet, amely metonimikusan vált a rét nevévé. Ez az előtag korrelatív viszonyban van a *Kis-Bakó-tanya* előtagjával.

Nagy-Csoma-rét 'Szentés település határában fekvő rét' 1863: *Nagy Csoma Rét*. Vö. **Csoma-homok, Csoma-rétre járók, Csoma-tó, Kis-Csoma-rét**.

Az eredeti, a térkép alapján nem adathozható *Csoma-rét* helynévben a *Csoma* személynév (1402: *Gregorio Chama*, RMCsSz. *Csoma*) és a *rét* 'kaszáló, legelő, mező, sík terület' (TESz.) földrajzi köznévi kapcsolódott össze és birtoklásra utalt. Ez a név a *nagy* 'terjedelmes' (TESz.) jelzővel összetételt alkotva, szintagmatikus szerkesztés eredményeként hozta létre a címszóbeli nevet a terület viszonylagos

méretére utalva. Az előtag korrelatív viszonyban van a *Kis-Csoma-rét* előtagjával.

Nagy-Csukás 'Bély település határában fekvő tó' 1857: *Nagy Csukás*. Vö. **Csukás**.

A *Csukás* víznévből jött létre a *nagy* 'terjedelmes' (TESz.) melléknévvel való összetétellel, szintagmatikus szerkesztés eredményeként a tó méretére utalva.

Nagy- és Kis-Bacski-tó között 'Dobra település határában, a Bacski-tó és a Kis-Bacski-tó között fekvő szántóföld' 1861: *Nagy és Kis Bacski tó között*. Vö. **Bacski-tó, Kis-Bacski-tó**.

A névben az *és* kötőszóval összekapcsolt, *nagy* 'terjedelmes' (TESz.) jelzővel megkülönböztetett *Bacski-tó* és a *Kis-Bacski-tó* helynévhez a *között* 'személyeket, tárgyakat elválasztó térben' (TESz.) névutó járul. Bizonyára csupán körülírásról van szó, mindenesetre a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Nagy-Fehér-tó 'Kisgéres településhez tartozó tó' 1866: *Nagy Fejértó*. Vö. **Fehér-tó-homok, Kis-Fehér-tó**.

Az elsődleges, térképről nem adatolható *Fehér-tó* helynév a *fehér* ~ *fejér* színnév és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével alakult, majd ennek és a *nagy* 'terjedelmes' (TESz.) jelzőnek az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre a címszóbeli elnevezés. Az elnevezés szikes tóra jellemző: száraz időben a víz a széleken lepad, a szik a tó partján fehérén kivirágzik, s erősen elüt a környezetétől. Olykor az egész tó medre kiszárad, és fehér sziksóréteggel vonódik be (FNESz. *Fehér-tó*). Erre utal az elnevezés. A *nagy* előtag

korrelatív viszonyban van a *Kis-Fehér-tó* előtagjával, és a tó méretére utal.

Nagy-gaz 'Boly település határában fekvő rét' 1845: *Nagy Gaz*.

A *nagy* 'terjedelmes' melléknév (TESz.) és a *gaz* 'gyomnövény; valaminek az alja, üledéke; száraz növényi törmelék' földrajzi köznévi (TESz.) összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület méretére utal.

Nagygéresi útnál 'Szentés település határában fekvő rét' 1863: *Nagy Géresi útnál*.

A helynévben a *Nagygéres* településnév *-i* melléknévképzős alakja kapcsolódik össze az *út* 'a közlekedés számára létesített sáv' földrajzi köznévi (TESz.) *-nál* határozóragos alakjával. Az elnevezés a rét pontos elhelyezkedésére utalt.

Nagy-hegy 1. 'Királyhelme város közvetlen határában fekvő kiemelkedés' 1869: *Nagyhegy*. Vö. **Kis-hegy. 2.** 'Szentés település határában fekvő szántóföld' 1863: *Nagy Hegy*.

A *nagy* 'terjedelmes' melléknév (TESz.) és a *hegy* 'nagyobb földfelszíni emelkedés' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel a kiemelkedés méretére utalva. A második denotátum esetében a kiemelkedés neve metonimikus névadás útján vált a szántóföld nevévé, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Nagy-hegyi-tó-domb 'Szőlőske település határában fekvő erdő' 1862: *Nagy hegyitó domb*.

Egy a térkép alapján nem adatolható *Nagy-hegyi-tó* névben a *nagy* 'terjedelmes' (TESz.) melléknév, a *hegy* 'dombnál magasabb kiemelkedés a föld felszínén' (TESz.) földrajzi köznévi *-i*

melléknévképzős alakja és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi kapcsolódott össze és a *tó* pontos elhelyezkedésére utalt. Az erdő neve e névnek és a *domb* 'természetes földkiemelkedés' (TESz.) földrajzi köznévi az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s az erdő pontos elhelyezkedésére utalt.

Nagy-Híd-szög 'Bodrogszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Nagy híd szög*. Vö. **Kis-Híd-szög**.

A helynév egy a térkép alapján nem adathozható *Híd-szög* névnek és a *nagy* 'terjedelmes' (TESz.) melléknévi az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre a terület méretére utalva. Az előtag korrelatív viszonyban van a *Kis-Híd-szög* előtagjával. Az alpnév a *híd* 'valamely útnak folyó stb. feletti áthaladását biztosító műszaki építmény' (TESz.) főnév és a *szög* 'csúcs, kiszögellés' (TESz.) földrajzi köznévi összetételéből alakult, egy egykori híd közelségére utalva.

Nagy-homok 1. 'Szolnocska település határában fekvő majorsági szántóföld' 1864: *Nagy-homok*. **2.** 'Bodrogszerdahely település határában fekvő terület' 1853: *Nagy homok*. **3.** 'Dobra település határában fekvő szántóföld' 1861: *Nagy homok*.

A *nagy* 'terjedelmes' (TESz.) melléknév és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület méretére utal.

Nagy-Ibolyás 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld' 1869: *Nagy Ibolyás*. Vö. **Kis-Ibolyás**.

A helynév egy a térkép alapján nem adathozható *Ibolyás* névnek és a *nagy* 'terjedelmes' (TESz.) megkülönböztető

jelzőnek az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre a terület méretére utalva. Az előtag korrelatív viszonyban áll a *Kis-Ibolyás* előtagjával. Az eredeti név az *ibolya* 'illatos, kékeslila virágú erdei évelő növény' (TESz.) főnév –s melléknévképzős alakjából alakult ki morfematikus szerkesztéssel és a terület jellemző növényvilágára utal.

Nagy-Kanyaló 'Szentés település határában fekvő rét' 1863: *Nagy Kanyaló*. Vö. **Kanyaló, Kis-Kanyaló**.

A *Kanyaló* helynévhez illesztett *nagy* 'terjedelmes' (TESz.) melléknévi, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre. Az előtag korrelatív viszonyban van a *Kis-Kanyaló* előtagjával.

Nagy-Kertalja 'Bodrogszerdahely település határában fekvő szántóföld' 1853: *N. Kert alja*. Vö. **Kis-Kertalja**.

A helynév a térkép alapján nem adathozható *Kertalja* helynévnek és a *nagy* 'terjedelmes' (TESz.) melléknévi az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre, amely a szántóföld méretére utal és korrelatív viszonyban van a *Kis-Kertalja* előtagjával. Az eredeti név a *kert* 'vetemények termesztésére használt terület' és a birtokos személyjellel ellátott *alj* 'valami alatt levő hely' (TESz.) főnévi összekapcsolásával jött létre, és a terület településhez közeli fekvésére utal.

Nagy-mező 'Bodrogszerdahely település határában fekvő terület' 1853: *Nagy Mező*.

A *nagy* 'terjedelmes' (TESz.) melléknév és a *mező* 'szabad tér, sík terület, legelő, rét, fű' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre

szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület méretére utal.

Nagy-Nádas-tó 'Nagykövesd település határában fekvő szántóföld' 1839: *Nagy Nádas tó*.

A helynév a térkép alapján nem adathozható *Nádas-tó* névnek és a *nagy* 'terjedelmes' (TESz.) melléknévnek az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre egy *tó* neveként, a *tó* méretére utalva. Ez a név metonimikus névadás útján vált a szántóföld nevévé és a pontos elhelyezkedésre utalt. Az eredeti név a *nádas* 'náddal benőtt terület' (KnSz.) földrajzi köznévként és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévként az összetételével alakult.

Nagy-Pálinka 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *N. Pályinka*. Vö. **Pálinka**.

A *Pálinka* helynévből jött létre a *nagy* 'terjedelmes' (TESz.) melléknévvel való összetétellel, szintagmatikus szerkesztés eredményeként, és a terület viszonylagos méretére utalt.

Nagy-Pálonya 'Szomotor település határában, a Kis-Pálonya és a Széles-Pálonya közelében fekvő szántóföld' 1866: *Nagy Pálonya*. Vö. **Kis-Pálonya**, **Széles-Pálonya**.

A helynév egy a térkép alapján nem adathozható *Pálonya* névnek és a *nagy* 'terjedelmes' (TESz.) melléknévnek az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre, amely korrelatív viszonyban van a *Kis-Pálonya* előtagjával. A névadás motivációja nem világos.

Nagy-rét 1. 'Nagykövesd település határában fekvő rét' 1839: *Nagy Rét*.

Vö. **Nagy-réti-föld**, **Nagy-réti-tó**. **2.** 'Boly település határában fekvő rét' 1845: *Nagy-rét*. **3.** 'Ágcsernyő település határában fekvő terület' 1865: *Nagy Rét*.

A *nagy* 'terjedelmes' (TESz.) melléknév és a *rét* 'kaszáló, legelő, mező, sík vidék' (TESz.) földrajzi köznév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület méretére utal.

Nagyréti-föld 'Bodrogszerdahely település határában fekvő szántóföld' 1853: *Nagy réti föld*. Vö. **Nagy-rét 1.**, **Nagy-réti-tó**.

A *Nagy-rét* névhez kapcsolt *-i* melléknévképzővel és a *föld* 'megművelt mezőgazdasági terület' (TESz.) földrajzi köznévvvel, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Nagyréti-tó 'Bodrogszerdahely település határában fekvő tó' 1853: *Nagy réti tó*. Vö. **Nagy-rét 1.**, **Nagy-réti-föld**.

A *Nagy-rét* névhez kapcsolt *-i* melléknévképzővel és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévvvel, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Nagytárkányi-szántóföldek 'Nagytárkány település határában fekvő szántóföld' 1873: *Nagytárkányi sz. földek*.

A *Nagytárkány* településnév *-i* melléknévképzős alakjának és a *szántóföld* 'ekével rendszeresen megművelt földterület' (MÉKSz.) földrajzi köznév többes számú alakjának az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel, és a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Nagy-tengeriföld 'Szomotor település határában fekvő szántóföld' 1866: *Nagy Tengeriföld*.

A *nagy* 'terjedelmes' (TESz.) melléknév és a *tengeriföld* 'kukorica termesztésére használt földterület' (KnSz.) földrajzi köznévi összetétele. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztéssel jött létre és a területen természetű növényfajára utalt.

Nagy-tó 1. 'Szentés település határában fekvő tó' 1863: *Nagy Tó*. Vö. **Nagy tóra-járó, Nagy-tó-járó-oldal. 2.** 'Dobra település határában fekvő tó' 1861: *Nagy-tó*. Vö. **Nagy tóra véggel.**

A *nagy* 'terjedelmes' melléknév (TESz.) és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés a tó méretére utal.

Nagy-tó-járó-oldal 'Véke település határában fekvő majorsági szántóföld' 1857: *Nagytójáró oldal*. Vö. **Nagy-tó 1., Nagy tóra-járó.**

A *Nagy-tóra járó* helynévből a *-ra* határozórag redukciójával, valamint az *oldal* 'térsgnek szélső része' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre. Az elnevezés a terület elhelyezkedésére utalt.

Nagy tóra-járó 'Véke település határában fekvő majorsági szántóföld' 1857: *Nagy tóra járó*. Vö. **Nagy-tó 1., Nagy-tó-járó-oldal.**

A helynév a *Nagy-tó* víznév *-ra* határozóragos alakja és a *járó* 'enyhén lejtő tájrész' (KnSz.) földrajzi köznévi összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Nagy tóra véggel 'Dobra település határában, a Nagy-tó mellett fekvő rét'

1861: *Á-Nagy-tóra-véggel*. Vö. **Nagy-tó 2.**

A helynév a *Nagy-tó* víznév *-ra* határozóragos alakja és a *vég* 'valaminek (térben) befejező része; valami széle, határa' (TESz.) földrajzi köznévi határozóragos alakjának összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt. Az elnevezés azonban inkább körülírás, amit a helynév előtti határozott névelő is mutat a térképen.

Negyedik-dűlő 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *Negyed: Dűlő, 4-ik Dűlő*.

A *negyedik* sorszámnevének és a *dűlő* 'meghatározott nagyságú szántóföld; határrész' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként, a tagosítás később is jellemző névalakjaként.

Nyárjas alja 'Bodrogszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Nyárjas alja*. Vö. **Nyárjas erdő.**

Az első névrésze a *Nyárjas-erdő* név előtagjából jött létre az *alj* 'valami alatt levő hely' (TESz.) földrajzi köznévi birtokos személyjeles alakjával való összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület viszonyított elhelyezkedésére utal.

Nyárjas-erdő 'Bodrogszerdahely település határában fekvő erdő' 1853: *Nyárjas Erdő*. Vö. **Nyárjas alja.**

A *nyár* ~ *nyárj* (TESz.) fanév *-s* melléknévképzős alakjának és az *erdő* földrajzi köznévi összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel alakult. Az elnevezés az erdő jellemző növényzetére utal.

Nyerges-oldal 'Bodrogszerdahely település határában fekvő terület és rét' 1853: *Nyerges oldal*. Vö. **Nyerges-tető**.

A *nyerges* melléknévnek és az *oldal* 'térsegnak szélső része' (TESz.) földrajzi köznévként az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel, s talán a terület alakjára utalt.

Nyerges-tető 'Bodrogszerdahely település határában fekvő terület és rét' 1853: *Nyerges tető*. Vö. **Nyerges-oldal**.

A *nyerges* melléknév és a *tető* 'hegynek, épületnek, fának stb. a felső része, csúcsa' (TESz.) főnév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel, és talán a terület alakjára utalt.

Nyilasok 1. 'Véke település határában fekvő rét' 1857: *Nyilasok*. **2.** 'Szolnocska település határában fekvő úrbéri szántóföld' 1864: *Nyilasok*.

A *nyilas* 'a közös szántóföldekből nyíl szerinti osztással (nyílhúzással, nyílvetéssel) egy-egy gazdára jutó földdarab, osztályrész' főnév többes számú alakváltozata (FNESz. *Nyilas*). Az elnevezés metonimikusan az ilyen típusú földfelosztásra utal.

Nyolcadik-dűlő 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *8-ik Dűlő*.

A *nyolcadik* sorszámnevének és a *dűlő* 'meghatározott nagyságú szántóföld; határrész' (TESz.) földrajzi köznévként az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként, a tagosítás később is jellemző névalakjaként.

Nyúlugró 'Szőlőske település határában fekvő szőlőskert' 1862: *Nyúlugro*.

A *nyúl* 'hosszú fülű, rövid farkú, erdőkben stb. élő rágcsáló állat' (TESz.) főnévként és az *ugrik* '(helyéről)

rugalmas mozdulattal valamerre lendül, szökken' (TESz.) ige –ó melléknévi igenévképzős alakjának az összetételével jött létre, s a terület jellemző állatvilágára utalhat.

Ordító 'Kisgéres településhez tartozó szántóföld' 1866: *Ordító*.

Az *ordít* 'artikulálatlan kiáltás' ige (TESz.) –ó folyamatos melléknévi igenévképzős alakváltozataként jött létre morfológiai szerkesztéssel. Az elnevezés motivációja nem világos.

Országútra-járó 'Rad településhatárában fekvő terület' 1840: *Országútra járó*.

Az *országút* 'nagyobb távolságra vezető fő közlekedési út' (TESz.) földrajzi köznévként –ra határozóragos alakja és a *járó* 'enyhén lejtő tájrész' (KnSz.) földrajzi köznévként az összetételével jött létre a pontos elhelyezkedésére utalva.

Ó-szög 'Bodrogszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Ó Szög*.

Az *ó* 'nagyon régi' (TESz.) melléknév és a *szög* 'csúcs, kiszögellés; falurész, területrész, vidék' (TESz.) földrajzi köznévként az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés a terület régtől való használatára utalhat.

Ördögös 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld' 1869: *Ördögös*. Vö. **Ördögös alja**.

Az *ördögös* 'ördögtől megszállott, ördöggel cimboráló' (TESz.) melléknévből keletkezett metonimikus névadással. Veszedelmes, lápos, mocsaras helyen terülhetett el, és a néphit szerint az ilyen helyen ördögök tanyáznak (FNESz.).

Ördögös alja 'Királyhelmece város határában fekvő kaszáló rét' 1869: *Ördögös alja*. Vö. **Ördögös**.

Az *Ördögös* névből jött létre az *alj* 'alsó rész' (TESz.) földrajzi köznévi birtokos személyjeles alakjával, szintagmatikus szerkesztés eredményeként, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Őr-hegy 'Királyhelmece város határában fekvő szántó föld' 1867: *Őrhegy*.

A m. *őr* 'örsem, strázsa' jelentésű (TESz.) főnév és a *hegy* 'nagyobb földfelszíni emelkedés' (TESz.) földrajzi köznévi összekapcsolásával jött létre szintagmatikus szerkesztéssel egy magaslat neveként, s örökösre való, arra alkalmas magaslatra utalt. Később ez a név metonimikus névadással vált a szántó föld nevévé, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Ötödik-dűlő 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *Ötöd: Dűlő, 5-ik Dűlő*.

Az *ötödik* sorszámnévnek és a *dűlő* 'meghatározott nagyságú szántó föld; határrész' (TESz.) földrajzi köznévi az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként, a tagosítás később is jellemző névalakjaként.

Pagati-szög 'Nagykövesd település határában fekvő terület' 1839: *Pagati Szög*.

Az ismeretlen eredetű *pagati* első névrész és a *szög* 'csúcs, kiszögellés; falurész, terület rész, vidék' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével alakult. A névadás motivációja nem világos.

Pálinka 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Pályinka*. Vö. **Nagy-Pálinka**.

A *pálinka* italnévből jött létre, de a névadás motivációja nem világos.

Pap 'Bély település határában fekvő tó' 1857: *Pap*.

A *pap* 'az a személy, aki valamely vallási közösségben vallási szertartásokat végezhet' foglalkozásnévi (TESz.) metonimikus névadással vált helynévvé. Az elnevezés birtoklásra utalhat.

Pap-homok 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *Pap homok*.

A *pap* 'az a személy, aki valamely vallási közösségben vallási szertartásokat végezhet' (TESz.) foglalkozásnévi és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* (TESz.) főnévi összetétele. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztéssel jött létre és birtoklásra utalt.

Papsegge-vápája 'Bodrogszerdahely település határában fekvő szántó föld' 1853: *Papseggi vápája*.

A *pap* 'az a személy, aki valamely vallási közösségben vallási szertartásokat végezhet' főnévi (TESz.), a *seg* ~ *segg* 'domb, hegy, halom' (LŐRINCZE 1951: 53-60) térszínformanevi birtokos személyjeles alakjának és a *vápa* 'tócsa, mocsár; árok, gödör, mélyedés' (TESz.) főnévi birtokos személyjeles alakjának összetételével jött létre. A névadás motivációja nem világos.

Pap-sziget 'Kisgéres településhez tartozó rét' 1866: *Pap sziget*.

A *pap* 'az a személy, aki valamely vallási közösségben vallási szertartásokat végezhet' főnévi (TESz.), vagy a *Pap* családnév (1342: *Johanni Pop*, RMCsSz. *Pap*) és a *sziget* 'vízzel körülvett szárazföld' földrajzi köznévi

(TESz.) összetétele. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztéssel jött létre és birtoklásra utalt.

Pap-tó 1. 'Véke település határában fekvő tó' 1857: *Pap tó*. Vö. **Pap-tó-köz**, **Pap tóra-járó**. **2.** 'Bodrogszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Pap tó*.

A *pap* 'az a személy, aki valamely vallási közösségben vallási szertartásokat végezhet' főnév (TESz.), vagy a *Pap* családnév (1342: Johanni *Pop*, RMCsSz. *Pap*) és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre a tó neve, és birtoklásra utalt. A második denotátum esetében a tó nevéből metonimikus névadás útján jött létre a rét neve, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Pap-tó-köz 'Véke település határában fekvő majorsági szántóföld' 1857: *Pap tó köz*. Vö. **Pap-tó 1.**, **Pap tóra-járó**.

Első névrésze a *Pap-tó* víznévből jött létre, amelyhez a *köz* 'személyeket, dolgokat egymástól elválasztó terület, térköz' (TESz.) földrajzi köznévi járult. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztés eredménye, s a szántóföld pontos elhelyezkedésére utalt.

Pap tóra-járó 'Véke település határában fekvő majorsági szántóföld' 1857: *Paptóra járó*. Vö. **Pap-tó 1.**, **Pap-tó-köz**.

A helynév a *Pap-tó* víznévhez kapcsolt *-ra* határozóraggal és a *járó* 'enyhén lejtő tájrész' (KnSz.) földrajzi köznévi összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Parti-földek 'Szomotor település határában fekvő szántóföld' 1866: *Parti-földek*.

A *part* 'a szárazföldnek vízmeder vagy árok melletti szegélye' (TESz.) főnév *-i* melléknévképzős alakjának és a *föld* 'megművelt mezőgazdasági terület' (TESz.) földrajzi köznévi többes számú alakjának az összetételével alakult. A szántó a Bodrog folyó partján fekszik, erre utal az elnevezés.

Patakcsa mentében 'Szőlöske település határában fekvő szántóföld' 1862: *Patakcsa mentibe*.

A *patak* 'a folyónál kisebb folyóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi kicsinyítő képzős alakjának és a *mentében* 'folyó partján' (MÉKSz.) névutószerű határozóragos főnévnek az összetételével jött létre, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Pázmán-szer 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld és legelő' 1869: *Pázmánszer*.

A *Pázmán* (1282–1285: *Pazman*, *Pozman*, ÁSz. 620) személynévnek és a *szer* 'elrendezés, határrész, falurész' földrajzi köznévi összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre. Az elnevezés birtoklásra utalt.

Pázsit 'Ágcsernyő település határában fekvő rét' 1865: *Pázsit*.

A *pázsit* 'füves terület' (KnSz.) földrajzi köznévből jött létre jelentéshasadással. Az elnevezés füvel benőtt területre utal.

Pázsit-rét 'Szomotor település határában fekvő rét' 1866: *Pázsit-rét*.

A *pázsit* 'füves terület' (KnSz.) földrajzi köznévi összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Penész-homok 'Szomotor település határában fekvő szántóföld' 1866: *Penészhomok*.

A *penész* 'szerves anyagokon elszaporodott fonalas gombák tenyésztéséből képződött szürkés, zöldes bevonat' (TESz.) főnév és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* (TESz.) főnév összetétele. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s talán a talaj színére, vagy rossz termőképességére utalt.

Pengős 'Szentés település határában fekvő szántóföld' 1863: *Pendős*.

A *pengő* 'ezüstpénz' főnév (TESz.) -s helynévképzős származékából való. Az elnevezés a terület értékére utalhat.

Perbenyik felé 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld, földesúri terület' 1869: *Perbenyigfelé*.

A helynév a *Perbenyik* településnévhez kapcsolt *felé* 'irányába' (TESz.) névutóval jött létre morfematikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a szántóföld pontos elhelyezkedésére utalt.

Perbenyiki útra véggel 'Dobra település határában fekvő rét' 1861: *Á Perbenyiki-útra-véggel*.

A helynév két névrészből áll. Az elsőben a *Perbenyik* településnév *-i* melléknévképzős alakja és az *út* 'a közlekedés számára létesített sáv' (TESz.) földrajzi köznév *-ra* határozóragos alakja kapcsolódott össze. A címszövegi elnevezés e névnek és a *vég* 'valaminek (térben) befejező része; valami széle, határa' (TESz.) földrajzi köznév határozóragos alakjának összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre. Az elnevezés inkább körülírás, amit a térképen a név előtt álló határozott névelő is

bizonyíthat, mindenesetre a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Perszelt 'Kisgéres településhez tartozó rét' 1866: *Perszelt*.

A *perzsel* 'pörköl, éget, tűzzel pusztít' ige (TESz.) *-t* befejezett melléknévi igenévképzős alakváltozata. Olyan területre utal, amelyet leégettek, vagy egykor nagyobb tűz miatt leégett.

Pesze-hegy 'Bély település határában fekvő szántóföld' 1857: *Pesehegy*.

Talán a *Pesze* családnév (1722: *Pesze* Mathe, RMCsSz. *Pesze*) és a *hegy* 'dombnál magasabb kiemelkedés a föld felszínén' (TESz.) földrajzi köznév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel egy *hegy* neveként. Később metonimikus névadással vált a szántó nevévé, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Pilis-hegy 'Szentés település határában fekvő szántóföld' 1863: *Pilis Hegy*.

A *pilis* 'kopasz hegytető, növényzet nélküli kopár hely' (FNESz.) és a *hegy* 'dombnál magasabb kiemelkedés a föld felszínén' (TESz.) földrajzi köznév összetételeként egy kiemelkedés neve, ebből metonimikus névadással jött létre a valószínűleg rajta vagy mellette fekvő szántóföld neve. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Pincék alja 'Bodrogszerdahely település határában fekvő szántóföld' 1853: *Pinczék alja*.

A *pince* 'föld alatti (tároló) helyiség' (TESz.) főnév többes számú alakjának és az *alj* 'valami alatt levő hely' (TESz.) földrajzi köznév birtokos személyjeles alakjának összetételével alakult. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Piszkáros-nádas 'Kisgéres településhez tartozó rét' 1866: *Piszkáros Nádas*.

Az első névrész a szláv *piskár* 'csik' főnév (FNESz. *Piskáros*) –s melléknévképzős származéka. Ehhez kapcsolódik a második névrészbeli *nádas* 'náddal benőtt terület' (KnSz.) földrajzi köznévi. A helynév nádas neveként jött létre, ebből alakult metonimikusan a közelben lévő rét neve, utalva a terület pontos elhelyezkedésére.

Plosznya 'Dobra település határában fekvő szántóföld' 1861: *Plosznya*.

Talán a szláv *plěšb* ~ szlk. *plešina* 'penész' (ŠMILAUER 1970: 143) főnév *-bňa* (ŠMILAUER 1970: 28) helynévképzős alakjából jött létre. A névadás motivációja nem világos. A név a magyar helynévrendszerbe névátvétellel került.

Póka útja 'Szentés település határában fekvő szántóföld' 1863: *Póka uttya*. Vö. **Póka-homok**.

A *Póka* személynévnek (1389: Iohannes *Poca*, RMCsSz. *Póka*) és az *út* 'a közlekedés számára létesített sáv' földrajzi köznévi (TESz.) birtokos személyjeles származékának összetétele. A helynév az *út* neveként jött létre, majd metonimikus névadással vált a szántóföld nevévé. Az elnevezés valószínűleg a terület pontos, útmenti elhelyezkedésére utal.

Póka-homok 'Szentés település határában fekvő szántóföld' 1863: *Póka homok*. Vö. **Póka útja**.

A *Póka* személynév (1389: Iohannes *Poca*, RMCsSz. *Póka*) és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés birtoklásra utalt.

Pólyáni-útig 'Szolnocska település határában fekvő úrbéri kaszáló' 1864: *Polyáni utig*.

Alapja egy térkép alapján nem adathozható *Pólyáni-út* név, melyben a *Pólyán* településnév –i melléknévképzős alakja és az *út* 'a közlekedés számára létesített sáv' (TESz.) földrajzi köznévi kapcsolódott össze. Ehhez a névhez az –ig határozórag kapcsolódott, s az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Pólyáni-domb 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld és rét' 1869: *Pólányi domb*.

A *Pólyán* településnév –i melléknévképzős alakjának és a *domb* 'természetes földkiemelkedés' (TESz.) földrajzi köznévi az összekapcsolásával jött létre. Az első névrészben az –i melléknévképző hatására *n > ny* palatalizáció következett be. Az elnevezés a terület elhelyezkedésére utalt.

Ponok földje 'Szentés település határában fekvő szántóföld' 1863: *Ponok Földje*.

A helynév első névrésze a *ponk* 'kis domb, halom' földrajzi köznévi (TESz.), vagy talán nagyobb valószínűséggel a *Ponok* ~ *Ponk* személynév (1282: *Ponoch* (*Punach*), 1251/1378: *Ponk*, ÁSz. 644), ehhez kapcsolódik a második névrészbeli *föld* 'megművelt mezőgazdasági terület' földrajzi köznévi (TESz.) birtokos személyjeles alakja. Az elnevezés birtoklásra utal.

Pósa 'Szőlőske település határában fekvő szőlőskert' 1862: *Pósa*.

A családnévként is használt *Pósa* (1323: *Posa*, RMCsSz. *Pósa*) személynévből (1181: *Pousa*, ÁSz. 645)

jött létre metonimikus névadás eredményeként és birtoklásra utalt.

Posványság 'Szentés település határában fekvő rét' 1863: *Pozsványság*.

A név a *posvány* 'mocsár' földrajzi köznévi (TESz.) –*ság* képzős alakjaként, morfológiai szerkesztéssel jött létre (JUHÁSZ 1988: 31), s a terület talajának minőségére utalt.

Pozsáros 'Bodrogszerdahely település határában fekvő szántóföld' 1853: *Pozsáros*. Vö. **Pozsáros-tó, Terem-tó**.

A *Pozsáros-tó* névből jött létre a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi ellipszisével, s a szántóföld pontos elhelyezkedésére utalt.

Pozsáros-tó 'Bodrogszerdahely település határában fekvő tó' 1853: *Pozsáros* vagy Terem tó. **Terem-tó** néven is ismerték. Vö. **Pozsáros, Terem-tó**.

A *poszár* 'ponty' (TESz.) főnévi –*s* melléknévképzős alakjának és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi az összetételével jött létre. Az elnevezés a tó jellemző állatvilágára utalt.

Pukanc 'Véke település határában fekvő szántóföld' 1857: *Pukancz*.

Talán a *pukanc* ~ *pukancs* főnévi keresetű a névben, amelynek az ÚMTSz. szerint több jelentése is van: 'pufók, kövér', 'gyerekbéres, pástorgyerek', 'szilvafajta', 'olajban sült apró fánk'. A névadás motivációja nem világos, de a helyfajta figyelembe vétele talán arra utalhat, hogy a szántóföld közelében szilvafák nőhettek.

Pusztaszőlők 'Szentés település határában fekvő szántóföld' 1863: *Pusztaszőlők*.

A *puszta* 'üres, kopár, elhagyatott' melléknév (TESz.) és a *szőlő* földrajzi köznévi többes számú alakjának az összetétele. Az elnevezés egykor itt található szőlőskertre utalhat.

Radi határnál 'Kisgéres településhez tartozó rét' 1866: *Radihatárnál*.

A *Rad* településnévi –*i* melléknévképzős alakja kapcsolódik össze a *határ* 'területek közötti választóvonal, sáv, illetőleg ezt jelző tárgy vagy természeti alakulat' földrajzi köznévi (TESz.) –*nál* határozóragos alakjával. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Rakottás 1. 'Szentés település határában fekvő szántóföld' 1863: *Rakottás*. **2.** 'Ágcsernyő település határában fekvő szántóföld' 1865: *Rakottás*.

A helynévi a *rakottya* ~ *rekettye* 'kecskefű' (TESz.) növénynévi –*s* helynévképzős alakjából morfológiai szerkesztéssel jött létre. Az elnevezés a területen elterjedt növényfajta utal.

Rakottáska 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld, földesúri terület' 1869: *Rakottáska*.

A *rakottya* ~ *rekettye* 'kecskefű' (TESz.) növénynévi –*s* melléknévképzős alakjának –*ka* helynévképzős alakjából jött létre morfológiai szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület jellemző növényvilágára utal.

Ravaszyuk 'Királyhelme város határában fekvő káposztaföld' 1869: *Ravaszyuk*.

A m. R. *ravaszyuk* 'rókakotorék' (TESz.) főnévből keletkezett metonimikus névadással. Olyan területet jelölhet, ahol a névadáskor egy vagy több rókalyuk volt (FNESz. *Ravaszyuk*).

Ravaszcoka 'Nagykövesd település határában fekvő terület' 1839: *Ravasotska*.

A *ravasz* 'róka' (TESz.) főnév kicsinyítő képzőbokkal, esetleg helynévképzővel ellátott alakja vált helynévvé morfematikus szerkesztéssel. Az elnevezés a terület jellemző állatvilágára utalt.

Rekeszek 'Királyhelme város határában fekvő szántó föld és kaszáló rét' 1869: *Rekeszek*.

A *rekesz* 'elkülönített, elzárt rész' (TESz.) főnév többes számú alakjából jött létre morfematikus szerkesztéssel. A terület valószínűleg jól elhatárolható, kisebb földterületekből állt.

Remete laposa 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Remete laposa*.

A *remete* 'világtól elvonultan élő személy' (TESz.) főnévnek és a *lapos* 'sík terület' (TESz.) földrajzi köznévből jött létre morfematikus szerkesztéssel. Ugyanakkor elképzelhető, hogy az előtag családnévi eredetű (1408: Johannes *Remethe*, RMCsSz. *Remete*). Az elnevezés mindkét esetben birtoklásra utalt.

Répás 1. 'Nagykövesd település határában fekvő rét' 1839: *Repás*. **2.** 'Kiskövesd település határában fekvő terület' 1839: *Répas*.

A *répa* növénynevből az –s helynévképzővel keletkezett morfematikus szerkesztés eredményeként, és a területen egykor természetesen növényfajára utalhat. Elképzelhető azonban, hogy a *Répás* családnév (1421: *Repas*, RMCsSz. *Répás*) metonimikus névadással vált helynévvé. Ebben az esetben az elnevezés birtoklásra utalt.

Repcsenyes 'Szomotor település határában fekvő szántó föld' 1866: *Repcsinyes*.

A *repcseny* 'repcse; répa; retek; hangafű' (TESz.) növénynevből jött létre morfematikus szerkesztéssel. Az elnevezés a területen természetesen növényfajára utalt.

Részek 'Szőlőske település határában fekvő szántó föld' 1862: *Részer*.

A *rész* 'határrész' (KnSz.) földrajzi köznévből alakult morfematikus szerkesztéssel. Egy nagyobb terület kisebb egységeire utalhat az elnevezés.

Ritka 'Királyhelme város határában fekvő szántó föld' 1869: *Ritka*.

A *ritka* 'gyér' (TESz.) melléknévből jött létre metonimikus névadással. Eredetileg ritkás erdővel borított földterületre utalhat.

Ritka-fa közt 'Szomotor település határában fekvő rét' 1866: *Ritkafa közt*.

A helynév egy a térkép alapján nem adatolható *Ritka-fa* névnek és a *közt* 'személyeket, dolgokat elválasztó térben' (TESz.) névutónak az összekapcsolásával, morfematikus szerkesztés eredményeként jött létre a terület pontos elhelyezkedésére utalva. Az eredeti névben a *ritka* 'nem sűrű, gyér' melléknév (TESz.) és a *fa* 'élőfa' (TESz.) főnév kapcsolódott össze szintagmatikus szerkesztéssel, s ritkás erdőre utalt.

Ritkás 'Bodrogszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Ritkás*.

A *ritka* 'nem sűrű, gyér' (TESz.) melléknév –s helynévképzős származékából keletkezett morfematikus szerkesztés

eredményeként. Az elnevezés a terület gyér növényzetére utal.

Ritkás alja 'Szentés település határában fekvő szántó föld' 1863: *Ritkás alja*.

A *ritka* 'nem sűrű, gyér' melléknév (TESz.) -s melléknévképzős származékának és az *alj* 'valami alá tartozó terület rész, alsó rész' (TESz.) földrajzi köznévi birtokos személyjeles alakjának az összetétele. A terület valószínűleg egy ritkás növényzetű terület végében terülhetett el.

Rókalyukas 'Bély település határában fekvő szántó föld' 1857: *Rokalyukas*.

A *rókalyuk* 'rókakotorék' (FNESz. *Ravaszyuk*) főnév -s helynévképzős alakjából, morfológiai szerkesztéssel jött létre. A terület jellemző állatvilágára utalt.

Róka-szög 'Dobra település határában fekvő terület' 1861: *Roka-szög*.

A *róka* 'a kutyafélékhez tartozó, bozontos farkú, nyúlank testű ragadozó állat' (TESz.) főnév és a *szög* 'csúcs, kiszögellés; falurész, terület rész, vidék' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel, s a terület jellemző állatvilágára utalt. Ugyanakkor elképzelhető, hogy az első névrész személynévi eredetű (1418: Thomas *Roka*, RMCsSz. *Róka*), ebben az esetben az elnevezés birtoklásra utal.

Rózsás 'Bodroszerdahely település határában fekvő terület' 1853: *Rózsás*.

A *rózsá* virágnévből az -s helynévképzővel jött létre morfológiai szerkesztés eredményeként, és egykori rózsatermő helyre utalhat. Ugyanakkor elképzelhető, hogy a *Rózsás* családnév (1414: *Rosas*, RMCsSz. *Rózsás*) metonimikus névadással vált helynévvé.

Ebben az esetben az elnevezés birtoklásra utalt.

Rozsos-hegy 'Királyhelme város határában fekvő szántó föld' 1869: *Rozsoshegy*. Vö. **Rozsos-hegy alja**.

A *rozsa* 'gabonaféle' (TESz.) főnév -s melléknévképzős alakjának és a *hegy* 'nagyobb földfelszíni emelkedés' (TESz.) földrajzi köznévi az összekapcsolásával, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s egy a többi területnél magasabban fekvő, rozstermő területre utalt.

Rozsos-hegy alja 'Királyhelme város határában fekvő kaszáló rét' 1869: *Rozsoshegy alja*. Vö. **Rozsos-hegy**.

A *Rozsos-hegy* névből jött létre az *alj* 'alsó rész' (TESz.) földrajzi köznévi birtokos személyjeles alakjával történő összetétellel. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Ruszka-homok 'Szentés település határába fekvő rét' 1863: *Ruszka homok*.

Az előtag a közeli *Dobóruszka* településre vagy egy *Ruszka* nevű birtokosra (1536: Barnabe *Rwska*, RMCsSz. *Ruszka*) utalhat, ehhez kapcsolódik a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnév.

Sánc 'Nagykövesd település határában fekvő szántó föld' 1839: *Sántz*.

A *sánc* 'hosszan elnyúló árok a kiásott földdel együtt' (TESz.) főnévből jött létre metonimikus névadással, s egy a területen található feltűnő felszíni alakulatra utalt.

Sáros-tó 1. 'Kistárkány település határában fekvő tó' 1845: *Sárost. 2.*

'Ágcsernyő település határában fekvő tó' 1865: *Sáros tó*. Vö. **Sáros-tó köze**.

A *sár* 'mocsár, vizenyős terület' (TESz.) főnév *-s* melléknévképzős alakjának és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévként az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a tó sáros, mocsaras voltára utalt.

Sáros-tó köze 'Ágcsernyő település határában, a Sáros-tó mellett fekvő terület' 1865: *Sárostó közi*. Vö. **Sáros-tó 2.**

A *Sáros-tó* víznévből jött létre a *köz* 'személyeket, dogokat egymástól elválasztó terület, térköz' (TESz.) földrajzi köznévként birtokos személyjeles alakjával, annak archaikus változatával, szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Sásas-tó 'Kistárkány település határában fekvő tó' 1845: *Sásas tó*.

A *sás* 'nedves réteken, mocsarakban tenyésző növény' (TESz.) *-s* melléknévképzős alakjának és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévként az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a tó növényvilágára utalt.

Sásas-tó mögött 'Királyhelme város határában fekvő káposztaföld' 1869: *Sásastó megett*.

A helynév egy a térkép alapján nem adathozható *Sásas-tó* víznévként és a *mögött* 'túlsó, hátsó részének közelében' (TESz.) névutónak az összekapcsolásával, morfematikus szerkesztés eredményeként jött létre a terület pontos elhelyezkedésére utalva. Az eredeti név a *sás* növénynév *-s* melléknévképzős alakjának és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévként az összetételével jött létre és a tó növényvilágára utalt.

Sebes-ér 1. 'Szolnocska település határában fekvő ér' 1864: *Sebes ér*. Vö.

Sebes-homok. 2. 'Rad település határában fekvő ér' 1840: *Sebes ér*. Vö. **Sebes-ér-hát.**

A *sebes* 'gyors' (TESz.) melléknévként és az *ér* 'patak' (TESz.) földrajzi köznévként az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés az ér gyors folyására utalt.

Sebes-ér-hát 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *Sebes ér hát*. Vö. **Sebes-ér 2.**

A *Sebes-ér* víznévből jött létre a *hát* 'dombos vízparti terület' (KnSz.) földrajzi köznévként való összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként a terület pontos elhelyezkedésére utalva.

Sebes-homok 'Szolnocska település határában fekvő úrbéri szántóföld' 1864: *Sebes homok*. Vö. **Sebes-ér 1.**

Az elnevezés a *Sebes-ér* névből az *ér* 'patak' (TESz.) földrajzi köznévként és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnévként névrészcserejével jött létre. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Sebők-homok 'Bély település határában fekvő szántóföld' 1857: *Sebők Homok*.

A *Sebők* családnévként (1450–1460: *Schebok* Pawl, RMCsSz. *Sebők*) és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnévként az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés birtoklásra utalt.

Serfőző-homok 'Királyhelmece város határában fekvő szántó föld' 1867: *Serfőző homok*.

Első névrésze maga is két névelemből áll: a *ser* ~ *sör* 'szeszecsal' (TESz.) főnévnek és a *főz* (TESz.) ige -*ő* folyamatos melléknévi igenévképzős alakjának az összetétele. Ehhez kapcsolódik a második névrészbeli, a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* (TESz.) főnév. Az elnevezés talán birtoklásra utalt.

Solymosi-molyva 'Szentese település határában fekvő szántó föld' 1863: *Solymosi Molyva*.

A *Solymosi* családnév (1519 e.: Petri *Solmossy*, RMCsSz. *Solymosi*) és a *molyva* ~ *molva* 'zsombékos, kákás mocsár, posvány' főnév (FNESz. *Molyvás*) összetétele. A helynév vagy közvetlenül a szántó neveként, vagy egy mocsár neveként jött létre. A második esetben metonimikus névadással vált a szántó föld nevévé. Az elnevezés a terület minőségére vagy pontos elhelyezkedésére utal.

Sós-lapos 'Bély település határában fekvő rét' 1857: *Sos Lapos*.

A *só* 'konyhasó' -*s* melléknévképzős alakjának és a *lapos* 'sík terület' (TESz.) földrajzi köznévnél az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre. Ugyanakkor elképzelhető, hogy az első névrész családnévi eredetű (1332: Petrum *Soos*, RMCsSz. *Sós*), így az elnevezés birtoklásra utal.

Súgó-tó 'Szomotor település határában fekvő tó' 1866: *Sugó-tó*.

A *súg* 'zúg' (TESz.) ige -*ó* folyamatos melléknévi igenévképzős alakjának és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévnél az összetétele. Az

elnevezés talán a víz morajlására utalhat.

Sulymos-köz 'Bodrogszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Sulymos köz*. Vö. **Sulymos-tó**.

Az elnevezés a *Sulymos-tó* víznévből a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévről és a *köz* 'személyeket, dolgokat egymástól elválasztó terület, térköz' (TESz.) földrajzi köznévről névrészcserejével jött létre. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Sulymos-tó 'Bodrogszerdahely település határában fekvő tó' 1853: *Sulymos tó*. Vö. **Sulymos-köz**.

A *sulyom* 'vízi dió, illetőleg ennek szűrős termése' (TESz.) főnév -*s* melléknévképzős alakjának és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévnél az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel alakult, s a tó jellemző növényvilágára utal.

Susta-köz 'Bély település határában fekvő rét' 1857: *Sustaköz*.

Talán a *sústya* 'a kukorica csövével borított levelek, csuhé' (TESz.) főnév és a *köz* 'személyeket, dolgokat egymástól elválasztó terület, térköz' (TESz.) földrajzi köznévről összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés motivációja nem világos.

Sűrű 'Dobra település határában fekvő terület' 1861: *Sűrű* i. Zabos szög eleje.

A sűrű 'bokros, bozótos erdő rész' (KnSz.) földrajzi köznévből jött létre jelentéshasadás útján és a terület növényvilágára utalhatott.

Szálaska 'Szentese település határában fekvő rét' 1863: *Szálaska*.

A *szál* 'növényi szár, fűszál, nádszál stb.' főnév (TESz.) –s melléknévképzős alakjához kapcsolt *-ka* helynévképzővel jött létre morfológus szerkesztés eredményeként. A területen valószínűleg sok növényiszár, füves rész található.

Szállás-homok 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld és futóhomok' 1869: *Szálláshomok*.

A *szállás* 'szilaj marha, aprómarha teletető helye a pásztor kunyhójával' vagy 'a határban fekvő, időszakosan használt gazdasági épületek (istálló, ól, akol, ellető, fészter) csoportja' (TESz.) főnév, és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* (TESz.) főnév összekapcsolásával jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés egy gazdasági épület közelségére utalhat.

Széles-Pálonya 'Szomotor település határában, Kis-Pálonya és Nagy-Pálonya közelében fekvő szántóföld' 1866: *Széles Pálonya*. Vö. **Kis-Pálonya, Nagy-Pálonya**.

A helynév egy a térkép alapján nem adathozható *Pálonya* névnek és a *széles* 'a hosszúságra merőleges irányban aránylag nagy kiterjedésű' (MÉKSz.) melléknévként az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre, s a terület kiterjedésére utal.

Széles-tó 'Szomotor település határában fekvő tó' 1866: *Széles-tó*.

A *széles* 'a hosszúságra merőleges irányban aránylag nagy kiterjedésű' (MÉKSz.) melléknévként és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévként az összetételével. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztéssel jött létre és a tó kiterjedésére utal.

Szél-föld 'Szomotor település határában fekvő szántóföld' 1866: *Szél-föld*. **Szél-földek** néven is ismerték. Vö. **Szél-földek**.

A *szél* 'határ, vég; határvidék' (TESz.) főnév és a *föld* 'megművelt mezőgazdasági terület' (TESz.) földrajzi köznévként az összetételével alakult szintagmatikus szerkesztéssel, s a terület elhelyezkedésére utal.

Szél-földek 'Szomotor település határában fekvő szántóföld' 1866: *Szél-földek*. **Szél-föld** néven is ismerték. Vö. **Szél-föld**.

A *szél* 'határ, vég; határvidék' (TESz.) főnévként és a *föld* 'megművelt mezőgazdasági terület' (TESz.) földrajzi köznévként többes számú alakjának az összetételével alakult és a terület elhelyezkedésére utal.

Szélhordta-homok

'Bodrogszerdahely település határában fekvő terület' 1853: *Szélhordta homok*.

Az első névrész a *szél* 'levegőmozgás' (TESz.) főnév és a *hord* 'rendszeresen, vagy hosszabb ideig visz' (TESz.) ige igenevképzős alakja, amelyhez a második névrészből *homok* (TESz.) főnév járul, amely a hely fajtájára utal. Az elnevezés a terület kialakulási folyamatára utalhat.

Szélső-homok 'Bodrogszerdahely település határában fekvő terület' 1853: *Szélső homok*.

A *szélső* 'valaminek a határvonalhoz eső, külső része' (TESz.) melléknévként és a hely fajtájára utaló *homok* (TESz.) főnévként az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület elhelyezkedésére utal.

Szénégető 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld' 1867: *Szénégető*.

A *szén* 'szerves anyagok fő alkotórésze' (TESz.) főnévnek és az *éget* 'tűzzel elemészt, megsemmisít' ige –ő folyamatos melléknévi igenévképzős alakjának az összetételével jött létre egy szén égetésére alkalmas építmény nevéként. Ez a név metonimikus névadással vált a szántófield nevévé, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Szentiván 'Nagykövesd település határában fekvő legelő' 1839: *Szent Iván*.

A *szent* 'magasztos, tiszteletre méltó' (TESz.) melléknév és az *Iván* ([1067]/1267: *Iwan*, ÁSz. 435) személynév összetételével jött létre. Az ómagyar korban Keresztelő Szent Jánost hívták így (FNESz. *Szentiván*) (MEZŐ ANDRÁS 1996: 94–101), tehát a területen talán egykor az ő tiszteletére felszentelt épület állott.

Szentegyház homoka 'Kisgéres településhez tartozó szántófield' 1866: *Szent Egyház Homoka*.

A *szent* 'magasztos, tiszteletre méltó' melléknév (TESz.), az *egyház* 'templom, valamely vallás híveit magába foglaló szervezett közösség' főnév (TESz.) és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnév összetétele. Az elnevezés arra utalhat, hogy a terület az egyház birtokában volt.

Szinyéri útnál 'Szentés település határában fekvő szántófield' 1863: *Szinyéri útnál*.

A helynévben a *Szinyér* településnév –i melléknévképzős alakja kapcsolódott össze az *út* 'a közlekedés számára létesített sáv' földrajzi köznév (TESz.) –nál határozóragos alakjával. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Szomotori úton alól 'Bodrogszerdahely település határában fekvő szántófield' 1853: *Szomotori úton alól*.

A helynév *Szomotori-út* névből jöhetett létre, melyben a *Szomotor* településnév –i melléknévképzős alakja és az *út* 'a közlekedés számára létesített sáv' (TESz.) földrajzi köznév kapcsolódott össze. Ez a név az –on határozóraggal, és az *alól* névutóval hozta létre morfematikus úton a címszóbeli nevet. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Szög-fenek 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Szög Fenek*.

A *szög* 'csúcs, kiszögellés; falurész, területrész, vidék' (TESz.) földrajzi köznév és a *fenek* 'vízmedernek, kútnak, veremnek, talajnak legmélyebben fekvő, legalsó része' (TESz.) főnév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület elhelyezkedésére utalt.

Szöghaszna 'Kisgéres településhez tartozó rét' 1866: *Szöghaszka*.

A *szög* 'szöglet, sarok, kiszögellés, falurész, területrész' földrajzi köznév (TESz.) és talán a *haszn* 'terméshozam, valaminek a foganatja, jó hatása, alkalmasság, használhatóság' főnév (TESz.) birtokos személyjeles alakjának összetételével jött létre. Ha ez az etimológia helytálló, akkor a térképen valószínűleg elírás történt (*haszka/haszna*), az elnevezés pedig a terület bő termés hozamára utalhat.

Szögölyke 'Szőlöske település határában fekvő szántófield' 1862: *Szögölyke*.

A név etimológiája elég bizonytalan, esetleg a *szög* 'csúcs, kiszögellés;

falurész, területrész, vidék' (TESz.) földrajzi köznévhöz lehet köze.

Szőlő 1. 'Szentés település határában fekvő szőlőskert' 1863: *Szölő*. **Szőlők** néven is ismerték. Vö. **Szőlők. 2.** 'Szomotor település határában fekvő szántóföld' 1866: *Szölő*.

A *szőlő* 'szőlővel beültetett terület' (KnSz.) földrajzi köznévből jött létre jelentéshasadással. A szántóföld neve metonimikus névadás útján jött létre és a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Szőlő alja 'Szentés település határában fekvő rét' 1863: *Szölő alja*.

A *szőlő* 'szőlővel beültetett terület' (KnSz.) földrajzi köznévből és az *alj* 'valami alá tartozó területrész, alsó rész' földrajzi köznévből (TESz.) birtokos személyjeles alakjának összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés a rét pontos elhelyezkedésére utal.

Szőlő-hegy 'Nagykövesd település határában fekvő szőlőskert' 1839: *Szöllő Hegy*.

A *szőlő* növénynévből és a *hegy* 'dombnál magasabb kiemelkedés a föld felszínén' (TESz.) földrajzi köznévből összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés az itt termesztett növényre utal.

Szőlő-hegy 1. 'Nagykövesd település határában fekvő szőlőskert' 1839: *Szöllő Hegy*. **2.** 'Királyhelmec város határában fekvő, dombos terület' 1869: *Szöllő hegy*.

A *szőlő* növénynévből és a *hegy* 'dombnál magasabb kiemelkedés a föld felszínén' (TESz.) földrajzi köznévből összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés az itt termesztett növényre utal.

Szőlő-homok 'Bély település határában fekvő szántóföld' 1857: *Szölő Homok*.

A *szőlő* növénynévből és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnév összetételével jött létre. Egykori szőlőtermő területre utal.

Szőlő-homok-irtás 'Nagykövesd település határában fekvő terület' 1839: *Szöllő homok irtás*.

Az önállóan nem adathozható *Szőlő-homok* névből és az *irtás* 'füves hely, kaszáló' (TESz.) földrajzi köznévből az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre. Az eredeti név a *szőlő* növénynévből és a hely fajtájára utaló *homok* (TESz.) főnév összekapcsolása. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Szőlők 'Szentés település határában fekvő szőlőskert' 1863: *Szölők*. **Szőlő 1.**

A *szőlő* 'szőlővel beültetett terület' (KnSz.) földrajzi köznévből többes számú alakjából jött létre morfematikus szerkesztéssel, és az itt termesztett növényre utal.

Szőlős 'Kisgéres településhez tartozó szántóföld' 1866: *Szöllős*.

A *szőlő* növénynévből –s helynévképzős származékából jött létre morfematikus szerkesztéssel. Egykori szőlőskertre, a jellemző növényzetre utalhat az elnevezés.

Szőlőske 'Kiskövesd település határában fekvő terület' 1839: *Szőlőske*.

A *szőlőske* 'kis szőlőterület' (KnSz.) földrajzi köznévből jött létre jelentéshasadás útján, s a területen termesztett növényfajtára utal.

Szurdoka 'Nagykövesd település határában fekvő szántóföld' 1839: *Szurdoka*.

A *szurdok* 'szoros, keskeny völgy, út' (TESz.) főnév birtokos személyjeles alakjából morfológiai szerkesztéssel jött létre. Ez a név metonimikus névadással vált a szántóföld névévé, a környezeténél mélyebben fekvő területre utalt.

Szurdok-homok 'Királyhelme város határában fekvő futóhomok' 1869: *Szurdok homok*.

A m. *szurdok* 'mély, szűk, meredek oldalú völgy, alján vízfolyással' (TESz.) főnévnek és a *homok* 'homokos terület' (KnSz.) földrajzi köznévként az összekapcsolásával jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés egy mélyebben fekvő, keskeny területre utalhat.

Szücs-molyva 'Szentés település határában fekvő rét' 1863: *Szücs Molyva*.

A helynévben a *Szücs* családnév (1365: *Zuch*, RMCsSz. *Szücs*) vagy foglalkozásnév kapcsolódik össze a *molyva* ~ *molva* 'zsombékos, kákás mocsár, posvány' (FNESz. *Molyvás*) főnévvel. A helynév vagy közvetlenül a szántó neveként, vagy egy mocsár neveként jött létre. A második esetben metonimikus névadással vált a szántóföld névévé. Az elnevezés a terület minőségére vagy pontos elhelyezkedésére utal.

Táblás 'Szomotor település határában fekvő szántóföld' 1866: *Táblas*.

A *tábla* 'földterület' (TESz.) földrajzi köznévként –s helynévképzős alakjából jött létre morfológiai szerkesztéssel.

Tábla-sor 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Tábla sor*.

A *tábla* 'földterület' (TESz.) földrajzi köznévként és a *sor* 'vonalszerű elrendezés' (TESz.) főnévként összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület kiterjedésére, alakjára utalt.

Tajba-köz 'Bodrogszerdahely település határában fekvő szántóföld' 1853: *Tajba köz*. Vö. **Tajba-tó**.

A *Tajba* személynév (1263: *Tayba*, ÁSz. 739) és a *köz* 'személyeket, dolgokat egymástól elválasztó terület, térköz' (TESz.) földrajzi köznévként összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés birtoklásra utalt.

Tajba-tó 'Bodrogszerdahely település határában fekvő tó' 1853: *Tajba tó*. Vö. **Tajba-köz**.

A *Tajba* személynév (1263: *Tayba*, ÁSz. 739) és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévként összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés birtoklásra utalt.

Taligás 'Nagykövesd település határában fekvő rét' 1839: *Taligás*.

A *taliga* 'két-, ritkán négykerékű jármű, kordé' (TESz.) főnévként –s melléknévképzős alakjából jött létre morfológiai szerkesztéssel. A névadás motivációja nem világos.

Tarbucks 'Nagykövesd település határában fekvő szőlőskert' 1839: *Tarbutzka*. Vö. **Tarbucks-szőlők**.

A név a *tar* 'kopasz' (TESz.) mn. és a *bucka* 'kisebb kiemelkedés a talaj felszínén' (TESz.) földrajzi köznévként összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre. Az elnevezés a

szőlős földrajzi, térbeli
elhelyezkedésére utalt.

Tarbuca-szőlők

'Bodrogszerdahely település határában fekvő szőlőskert' 1853: *Tarbuca Szőlők*. Vö. **Tarbuca**.

A *Tarbuca* névnek és a *szőlő* 'szőlővel beültetett terület' (KnSz.) földrajzi köznévi többes számú alakjának az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Tárkányi-szög 'Bély település határában fekvő rét' 1857: *Tárkányi Szög*.

A *Kistárkány* vagy a *Nagyvárkány* településnév utótagjának *-i* melléknévképzős alakja és a *szög* 'csúcs, kiszögellés; falurész, területrész, vidék' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre. Az elnevezés a terület elhelyezkedésére utalt.

Tatos 'Kistárkány település határában fekvő tó' 1845: *Tatos*. Vö. **Tatos-köz**.

A *tat* 'egy fajta silány hal, nyálkás compó' (TESz.) főnévi *-s* melléknévképzős alakjából jött létre morfematikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a tó jellemző állatvilágára utalt.

Tatos-köz 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Tatos köz*. Vö. **Tatos**.

A *Tatos* víznévnek és a *köz* 'személyeket, dolgokat egymástól elválasztó terület, térköz' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Telek alja 'Kiskövesd település határában fekvő terület' 1839: *Telek allya*.

A *telek* 'faluhely' (TESz.) főnévnek és az *alj* 'valami alatt levő hely' (TESz.) földrajzi köznévi birtokos személyjeles alakjának az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. A terület a falu mellett helyezkedik el, erre utal az elnevezés.

Telek-tó 1. 'Rad település határában fekvő tó' 1840: *Telek tó*. **2.** 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *Telek tó*.

Az állóvíz neveként a *telek* 'faluhely' (TESz.) főnévnek és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévi összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel és a tó elhelyezkedésére utalt. A második denotátum esetében egy fenti módon létrejött állóvíz neve metonimikus névadással vált a környező terület nevévé annak pontos elhelyezkedésére utalva.

Temető alatt 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Temető alatt*.

A *temető* 'temetkezőhely' (TESz.) főnév és az *alatt* 'lejjebb levő helyen' (TESz.) névutó kapcsolatával, morfematikus szerkesztéssel jött létre, és a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Temető-domb 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld' 1867: *Temető domb*.

A *temető* 'temetkezési hely' (TESz.) főnév és a *domb* 'természetes földkiemelkedés' (TESz.) földrajzi köznévi összekapcsolásával, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre. Az elnevezés egykori temetkezési helyre utalhat.

Temető-homok 'Véke település határában fekvő szántó föld' 1857: *Temető homok*.

A helynév a *temető* 'temetkezőhely' főnév (TESz.) és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Egykori temetkezőhelyre, vagy a temető közelségére utalhat az elnevezés.

Templom-homok

'Bodrogszerdahely település határában fekvő terület' 1853: *Templom hom.*

A *templom* 'valamely istenség számára fölszentelt hely' (TESz.) főnév és a hely fajtájára utaló *homok* (TESz.) főnév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés egykori templom helyére utalhat.

Terebesi-tábla 'Királyhelmec város határában fekvő szántó föld' 1869: *Terebesi tábla*.

A *Terebes* városnév *-i* melléknévképzős alakjának és a *tábla* 'földterület' (TESz.) földrajzi köznévnél az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre. Az elnevezés a terület elhelyezkedésére utal.

Terem-tó 'Bodrogszerdahely település határában fekvő tó' 1853: Pozsáros vagy *Terem tó*. **Pozsáros-tó** néven is ismerték. Vö. **Pozsáros-tó**.

A *terem* 'létrejön, lesz, nő' (TESz.) ige és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés talán a tó gazdag növény- és állatvilágára utalt. Ugyanakkor elképzelhető, hogy az első névrészben a *terem* 'palota, udvarház' (FNESz. *Terem*) főnév rejlik, ebben az esetben az elnevezés metonimikus

névadás útján jött létre, s egy épület közelségére utalhatott.

Tice 'Véke település határában fekvő tó, holtág' 1857: *Ticze*.

Az elnevezés maga egy víznév, amely a Bodrog holtágának erre a területre eső részét jelöli. Etimológiája megegyezik a *Tisza* 'iszapos, sáros' (FNESz. *Tisza*) folyónév etimológiájával (vö. KMHSz. *Tisza ~ Tize*).

Tice-ér 'Szolnocska település határában fekvő ér' 1864: *Ticze ér*.

A *Tice* víznév és az *ér* 'patak' (TESz.) földrajzi köznév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. A víznév etimológiája megegyezik a *Tisza* 'iszapos, sáros' (FNESz. *Tisza*) folyónév etimológiájával (vö. KMHSz. *Tisza ~ Tize*). Az elnevezés az ér Tice-holtághoz tartozására utal.

Tice ere 'Rad település határában fekvő ér' 1840: *Tittze ere*.

A *Tice* víznévnek és az *ér* 'patak' (TESz.) földrajzi köznév birtokos személyjeles alakjának az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. A *Tice* víznév etimológiája megegyezik a *Tisza* 'iszapos, sáros' (FNESz. *Tisza*) folyónév etimológiájával (vö. KMHSz. *Tisza ~ Tize*). Az elnevezés az ér Tice-holtághoz tartozására utal.

Tilalmas 'Bodrogszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Tilalmas*. Vö. **Tilalmas alja**.

A *tilalmas* 'tiltott terület' (TESz.) főnév metonimikus névadás útján vált helynévvé. Az elnevezés valamilyen szempontból tiltott területre utal.

Tilalmas alja 'Bodrogszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Tilalmas alja*. Vö. **Tilalmas**.

A *Tilalmas* névnek és az *alj* 'valami alatt levő hely' (TESz.) főnév birtokos személyjeles alakjának az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Tilalmaska 'Kiskövesd település határában fekvő terület' 1839: *Tilalmaska*.

A *tilalmas* 'tiltott terület' (TESz.) főnév helynévképzős alakja morfológiai szerkesztéssel vált helynévvé. Az elnevezés valamilyen szempontból tiltott területre utal.

Tilalmas-tető 'Szőlőske település határában fekvő erdő' 1862: *Tilalmastető*.

A *tilalmas* 'tiltott terület' (TESz.) főnévnek és a *tető* 'domb vagy hegy legmagasabb pontja' (KnSz.) földrajzi köznévnél az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Tippán 'Nagytárkány település határában fekvő szántóföld és rét' 1873: *Tippán*. Vö. **Tippán-földek**.

A *tippán* 'egy fajta pázsitfű' (TESz.) főnévből jött létre metonimikus névadás útján a terület jellemző növényvilágára utalva.

Tippán-földek 'Nagyvárkony település határában, a Tippán közelében fekvő szántóföld' 1873: *Tippán-földek*. Vö. **Tippán**.

A *tippán* 'egy fajta pázsitfű' (TESz.) főnévnek és a *föld* 'megművelt mezőgazdasági terület' (TESz.) földrajzi köznévből többes számú alakjának az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület egykor jellemző növényvilágára utalt.

Tisza-kertek 'Kistárkony település határában fekvő terület' 1845: *Tisza kertek*.

A *Tisza* 'iszapos, sáros' (FNESz. Tisza) folyónév és a *kert* 'vetemények termesztésére használt terület' (TESz.) főnévből többes számú alakjának összetételével jött létre, s a terület elhelyezkedésére utalt.

Tisza-töltés 'Nagyvárkony település határában fekvő töltés' 1873: *Tisza töltés*.

A *Tisza* 'iszapos, sáros' (FNESz. Tisza) folyónév és a *töltés* 'gát' (TESz.) főnévből összetételével alakult szintagmatikus szerkesztéssel.

Tiszta-tó 'Szolnocska település határában fekvő tó' 1864: *Tiszta tó*.

A *tiszta* 'szennytól, piszoktól mentes' (TESz.) melléknév és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévből összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a tó tiszta vizére utalt.

Tizedik-dűlő 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *10-ik Dűlő*.

A *tizedik* sorszámnévnek és a *dűlő* 'meghatározott nagyságú szántóföld; határrész' (TESz.) földrajzi köznévből az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként, a tagosítás később is jellemző névalakjaként.

Tizenhetedik-dűlő 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *17-ik Dűlő*.

A *tizenhetedik* sorszámnévnek és a *dűlő* 'meghatározott nagyságú szántóföld; határrész' (TESz.) földrajzi köznévből az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként, a tagosítás később is jellemző névalakjaként.

Tizenkét-föld 'Kisgéres településhez tartozó szántóföld' 1866: *Tizenkét föld*.

A *tizenkét* számnév és a *föld* 'megművelt mezőgazdasági terület' földrajzi köznévvvel (TESz.) összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Valószínűleg *tizenkét* kisebb földterületből álló nagyobb terület összefoglaló neve.

Tizenkettedik-dűlő 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *12-ik Dűlő*.

A *tizenkettedik* sorszámnévnek és a *dűlő* 'meghatározott nagyságú szántóföld; határrész' (TESz.) földrajzi köznévvvel az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztés eredményeként, a tagosítás később is jellemző névalakjaként.

Tizennyolc-föld 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld' 1869: *Tizennyolc föld*.

Az első névrészből *tizennyolc* számnév és a második névrészből *föld* 'megművelt mezőgazdasági terület' (TESz.) földrajzi köznévvvel az összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Valószínűleg *tizennyolc* kisebb földterületből álló nagyobb terület egységes neve.

Tó 'Szőlöske település határában fekvő tó' 1862: *Tó*. Vö. **Tó-fark 1.**, **Tó-part**.

A *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévből jött létre jelentéshasadás útján.

Tó-fark 1. 'Szőlöske település határában fekvő rét' 1862: *Tó fark*. Vö. **Tó, Tó-part. 2.** 'Bodrogszerdahely település határában fekvő tó' 1853: *Tó fark*.

Az első objektum neve a *Tó* víznévből jött létre a *fark* 'valamilyen

földrajzi egységnek, pl. hegynek, víznek, földterületnek a vége, elkeskenyedő nyúlványa' (KnSz.) földrajzi köznévvvel való összetétellel, szintagmatikus szerkesztés eredményeként a terület pontos elhelyezkedésére utalva. A második objektum neve a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévvvel és a *fark* 'valamilyen földrajzi egységnek, pl. hegynek, víznek, földterületnek a vége, elkeskenyedő nyúlványa' (KnSz.) földrajzi köznévvvel való összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel.

Tó-part 'Szőlöske település határában, a Tó mellett fekvő rét' 1862: *Tó part*. Vö. **Tó, Tó-fark 1.**

A *Tó* víznévből jött létre a *part* 'a szárazföldnek vízmeder vagy árok melletti szegélye' (TESz.) földrajzi köznévvvel való összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként a terület pontos elhelyezkedésére utalva.

Tótjános 'Kisgéres településhez tartozó szántóföld' 1866: *Tót János*.

A *Tót János* személynévből (1320: Nicolaus *Touth*, RMCsSz. *Tót*) (1082: *Johannes*, ÁSz. 420) jött létre metonímiával. Az elnevezés birtoklásra utal.

Tökös-tó 'Bodrogszerdahely település határában fekvő tó' 1853: *Tökös tó*.

A *tök* növénynév –s melléknévképzős alakja és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévvvel az összetételével jött létre. Elképzelhető ugyanakkor, hogy az első névrész inkább családnévi eredetű (1348: Stephani *Thekus*, RMCsSz. *Tökös*), és az elnevezés birtoklásra utal.

Tölgyes-homok 'Nagytárkány település határában fekvő szántóföld' 1873: *Tölgyes homok*.

A *tölgyes* 'tölgyfaerdő' (KnSz.) földrajzi köznévvé és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. A terület egykor jellemző növényvilágára utalhat.

Töltésig 'Szolnocska település határában fekvő úrbéri kaszáló' 1864: *A Töltésig*.

A *töltés* 'gát' (TESz.) főnév *-ig* határozóraggal ellátott alakjából jött létre morfológus szerkesztés eredményeként. Az elnevezés a terület elhelyezkedésére utal.

Tündér-Kányás 'Kistárkány település határában fekvő terület' 1845: *Tündér Kányás*.

A *tündér* 'tündéri, varázslatosan szép' (TESz.) melléknév és a *kánya* madárnév *-s* helynévképzős alakjának összetételével alakult. Az elnevezés a terület jellemző állatvilágára utalhat.

Tündérvár-homok 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld' 1869: *Tündérvár-homok*.

Az első névrész maga is két névelemből áll: a *tündér* 'tündéri, varázslatos, tündérszép' (TESz.) melléknév és a *vár* 'erődítmény, megerősített hely' (TESz.) főnév összetétele. Második névrésze a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* (TESz.) főnév. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztéssel jött létre és egykori építmény helyére utalhat.

Uradalmi-legelő 'Nagykövesd település határában fekvő legelő' 1839: *Uradalmi Legelő*.

Az *uradalom* 'nagybirtok gazdasági és igazgatási egysége' (MÉKSz.) főnév *-i* melléknévképzős alakjának és a *legelő* 'tisztás' (TESz.) földrajzi köznévvé az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre. Az elnevezés birtoklásra utal.

Urasági-erdő 'Kisgéres településhez tartozó erdő' 1866: *Urasági erdő*.

Az *uraság* 'a hatalom és a vagyon birtokosa' főnév (TESz.) *-i* melléknévképzővel ellátott alakja kapcsolódik össze az *erdő* földrajzi könévvé. Az elnevezés birtoklásra utal.

Úrbéri-legelő 1. 'Szolnocska település határában fekvő úrbéri legelő' 1864: *Urbéri Legelő*. 2. 'Nagykövesd település határában fekvő legelő' 1839: *Urbéri Legelő*. 3. 'Bodrogszerdahely település határában fekvő legelő' 1853: *Úrbéri Legelő*. 4. 'Bodrogszerdahely település határában fekvő terület' 1853: *Urbéri Legelő*. 5. 'Szomotor település határában fekvő legelő' 1866: *Urbéri Legelő*. 6. 'Dobra település határában fekvő legelő' 1861: *Urb: Legelő*.

Az *úrbér* 'jobbágyi szolgáltatások összessége' (TESz.) főnév *-i* melléknévképzős alakjának és a *legelő* 'tisztás' (TESz.) földrajzi köznévvé az összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel alakult. Az elnevezés birtoklásra utal.

Úri-homok 'Királyhelme város határában fekvő szántóföld' 1867: *Uri-homok*, 1869: *Úrihomok*.

Az *úr* 'a hatalom és a vagyon birtokosa' (TESz.) főnév *-i* melléknévképzős alakjának és a talaj fajtájára utaló, de ezen a vidéken földrajzi köznévként használt *homok* (TESz.) főnévvé az összetételével alakult. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztéssel jött létre.

szerkesztéssel jött létre és birtoklásra utalhatott.

Vajas-tó 'Ágcsernyő település határában fekvő rét' 1865: *Vajas tó*.

A *vaj* 'tejfölből, tejszínből köpült zsiradék' (TESz.) főnév -s melléknévképzős alakjának és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévként az összetételével jött létre egy tó neveként. Ez a név metonimikus névadás útján vált a rét nevévé és a terület pontos elhelyezkedésére utalhatott.

Varga-tó-vég 'Királyhelme település közvetlen határában fekvő kaszáló rét' 1867: *Varga-tó vég*, 1869: *Vargató vég*.

A helynév egy a térkép alapján nem adathozható *Varga-tó* víznévnek és a *vég* 'valaminek a széle, határa' (TESz.) földrajzi köznévként az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre a terület pontos elhelyezkedésére utalva. A víznév első névrésze a családnévként (1389: *Vorga*, RMCsSz. *Varga*) is használt *varga* 'lábbelikészítő' (TESz.) foglalkozásnév, amelyhez a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznév járult, s ez elnevezés birtoklásra utalt.

Vásáros-homok 'Nagykövesd település határában fekvő terület' 1839: *Vásáros homok*.

A *vásár* 'kijelölt helyen időszakosan tartott, nagyobb arányú adásvétel' (TESz.) főnév -s melléknévképzős alakjának és a hely fajtájára utaló *homok* (TESz.) főnévként az összetételével jött létre. Az elnevezés talán a terület funkciójára utalhat.

Vég-homok 'Bodrogszerdahely település határában fekvő terület' 1853: *Vég homok*.

A *vég* 'valaminek (térben) befejező része; valami széle, határa' (TESz.)

földrajzi köznév és a hely fajtájára utaló *homok* (TESz.) főnév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés a terület elhelyezkedésére utalt.

Véki-tó 'Véke település határában fekvő tó' 1857: *Véki tó*. Vö. **Véki-tó-fark**, **Véki-tó-oldal**, **Véki-tó és Ráska mellett**.

A *Véke* településnév -i melléknévképzős alakja kapcsolódik össze a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévvvel. Az elnevezés szintagmatikus szerkesztéssel jött létre, s a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Véki-tó-fark 'Véke település határában fekvő rét' 1857: *Véki tófark*. Vö. **Véki-tó**, **Véki-tó-oldal**, **Véki-tó és Ráska mellett**.

A *Véki-tó* víznévből jött létre a *fark* 'valamilyen földrajzi egységnek, pl. hegynek, víznek, földterületnek a vége, elkeskenyedő nyúlványa' (KnSz.) földrajzi köznévvvel való összetétellel, szintagmatikus szerkesztés eredményeként. A rét a *Véki-tó* mellett, annak végében terülhetett el, ennek a nyúlványa.

Véki-tó és Ráska mellett 'Véke település határában fekvő majorsági szántóföld' 1857: *Véki tó* 's *Ráska mellett*. Vö. **Véki tófark**, **Véki-tó**, **Véki-tó oldal**.

A *Véki-tó* víznév és a *Ráska* településnév és kötőszóval kapcsolódik össze, ehhez járul a *mellett* 'közelében' névutó (TESz.). Az elnevezés inkább körülírás, mindenesetre a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Véki-tó-oldal 'Véke település határában fekvő szántóföld' 1857: *Véki tó oldal*. Vö. **Véki-tó-fark**, **Véki-tó**, **Véki-tó és Ráska mellett**.

A helynév a *Véki-tó* víznév és az *oldal* 'társégnak szélső része' (TESz.) földrajzi köznév összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utal.

Vér-tó 'Bély település határában fekvő tó' 1857: *Vér tó*. Vö. **Vér-tó-hát**.

A víznév a *vér* 'az ember és a gerinces állatok ereiben keringő piros színű nedv' (TESz.) főnév és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznév összekapcsolásával jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés motivációja nem egyértelmű.

Vér-tó-hát 'Bély település határában fekvő rét' 1857: Iroska s *Vértohát*. Vö. **Vér-tó**.

A helynév a *Vér-tó* víznév és a *hát* 'szélesebb tetejű magaslat, földhát' (TESz.) földrajzi köznév összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre, s a rét pontos elhelyezkedésére utalt.

Vitalius-homok 'Szentés település határában fekvő szántófield' 1863: *Vitalius homok*. Vö. **Kis-Vitalius-tó**.

A *Vitalius* családnév (1470: Antonius *Vitalis*, RMCsSz. *Vitalis*) és a talaj fajtajára utaló, de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. Az elnevezés birtoklásra utal.

Víz-kötés 'Bodrogszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Viszkötés*.

A *víz* 'a hidrogén és oxigén vegyületéből álló színtelen, szagtalan folyadék' (TESz.) főnévnek és a *köt* 'összeerősít, egybefűz, összekapcsol' (TESz.) ige *-s* főnévképzős alakjának összetételével alakult. Vizeket

összekötő területre, azaz a rét fekvésére utalhat.

Vontató-homok 'Véke település határában fekvő szántófield' 1857: *Vonatató homok*.

A *vontat* 'húz' ige (TESz.) *-ó* melléknévi igenévképzős alakja és a talaj fajtajára utaló de ezen a vidéken inkább földrajzi köznévként használt *homok* főnév összetételével jött létre szintagmatikus szerkesztéssel. A névadás motivációja nem világos.

Zabos-szög 'Dobra település határában fekvő szántófield' 1861: *Zabos szög*. Vö. **Zabos-szög eleje**, **Zabos-tó**.

A *zab* (TESz.) növénynév *-s* melléknévképzős alakjának és a *szög* 'csúcs, kiszögellés; falurész, területrész, vidék' (TESz.) földrajzi köznévnek az összetételével jött létre és a területen termesztett növényfajtajára utalt. Ugyanakkor elképzelhető, hogy az első névrész személynévi eredetű (1463: *Zabos*, RMCsSz. *Zabos*), ebben az esetben az elnevezés birtoklásra utalt.

Zabos-szög eleje 'Dobra település határában fekvő terület' 1861: Sűrő i *Zabos szög eleje*. Vö. **Zabos-szög**.

A *Zabos-szög* névnek és az *elő* 'valaminek elülső része' (TESz.) főnév birtokos személyjeles alakjának az összetételével, szintagmatikus szerkesztés eredményeként jött létre. Az elnevezés a terület pontos elhelyezkedésére utalt.

Zabos-tó 'Dobra település határában fekvő tó' 1861: *Zabos tó*. Vö. **Sűrű és Zabos-szög eleje**, **Zabos-szög**.

A *zab* (TESz.) növénynév *-s* melléknévképzős alakjának és a *tó* 'állóvíz' (TESz.) földrajzi köznévnek az összetételével jött létre és a *tó*

környékén természetett növényfajára utalt. Ugyanakkor elképzelhető, hogy az első névrész személynévi eredetű (1463: *Zabos*, RMCsSz. *Zabos*), ebben az esetben az elnevezés birtoklásra utalt.

Zátony 'Rad település határában fekvő terület' 1840: *Zátony*.

A *zátony* 'sziget' (TESz.) főnév metonimikus névadás útján vált helynévvé és egykor vízzel körülvett területre utalt.

Zompod 'Bodrogszerdahely település határában fekvő terület' 1853: *Zompod*.

A név etimológiája nem világos, talán a *Zombot* személynévből (+1135/+1262/1566: *Zomboth*, ÁSz. 855), alakult metonimikus névadás útján, s birtoklásra utalt.

Zsíros-rétek 'Bodrogszerdahely település határában fekvő rét' 1853: *Zsíros rétek*.

A *zsír* 'állati vagy növényi eredetű, nagy kalóriaértékű anyag' (TESz.) főnév *-s* melléknévképzős alakjának és a *rét* 'kaszáló, legelő, mező, sík terület' (TESz.) földrajzi köznévi többes számú alakjának összetételével, szintagmatikus szerkesztéssel jött létre. Az elnevezés talán a terület termékeny voltára utalhat.

Zsombékos 1. 'Nagykövesd település határában fekvő terület' 1839: *Zsombékos*. **2.** 'Kiskövesd település határában fekvő terület' 1839: *Sombikos*.

A *zsombékos* 'vízi növények maradványából összecsomósodott buckákkal borított vizenyős tereprész' (KnSz.) földrajzi köznévből jött létre jelentéshasadással. Az elnevezés a terület talajának jellegére utalhat.

Irodalom

- ÁSz. = FEHÉRTÓI KATALIN, *Árpád-kori személynévtár (1000–1301)*. Budapest, 2004.
- BOGOLY JÁNOS (1992), *Királyhelmec és a Felső-Bodrogköz természetrajza és történelme*. Pozsony/Bratislava.
- FNESz. = KISS LAJOS, *Földrajzi nevek etimológiai szótára I–II*. Negyedik, bővített és javított kiadás. Budapest, 1988.
- HOFFMANN ISTVÁN (1993), *Helynevek nyelvi elemzése*. Debrecen.
- JUHÁSZ DEZSŐ (1988), *A magyar tájnévadás*: NytudÉrt. 126.
- KÁZMÉR MIKLÓS (1970), *A »falu« a magyar helynevekben. XIII–XIX. század*. Budapest.
- KMHSz. = *Korai magyar helynévszótár 1000–1350. 1. Abauj-Csongrád vármegye*. Szerk. HOFFMANN ISTVÁN. Debrecen, 2005.
- KnSz. = NEMES MAGDOLNA, *Földrajzi köznevek állományi vizsgálata*. Debrecen, 2005.
- LADÓ JÁNOS (1996), *Magyar utónévkönyv*. Budapest.
- LŐRINCZE LAJOS (1951), *A seg térszinformanév*: MNy. 46: 53–60.
- MÉKSz. = *Magyar értelmező kéziszótár*. Főszerk. PUSZTAI FERENC. Budapest, 2003.
- MEZŐ ANDRÁS (1996), *A templomcím a magyar helységnevekben (11–15. század)*. Budapest.
- PÓCZOS RITA (2001), *Az Árpád-kori Borsod és Bodrog vármegye településneveinek nyelvészeti elemzése*. Debrecen.
- RÁCZ ANITA (2005), *A régi Bihar vármegye településneveinek nyelvészeti vizsgálata*. Debrecen.
- RÁCZ ANITA (2007), *A régi Bihar vármegye településneveinek történeti-etimológiai szótára*. Debrecen.
- RMCsSz. = KÁZMÉR MIKLÓS, *Régi magyar családnevek szótára. XIV–XVII. század*. Budapest, 1993.
- ŠMILAUER VLADIMÍR (1970), *Příručka slovanské toponomastiky*. Praha.
- TESz. = *A magyar nyelv történeti etimológiai szótára I–III*. Főszerk. BENKŐ LORÁND. Budapest, 1967–76.
- Tk. = *Telefonkönyv. Zlaté stránky*. Michalovce, 2006.
- ÚMTSz. = *Új magyar tájszótár*. Főszerk. B. LŐRINCZY ÉVA. Budapest, 1979–.